

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

СІ СІНЬВЕНЬ

УДК 02'275.22-048.35:316.3-028.63:004](510)(043.5)

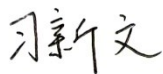
**ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК КНР
У ЦИФРОВОМУ КОМУНІКАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ**

029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Галузь знань – культура і мистецтво

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії з інформаційної, бібліотечної та архівної справи

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Сі Сінвень

XI

数字签名者: XI XINWEN

XINWEN

日期: 2025.04.11 21:00

GMT+08:00

Науковий керівник: Давидова Ірина Олександрівна, доктор наук з соціальних комунікацій, професор

Харків – 2025

АНОТАЦІЯ

Сі Сінвень. Трансформації публічних бібліотек КНР у цифровому комунікаційному просторі. — Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа. Харківська державна академія культури, Харків, 2025.

Дисертація присвячена розробці теоретико-методичних засад трансформації публічних бібліотек Китайської народної республіки на етапі цифрового розвитку суспільства через висвітлення організаційно-функціональних напрямів їх змін в єдиному соціально-комунікаційному просторі Китаю. Досліджено еволюцію наукових поглядів на проблему функціонування публічних бібліотек КНР, визначено рівень теоретичної розробленості теми. Розглянуто особливості процесу диверсифікації діяльності публічних бібліотек Китаю в цифровому комунікаційному просторі та запропонована інноваційна модель сталого розвитку публічних бібліотек в сучасному суспільстві знань.

Проаналізована організаційно-функціональна структура системи публічних бібліотек Китаю в мережевому середовищі, яке розглядається як складова глобального комунікаційного простору. Зазначено, що зовнішні процеси цифровізації китайського суспільства активізують інтеграцію публічних бібліотек до системи цифрових комунікацій та посилюють їх роль як складової інформаційної інфраструктури. Акцентовано, що цифровізація як важливий напрям розбудови інформаційного суспільства та суспільства знань, охоплює цифрову модернізацію публічних бібліотек, формування цифрових колекцій та архівів. Доведено, що успішний розвиток публічних бібліотек в сучасному Китаї вимагає гармонійного поєднання цінностей та можливостей, що впливають як з багатовікової історії, так і з сучасних інформаційних технологій.

На основі аналізу результатів проведеного автором вебметричного дослідження сайтів 30 публічних бібліотек КНР охарактеризовані споживачі інформації, проаналізовані середні дані стосовно тривалості відвідування, глибини перегляду контенту та статистики відмов, показники органічного пошуку трафіку веб-сайту, що дозволило дійти висновку стосовно лідерських позицій публічних бібліотек в цифровому просторі, виокремити першочергові завдання та напрями розвитку інформаційного сервісу. Надана аналітична характеристика функціонування публічних бібліотек Китаю щодо розвитку мережевих технологій та формування цифрової інфраструктури з врахуванням регіональних та економічних показників діяльності окремих провінцій. Розроблені основні шляхи адаптації публічних бібліотек до системи електронних комунікацій, які базуються на узагальненні практичного досвіду.

Визначені чинники зовнішнього середовища, які зумовлюють організаційно-функціональні трансформації публічних бібліотек, серед яких провідними є політичні та економічні зміни в Китаї, нормативна база функціонування публічних бібліотек та соціокультурні зміни в суспільстві. Чинниками внутрішнього середовища, що зумовлюють соціальну цінність публічної бібліотеки для громадян Китаю, визнано цифрові колекції документів (в тому числі рідкісних і цінних), баз і банків даних, мультимедійні колекції; систему інформаційного обслуговування, яку складають як традиційні бібліотечні послуги, так і сервіс цифрових і віртуальних бібліотек, віртуальних читальних залів та високий професійний рівень бібліотечного персоналу. Доведено, що організаційно-функціональна структура системи публічних бібліотек трансформується відповідно до нових форм і методів діяльності під впливом поширення нових інформаційних технологій, опанування маркетингових форм і методів діяльності, активізації комунікаційних відносин з користувачами та представниками органів управління, застосування інноваційних управлінських технологій.

Доведено, що розгортання мережевого середовища сприяє диверсифікації бібліотечних функцій. Наряду з традиційними функціями зі збирання, систематизації, каталогізації та організації використання друкованих, рукописних та електронних інформаційних ресурсів, сучасні публічні бібліотеки Китаю активно розвивають освітню функцію – бібліотека як центр розповсюдження знань, надання освітніх послуг; комунікаційну – бібліотека як комунікаційний майданчик, організатор інтерактивного спілкування; когнітивну – бібліотека як навігатор мережевих ресурсів, менеджер контенту; та дозвілєву функцію – бібліотека як відкритий інформаційний простір. Ці функції підкреслюють багатогранну роль публічних бібліотек у сучасному суспільстві, їхню важливість у сприянні освітньому, культурному, соціальному та економічному розвитку держави.

Визначено та охарактеризовано основні етапи адаптації публічних бібліотек Китаю до системи електронних комунікацій, серед яких етап комп'ютеризації та автоматизації; етап опанування інтернет-технологій та формування електронного інформаційно-ресурсного потенціалу публічних бібліотек; етап формування цифрової бібліотеки (з 1998 р.) та етап розгортання мобільного бібліотечного сервісу, що передбачає дистанційне обслуговування інтернет-користувачів з мобільних пристроїв. Визначено сучасний стан інформаційно-ресурсного потенціалу публічних бібліотек Китаю, який поєднує рукописні, друковані видання та інформацію на цифрових носіях, та актуалізується в цифровому інформаційному просторі шляхом оцифрування та створення електронних баз даних і тематичних цифрових колекцій.

Комплексно охарактеризовано систему технологічних та сервісних інновацій, яка застосовує широкий спектр інноваційних рішень, які використовуються в публічних бібліотеках: від комплексних систем автоматизації, що базуються на автоматизованих системах обробки даних, системах автоматичного повернення і сортування друкованих видань, системах самообслуговування до використання хмарних технологій, технологій віддаленого доступу, власних веб-порталів та мобільних додатків.

Сформовані теоретичні основи інформаційного сервісу публічних бібліотек Китаю, які ґрунтуються на базових принципах бібліотечної діяльності та орієнтовані на інноваційний розвиток. Наголошено, що саме відкритість до інновацій як принцип діяльності сприяє розвиткові систем автоматизації, оцифрування документної спадщини, генерації електронних ресурсів, запровадженню цифрових технологій, опануванню мережевих послуг та інтерактивних проєктів створення цифрових бібліотек.

Визначені напрями розвитку публічних бібліотек Китаю в цифровому суспільстві та суспільстві знань. Вони структуровані за певними стратегіями, до яких віднесено: цифрову трансформацію та розвиток цифрових послуг; створення просторів для навчання і творчості; організація освітніх та інноваційних програм; розширення культурної співпраці та міжкультурного обміну; збереження та промоція місцевої культурної спадщини. Доведено, що ці стратегії є ключовими для розвитку бібліотечних установ у Китаї.

Обґрунтована інноваційна модель сталого розвитку бібліотечних установ Китаю в інформаційному суспільстві та суспільстві знань, що базується на концепції «розумної бібліотеки» або «бібліотеки знань». Запропонована модель базується на комплексному підході, який враховує різні аспекти цифрових трансформацій, соціально-економічних умов, культурних особливостей та технологічних інновацій.

Складовими моделі є: 1) розгалужена технологічна інфраструктура публічних бібліотек, яка базується на сучасних цифрових платформах доступу до електронних ресурсів, баз даних та онлайн-сервісів; 2) цифрове бібліотечно-інформаційне виробництво, яке генерує бази даних, цифрові архіви та репозитарії, мультимедійні ресурси; 3) система інформаційного сервісу, яка базується на концепції «розумної» бібліотеки; створенні громадських мультимедійних просторів, впровадженні новітніх технологій доповненої реальності, використанні ресурсів цифрових бібліотек, організації віртуальних просторів для читання та досліджень; онлайн-довідках та розробці мобільних додатків; 4) управлінська складова, яка використовує

технології програмно-цільового управління розвитком публічних бібліотек Китаю. Застосування сучасних управлінських технологій уможлиблює реалізацію державних програм розвитку публічних бібліотек, фінансову підтримку їх цифрової трансформації, модернізацію інфраструктури та підготовку бібліотечних фахівців, які мають цифрові навички і компетенції управління даними та цифровими комунікаціями.

Ключові слова: публічна бібліотека, інформаційна діяльність, цифрова модернізація, бібліотекознавство, соціальні комунікації, Китайська народна республіка.

ABSTRACT

Xi Xinwen. Transformations of public libraries of the People's Republic of China in the digital communication space. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for the PhD Degree in the specialty 029 Information, Library and Archival Affairs. Kharkiv, 2025.

The thesis is devoted to the development of the theoretical and methodological foundations of the transformation of public libraries of the People's Republic of China at the stage of digital development of society by highlighting the organizational and functional directions of their changes in the unified social and communication space of China. The evolution of scientific views on the problem of the functioning of public libraries of the People's Republic of China was studied, and the level of theoretical development of the topic was determined. The peculiarities of the process of diversification of the activities of public libraries of China in the digital communication space are considered and an innovative model of sustainable development of public libraries in the modern knowledge society is proposed.

The organizational and functional structure of the Chinese public library system in the network environment, which is considered as a component of the

global communication space, is analyzed. It is noted that the external processes of digitalization of Chinese society intensify the adaptation of public libraries to the system of electronic communications and strengthen their role as a component of the information infrastructure. It is emphasized that the requirements of digitalization as an important direction of building the information society and the knowledge society include the formation of digital collections and archives, as well as the digital modernization of public libraries. It has been proven that the successful development of public libraries in modern China requires a harmonious combination of values and opportunities stemming from both centuries-old history and modern information technologies.

Based on the analysis of the results of the webometric research conducted by the author of the sites of 31 public libraries of the PRC, the audience of users, the average indicators of the duration of visits, the depth of content viewing and rejection rates, the indicators of the organic search of website traffic were identified, which made it possible to reach a conclusion about the leadership positions of public libraries in the digital space and priority tasks and areas of information service development. An analytical description of the experience of the operation of public libraries in China regarding the development of network technologies and the formation of digital infrastructure is given, taking into account the regional and economic contexts of individual provinces. The main ways of adaptation of public libraries to the system of electronic communications, which are based on the generalization of practical experience, have been developed.

The factors of the external environment that cause organizational and functional transformations of public libraries are determined, among which the leading ones are political and economic changes in China, the regulatory framework for the functioning of public libraries, and socio-cultural changes in society. Document collections (including rare and valuable ones), databases and data banks, multimedia collections are recognized as factors of the internal environment that determine the social value of a public library for Chinese

citizens; the information service system, which consists of both traditional library services and modern digital ways of providing information in the form of digital and virtual libraries, virtual reading rooms and a high professional level of library staff. It has been proven that the organizational and functional structure of the public library system is transformed in accordance with new forms and methods of activity under the influence of the spread of new information technologies, the mastery of marketing forms and methods of activity, the activation of communication relations with users and representatives of management bodies, and the use of innovative management technologies.

It has been proven that the deployment of the network environment contributes to the diversification of library functions. Along with the traditional informational, cultural, social and archival function of storing and systematizing various documents, modern public libraries in China are actively developing an educational function - the library as a center for the dissemination of knowledge, provision of educational services; communication - the library as a communication platform, an organizer of interactive communication; cognitive - the library as a navigator of network resources, a content manager; and the leisure function – the library as an open information space. These functions emphasize the multifaceted role of public libraries in modern society, their importance in promoting the educational, cultural, social and economic development of the state.

The main stages of adaptation of public libraries in China to the system of electronic communications are defined and characterized, including the stage of computerization of public libraries and automation of library and information processes; the stage of mastering Internet technologies and forming the electronic information and resource potential of public libraries; the stage of forming a digital library (since 1998) and the stage of deploying a mobile library service, which provides remote service to Internet users from mobile devices. The current state of the information resource potential of public libraries in China, which combines handwritten, printed editions and information on digital media, is determined, and

is updated in the digital information space through digitization and creation of electronic databases and thematic digital collections.

The system of technological and service innovations, which applies a wide range of technological solutions used in public libraries, is comprehensively characterized: from complex automation solutions based on automated material processing systems, systems for automatic return and sorting of printed publications, self-service systems ... to the use of cloud technologies, remote access technologies, own web portals and mobile applications. The theoretical foundations of the information service of public libraries in China have been formed, which are based on the basic principles of library activity and are oriented towards innovative development. It is emphasized that openness to innovations as a principle of activity contributes to the development of automation systems, digitization of document heritage, generation of electronic resources, introduction of digital technologies, mastering of network services and interactive projects of creating digital libraries.

Development directions of China's public libraries in the digital society and knowledge society are determined. They are structured according to certain strategies, which include: digital transformation and development of digital services; creating spaces for learning and creativity; organization of educational and innovative programs; expansion of cultural cooperation and intercultural exchange; preservation and promotion of local cultural heritage. It has been proven that these strategies are key directions for the development of library institutions in China.

A substantiated innovative model for the sustainable development of China's library institutions in the information and knowledge society, based on the concept of "smart library" or "knowledge library". The proposed model is based on an integrated approach that takes into account various aspects of activity, digital transformations, socio-economic conditions, cultural features and technological innovations.

The components of the model are: 1) extensive technological infrastructure of public libraries, which is based on modern digital platforms for access to electronic resources, databases and online services; 2) digital library and information production, which generates databases, digital archives and repositories, multimedia resources; 3) an information service system based on the concept of a “smart” library; creation of public multimedia spaces, implementation of the latest augmented reality technologies, use of digital library resources, organization of virtual spaces for reading and research; online help and mobile application development; 4) the management component, which uses the technologies of program-target management of the development of public libraries in China. The use of modern management technologies enables the implementation of state programs for the development of public libraries, financial support for their digital transformation, infrastructure modernization, and the training of library professionals who have digital skills and competencies in managing data and digital communications.

Key words: public library, information activity, digital modernization, librarianship, social communications, the People’s Republic of China.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дослідження:

1. Сі Сінвень. Публічні бібліотеки Китаю: базові принципи модернізації // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. А. А. Соляник. Харків : ХДАК, 2022. Вип. 62. С. 50-60.
2. Сі Сінвень. Напрями соціокультурної модернізації публічних бібліотек Китаю // Вісник Книжкової палати. 2023. № 2. С. 49-52; № 3. С. 49-52.
3. Xinwen X., Zhengbing H., Davydova I., Marina O., Marin S. Analysis of Project Activities of Libraries of the People’s Republic of China // Proceedings of the 2nd International Workshop on Social Communication and Information

Activity in Digital Humanities (SCIA-2023). Lviv, Ukraine, November 9, 2023. Pp. 184-195. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3608/paper14.pdf> (Scopus).

Наукові праці, які засвідчують апробацію результатів дослідження:

4. Сі Сінвень. Програмно-цільове управління в документно-інформаційних установах КНР // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (18–19 листоп. 2021 р.) / під ред. проф. В. М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2021. С. 184-185.

5. Сі Сінвень. Цифрові архіви публічних бібліотек Китаю // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 19–20 трав. 2022 р. / за ред. проф. В. М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2022. С. 184-185.

6. Сі Сінвень. Інформаційно-ресурсний потенціал провідних публічних бібліотек Китаю // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (17–18 листоп. 2022 р.) / під ред. доц. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2022. С.162-164.

7. Сі Сінвень. Модель публічної бібліотеки як освітнього центру // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. молодих учених, 20–21 квіт. 2023 р. У 2 ч. Ч. 2 / за ред. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2023. С. 184-185.

8. Xi Xinwen. Public libraries as centers of lifelong education // Modern science: innovations and prospects. Proceedings of the 16th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2022. Pp. 364-366. URL: <https://sci-conf.com.ua/xvi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-11-13-12-2022-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>.

9. Сі Сінвень. Китайський досвід створення національної інфраструктури знань // Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Шостої міжнар. наук. конф., м. Київ. 18-20 трав. 2023 р. / упоряд. З.М. Свєрдлик, М.М. Цілина. Київ, 2023. С. 155-156.

10. Сі Сінвень. Бібліотека як складова Китайської національної інфраструктури знань // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 22–23 листоп. 2023 р. У 2 ч. Ч. 1 / під ред. доц. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2023. С. 195-196.

11. Сі Сінвень. Стимулюючий маркетинг у публічних бібліотеках Китаю // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18–19 квіт. 2024 р. У 2-х ч. Ч. 2 / під ред. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2024. С. 116-118.

12. Сі Сінвень. Популяризація читання в публічних бібліотеках Китаю // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., присвяч. 95-річчю ХДАК (21–22 листоп. 2024 р.) У 2 ч. Ч. 1 / Харків. держ. акад. культури ; [під ред. доц. Н. Рябухи та ін.]. Харків : ХДАК, 2024. С.165-167.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	14
ВСТУП	15
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАВДАНЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК	22
1.1. Наукова розробленість поглядів на соціальні функції, місце і роль публічних бібліотек	22
1.2. Методологія та методи наукового дослідження.....	45
Висновки до розділу	64
РОЗДІЛ 2. ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ КИТАЮ.....	68
2.1. Організаційно-функціональна структура системи публічних бібліотек Китаю в мережевому середовищі	68
2.2. Адаптація публічних бібліотек до системи цифрових комунікацій	87
2.3. Інноваційний розвиток інформаційного сервісу публічних бібліотек Китаю	107
Висновки до розділу	129
РОЗДІЛ 3. ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК КНР У ЦИФРОВОМУ КОМУНІКАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ	134
3.1. Напрями стратегічного розвитку публічних бібліотек КНР у цифровому суспільстві	134
3.2. Інноваційні моделі розвитку бібліотечних установ Китаю в інформаційному суспільстві та суспільстві знань	150
Висновки до розділу	168
ВИСНОВКИ.....	172
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	177
ДОДАТКИ.....	202

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

1.	ДИУ	<i>Документно-інформаційні установи</i>
2.	KHP	<i>Китайська Народна Республіка</i>
3.	IFLA	<i>Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ</i>
4.	CNL	<i>Китайська національна бібліотека</i>
5.	CDL	<i>Китайська цифрова бібліотека</i>
6.	NGI	<i>Інтернет наступного покоління</i>
7.	CNKI	<i>Китайська національна інфраструктура знань (Chinese National Knowledge Infrastructure)</i>
8.	CADAL	<i>Китайсько-Американська цифрова академічна бібліотека</i>
9.	CADL	<i>Китайська академічна цифрова бібліотека</i>
10.	CADLIS	<i>Інформаційна система «Китайська академічна цифрова бібліотека»</i>
11.	CALIS	<i>Китайська академічна бібліотечно-інформаційна система</i>
12.	CASHL	<i>Китайська академічна бібліотека з гуманітарних і соціальних наук</i>
13.	CBFD	<i>Китайська бібліотека повнотекстових баз даних</i>
14.	CLC	<i>Китайська бібліотечна класифікація</i>
15.	CNNIC	<i>Інформаційний центр мережі Інтернет Китаю</i>
16.	IREX	<i>Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів</i>
17.	NDLP	<i>Програма Національної цифрової бібліотеки</i>
18.	WDL	<i>Світова цифрова бібліотека</i>

ВСТУП

Швидкоплинні фактори зовнішнього середовища, головними з яких є цифровізація суспільства, посилення інформаційних потоків, необхідність для громадян орієнтуватись в них і використовувати інформаційні ресурси для задоволення своїх інформаційних потреб, актуалізують питання сучасного стану і напрямів майбутнього розвитку бібліотек. Вагоме місце в їх системі належить публічним бібліотекам, які виконують важливу місію забезпечення доступу до інформації та знань, збереження культурної національної та світової спадщини. Публічні бібліотеки в умовах цифрового простору активно адаптуються до змін в соціальному, культурному, економічному середовищі країн, змінюють усталені форми й засоби роботи, розширюють соціальні місії, що актуалізує необхідність дослідження питань їх організаційних та функціональних трансформацій.

Розвиток Китайської народної республіки супроводжується формуванням потужної інформаційної інфраструктури та потребує дослідження напрямів соціокультурної діяльності публічних бібліотек, які є універсальним соціальним інститутом. Публічні бібліотеки не лише беруть участь у процесах соціальної стратифікації, а й нівелюють деструктивні тенденції інформаційного суспільства та забезпечують його потреби в інформації та знаннях.

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю вирішення основних протиріч між: а) об'єктивним зростанням соціальної значущості публічних бібліотек Китаю та певною невизначеністю стратегічних шляхів трансформації на етапі цифрового розвитку суспільства;

б) розширенням масштабів створення, функціонування та використання цифрових ресурсів та недостатнім рівнем участі публічних бібліотек Китаю в їх кумуляції, поширенні та використанні;

в) досвідом практичної діяльності публічних бібліотек Китаю щодо системного формування цифрових інформаційних ресурсів, створення

комфортного інформаційного середовища та відсутністю концептуальних засад вирішення означеної проблеми в сучасному бібліотекознавстві. Окреслені протиріччя актуалізують наукову проблему даного дослідження, суть якого полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад трансформації публічних бібліотек Китайської народної республіки на етапі цифрового розвитку суспільства.

Актуальність, теоретичне й практичне значення теми дисертації посилюється через відсутність ґрунтовних наукових досліджень, присвячених організаційно-функціональним трансформаціям публічних бібліотек КНР в умовах цифрового середовища, відсутністю досліджень, що дозволяють з методологічних позицій вирішувати складні питання концептуального моделювання їх діяльності в новій соціокультурній ситуації. Недостатня розробленість проблеми, з одного боку, й нагальна необхідність її вирішення – з іншого, стали об'єктивними чинниками для визначення теми, зумовили актуальність і необхідність означеного дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Визначений напрям дослідження пов'язаний із виконанням Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», Закону Китайської народної республіки про публічні бібліотеки.

Дисертаційне дослідження виконане згідно з комплексною науково-дослідницькою темою Харківської державної академії культури «Документально-комунікаційні структури суспільства: інноваційні стратегії розвитку» (державний реєстраційний номер 0109U000512) та в межах наукового напряму кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій Харківської державної академії культури «Цифрові трансформації документно-інформаційних установ у соціокомунікаційному просторі» факультету культурології та соціальних комунікацій. Дослідження відповідає зазначеній темі та науковому напряму, розкриваючи інноваційні стратегії

розвитку публічних бібліотек як провідних документно-інформаційних структур у суспільстві.

Мета й завдання дослідження. Метою дослідження є розроблення теоретико-методичних засад трансформації публічних бібліотек КНР на етапі цифрового розвитку суспільства.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

- виявити стан наукової розробленості проблеми функціонування публічних бібліотек КНР;
- обґрунтувати методологію і методи дослідження проблем трансформації публічних бібліотек на етапі цифрового розвитку інформаційного суспільства;
- розглянути функції публічних бібліотек в системі електронних комунікацій і визначити вектор їх змін;
- дослідити інноваційні стратегії розвитку сервісних трансформацій публічних бібліотек;
- проаналізувати напрями організаційних перетворень системи публічних бібліотек у цифровому суспільстві;
- визначити інноваційні моделі публічних бібліотек КНР у інформаційному суспільстві та суспільстві знань.

Об'єкт дослідження – публічні бібліотеки КНР.

Предмет дослідження – організаційно-функціональні та сервісні трансформації публічних бібліотек КНР в умовах цифрового середовища.

Методологія та методи дослідження. Складність вирішення проблеми розроблення теоретико-методичних засад трансформації публічних бібліотек КНР на етапі цифрового розвитку суспільства через висвітлення організаційно-функціональних напрямів їх змін в єдиному соціально-комунікаційному просторі Китаю зумовила необхідність використання пізнавальних можливостей комплексу методичних підходів і методів дослідження. В якості методичних засад дисертаційної роботи застосовані загальнонаукові підходи: соціокомунікаційний, системний, інституційний, соціокультурний. З метою реалізації завдань дисертаційного дослідження та

підтвердження його теоретичних положень застосовано методи: джерелознавчого пошуку та аналізу основних публікацій з теми дослідження – з метою вивчення рівня наукової розробленості проблеми; концептуалізації – для уточнення змісту базових понять дослідження; контент-аналізу – для ідентифікації ключових напрямів діяльності публічних бібліотек, тенденцій їх інноваційного розвитку, визначення проблем, що існують в цифровому просторі; статистичний метод та методи веб-аналітики – для аналізу кількісних і якісних показників діяльності публічних бібліотек Китаю; моделювання – для розроблення моделі сталого розвитку публічних бібліотек Китаю в інформаційному суспільстві та суспільстві знань.

Теоретичну базу дослідження забезпечили фундаментальні праці як українських, так і китайських бібліотекознавців: І. Давидової, О. Кобелева, В. Ільганаєвої, О. Мар'їної, Т. Новальської, А. Соляник, в яких обґрунтовано напрями стратегічного розвитку й механізми трансформації публічних бібліотек на етапі інформатизації суспільства. Наукове підґрунтя дослідження складають ідеї, підходи й концепції, викладені в працях Yi Zhixian, Wang Xuelin, Yin Fanmin, Xia Guodong, Tan Xiangjin, Li Jianxia, Chen Zhejin, Clark P, Hui Su, Li Ruan, Zhang Hao, присвячених характеристиці історичного розвитку, ролі й місця публічної бібліотеки у формуванні соціокультурного простору Китаю.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим дослідженням, у якому розроблено теоретико-методологічні засади трансформації публічних бібліотек КНР на етапі цифрового розвитку суспільства, усебічно розглянуто їх сучасний стан та висвітлені організаційно-функціональні напрями їх змін у єдиному соціально-комунікаційному просторі Китаю.

Наукова новизна дисертації полягає також у тому, що:

у перше:

обґрунтована необхідність організаційно-функціональної та сервісної модернізації в публічних бібліотеках Китаю як важливого напрямку

формування інформаційної інфраструктури держави на етапі формування інформаційного суспільства та суспільства знань;

визначені механізми модернізації публічних бібліотек Китаю, які покликані сформувати як аналоговий, так і цифровий бібліотечно-інформаційний простір з метою ефективного забезпечення інформаційних потреб широкого кола громадян. До механізмів модернізації віднесена державна політика бібліотечного розвитку, особливості провінцій стосовно фінансового забезпечення бібліотечної діяльності, програмно-проектне управління, стратегія структурної модернізації публічних бібліотек Китаю.

розроблено інноваційну модель сталого розвитку публічної бібліотеки, яка ґрунтується на концепції «розумної бібліотеки» або «бібліотеки знань». Модель базується на комплексному підході, який враховує різні аспекти діяльності публічних бібліотек, напрями їх цифрових трансформацій, соціально-економічні умови та культурні особливості розвитку регіонів, технологічні інновації.

обґрунтовано стратегії розвитку публічних бібліотек Китаю в цифровому суспільстві та суспільстві знань, як то стратегія цифрової трансформації та розвитку цифрових послуг; створення просторів для навчання і творчості; організація освітніх та інноваційних програм; розширення культурної співпраці та міжкультурного обміну; збереження та промоція місцевої культурної спадщини.

удосконалено:

терміносистему предметної галузі бібліотекознавства через уточнення сутності поняття «дистанційне обслуговування»;

періодизацію основних етапів адаптації публічних бібліотек Китаю до системи електронних комунікацій;

концепцію сталого розвитку публічних бібліотек Китаю, яка базується на поєднанні друкованого інформаційно-ресурсного потенціалу та інформації на цифрових носіях, і спрямована на формування поліоб'єктного гібридного інформаційного простору.

Набули подальшого розвитку:

наукові засади щодо теоретичних основ інформаційного сервісу публічних бібліотек Китаю;

уявлення про диверсифікацію бібліотечних функцій в цифровому та когнітивному просторі.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження створюють надійне теоретичне підґрунтя для успішної практичної реалізації стратегічного завдання – системної та керованої модернізації публічних бібліотек Китайської народної республіки у цифровому комунікаційному просторі. Отримані дані можуть бути використані при формуванні стратегій і концепцій розвитку публічних бібліотек як Китаю, так і України. Запропонована автором інноваційна модель сталого розвитку публічних бібліотек Китаю сприятиме зростанню їх ролі як генераторів та розповсюджувачів інформації та знань в цифровому суспільстві.

Результати дослідження можна використовувати в системі підвищення кваліфікації керівного складу і працівників публічних бібліотек. Найважливіші з них реалізовані в навчальному процесі факультету культурології та соціальних комунікацій Харківської державної академії культури для оновлення змісту і структури освітніх компонентів: «Бібліотекознавство», «Бібліотечно-інформаційне виробництво», «Бібліотечно-інформаційний сервіс», «Менеджмент знань», про що свідчить акт про впровадження.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано самостійно, наукові результати та висновки отримані дисертантом особисто. Публікації за темою дисертаційного дослідження є одноосібними. У науковій статті, яка проіндексована в Scopus, авторові належить ідея дослідження і наукове обґрунтування положення щодо ефективності проєктної діяльності в інформаційно-бібліотечній сфері.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, матеріали і результати наукового дослідження оприлюднено на міжнародних конференціях: «Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку» (Харків, 2021, 2022, 2023), «Культура та інформаційне суспільство XXI століття» (Харків, 2022, 2023, 2024); «Modern science: innovations and prospects» (Stockholm, Sweden, 2022); «Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі» (Київ, 2023).

Публікації. Основні наукові положення, результати та висновки дисертаційного дослідження викладено у 12 публікаціях, серед них 2 – в наукових фахових виданнях України та 1 – у науковому періодичному виданні, що індексується в Scopus; 9 – доповіді та тези на наукових, науково-практичних і науково-методичних конференціях міжнародного та всеукраїнського рівнів.

Структура дисертації зумовлена метою та завданнями дослідження. Робота містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел з 236 найменувань (на 25 сторінках), 5 додатків (на 15 сторінках). Загальний обсяг дисертації – 216 сторінок. Основний зміст викладено на 176 сторінках.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЗАВДАНЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК

1.1. Наукова розробленість поглядів на соціальні функції, місце і роль публічних бібліотек

У системі соціальних комунікацій суспільства публічна бібліотека займає одне з провідних місць в якості інформаційної установи, яка має охоплювати широке коло усього населення країни, створювати і розвивати систему їх інформаційного забезпечення, виступати вагомою складовою інформаційної інфраструктури держави, яка накопичує та зберігає національну пам'ять, формує національну культуру країни.

На основі аналізу наукових публікацій виявлено декілька підходів до розуміння сутності та ролі публічної бібліотеки як базового елементу національної інформаційної структури держави. Цифровізація публічних бібліотек, техніко-технологічні та організаційні трансформації усіх напрямів їх діяльності сприяли виходу на новий щабель соціокультурного розвитку, що зумовлює необхідність розгляду діяльності цих установ в соціально-комунікаційному аспекті. Зокрема бібліотеку як соціально-комунікаційну структуру та соціальну організацію, «яка забезпечує акумуляцію і використання документів, що зберігають знання накопичені в процесі розвитку людства, сприяє підвищенню інтелектуального і морального потенціалу суспільства, духовного піднесення кожної людини (особистості)» [47, с. 34] досліджували: І. Давидова [32, 34], О. Воскобойнікова [29, 30], В. Ільганаєва [46, 47], Н. Кушнарєнко [67, 68], О. Кобелєв [50, 51], Т. Новальська [81, 82], А. Соляник [111]. Дослідники акцентували на провідній ролі бібліотек у системі соціальних комунікацій суспільства та соціальних функціях бібліотек, пов'язаних із сучасними тенденціями

інформатизації, розгортанням цифрових комунікацій поширення документів, інформації та знань.

І. Давидова акцентувала увагу на парадигмі постіндустріального розвитку суспільства, яка «базується в першу чергу на новому підході до оцінювання місця й ролі інформаційних ресурсів у становленні економічного та соціокультурного життя людини» [32, с. 95]. З точки зору адаптації бібліотек до сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, в дослідженні О. Воскобойнікової-Гузевої була обґрунтована певна етапність розвитку «як окремих бібліотек та їх мереж, так і бібліотечного соціального інституту в цілому: 1990-ті рр. (етап технологічного становлення, панування ідеї національного відродження та пошуку ефективних шляхів взаємодії бібліотеки із оновленою інформаційною інфраструктурою суспільства), 2000-ні рр. (активного технологічного розвитку, адаптації ідей вільного доступу до інформації, інноваційного експериментування із засобами інформаційно-комунікативних технологій та відповідного технологічного оновлення, орієнтованого на включення власних інформаційних ресурсів вітчизняних бібліотек до світового інформаційного простору), 2010-ті рр. до сьогодні (трансформаційний етап, який має бути орієнтований на комплексну модернізацію бібліотечно-інформаційної системи України у взаємозв'язку із іншими сферами» [30, с. 211].

Підхід до публічної бібліотеки в її глобальному соціокомунікаційному вимірі запропонувала в своїх наукових дослідженнях Т. Новальська та колектив українських бібліотекознавців [81, 82]. Автори підкреслюють на фундаментальній ролі публічної бібліотеки як інституції історичної пам'яті народу. Ця функція публічної бібліотеки є провідною і її якісне виконання потребує не лише організації ефективних процесів накопичення, зберігання та відтворення друкованих видань, але й опанування нових стандартів поведінки системи, за якими вона функціонуватиме на етапі виникнення й закріплення нових змін, до яких активно адаптується публічна бібліотека в умовах інформатизації.

Слід визнати, що тенденція інформатизації повною мірою охопила бібліотеки як України, так і Китаю. Цей шлях не є простим. Він охоплює певні етапи: комп'ютеризації, автоматизації, опанування інтернет-технологій та цифровізації. Ґрунтовні наукові дослідження становлення та розвитку бібліотек на етапах комп'ютеризації, автоматизації, опанування інтернет-технологій розкрито також в узагальнюючих дослідженнях Л. Й. Костенко [64], О. Онищенко [84, 85], М. Сенченка [99], Г. Шемаєвої [141], Л. Філіпової [121].

Досліджуючи сучасний стан бібліотечної справи в Китаї, бібліотекознавці першочергову увагу приділяють історичним питанням становлення та розвитку бібліотек. Широку панораму історичного розвитку публічних бібліотек Китаю представлено *Yi Zhixian* [222]. Автор за функціональним призначенням виокремлює п'ять періодів розвитку бібліотек. Перший період (до 1905 р.) бібліотеки займались збереженням книг; другий період (1905-1945 рр.) головним напрямом діяльності публічних бібліотек Китаю стає орієнтація на читача, застосовується стратегія «бібліотеки для публіки». Політичне життя країни вплинуло і на подальші стратегії розвитку бібліотек, які дослідник на третьому етапі (1949-1976 рр.) визначає як «бібліотеки для політики». Активний процес модернізації публічних бібліотек Китаю розпочався на четвертому етапі (1976-1992 рр.) і зараз спрямований на інтеграцію бібліотек в ринкову економіку (1992 р. – наш час). Ми можемо припустити умовність виокремлення таких етапів, але вони уможливають розуміння загальної стратегічної лінії розвитку публічних бібліотек Китаю на різних історичних етапах життя країни: від початкового етапу становлення до етапу розбудови інформаційного суспільства.

Слід зазначити, що саме на четвертому етапі емпіричні дослідження розвитку публічних бібліотек у Китаї поступово зростали. Wang Xuelin, Yin Fanmin, Xia Guodong проаналізували становище публічних бібліотек на прикладі публічної бібліотеки Хейлунцзяна і запропонували певний

стратегічний план її розвитку [203]. Tan Xiangjin акцентував не лише на позитивних напрямках розвитку, але й зауважив, що наприкінці ХХ ст. публічні бібліотеки Китаю мають проблеми недостатнього фінансування, застарілого обладнання, нестабільною виглядає кадрова політика та технології планування [200]. Автор зазначає, що ефективний розвиток публічних бібліотек в Китаї можливий за умови підвищення рівня інформаційного обслуговування та посилення якості управління.

Китайська дослідниця Li Jianxia оцінила потенціал сталого розвитку 31 китайської публічної бібліотеки і дійшла висновку про низький рівень цього потенціалу [174]. Причини такого стану вона визначила як недостатні фінансові інвестиції, низький рівень інформатизації та низькі темпи зростання інформаційних ресурсів.

Невід'ємною складовою етапів комп'ютеризації, автоматизації та опанування інтернет-технологій є формування електронних ресурсів бібліотек, які забезпечують «кумуляцію і загальнодоступність до наукової інформації і знань, здобутих в процесі розвитку людства» [141, с. 7]. Різні аспекти генерації, систематизації, формування та використання електронних ресурсів досліджено Г. Шемаєвою. Науковиця надала ґрунтовну характеристику електронних ресурсів бібліотек України, визначила їх роль для бібліотек національного і регіонального рівнів, окреслила стратегічні орієнтири розвитку системи електронних ресурсів бібліотек України. На основі аналізу соціально-комунікаційного потенціалу бібліотек України, особливостей їх функціонування в системі інформаційної інфраструктури держави, було проаналізовано «соціально-комунікаційний потенціал бібліотек України на різних рівнях: національному, регіональному, галузевому, спеціалізованому» [138, с. 3]. Так, Г. Шемаєва підкреслює, що «вивчення електронних ресурсів сприяло визначенню нової моделі національної бази знань, яка має поєднувати ресурси на всіх рівнях: національному (загальнонаукові електронні ресурси, що відбивають загальні для національної науки методологічні питання, концепції; регіональному

(комплексно-наукові електронні ресурси, що об'єднують декілька галузевих наукових напрямів); галузевому (наукові електронні ресурси за галузями науки); спеціалізованому (електронні ресурси, що відповідають конкретним науковим напрямам та проблемам)» [141, с. 241].

Електронні інформаційні ресурси є об'єктом наукових досліджень і китайських вчених. Особливу увагу дослідники приділяють формуванню цифрового інформаційного простору і ролі публічних бібліотек в цьому процесі. В цьому сенсі, важливе значення мають дослідження ряду теоретиків та практиків бібліотечної діяльності, серед яких Clark P, Hui Su, Li Ruan, Guihua, Yang and Tong, Чен Чщєцзінь, Zhang [127, 160, 221]. Автори досліджують методи оцифрування китайських інформаційних ресурсів, його темпи, існуючу систему обміну документами та мережеві проєкти щодо створення цифрових бібліотек, таких як Китайська експериментальна цифрова бібліотека, проєкт інтелектуальної мережевої цифрової бібліотечної системи, програми масового зберігання електронних ресурсів. Важливо зазначити, що дослідники не лише приділяють увагу формуванню цифрового інформаційного простору, але й розглядають цифрові інформаційні ресурси як ефективний засіб зменшення інформаційної нерівності, яка притамана інформаційному простору Китаю та цифрового розриву. На прикладі аналізу діяльності публічної бібліотеки Ханчжоу, Clark P, Hui Su, Li Ruan, Guihua оцінюють діяльність трьох цифрових платформ, серед яких веб-сайт бібліотеки, мобільна служба та унікальна служба цифрового телебачення, що є інноваційним напрямом діяльності для бібліотеки [160]. Дослідники вважають, що необхідність створення і використання електронних ресурсів зумовили необхідність модернізації та трансформаційних змін у бібліотечній сфері діяльності.

Саме на початку третього тисячоліття було створено підґрунтя для системних трансформацій та інноваційних змін як у бібліотечній сфері Китаю, так і України. З точки зору цифровізації «серед пріоритетних напрямів їх інноваційного поступу позначились високотехнологічний

розвиток документно-інформаційного ресурсу, корпоративна консолідація цифрових матеріалів, зокрема й мережевих, поліпшення доступу до них відповідно до динаміки розгортання електронного середовища та потреб користувачів» [80, с. 30].

Вихід бібліотек в сферу сучасних електронних комунікацій суттєво трансформував усі напрями їх діяльності і сприяв необхідності перегляду методології функціонування на новому етапі. Концептуальні основи системи бібліотечних електронних комунікацій та цифрової модернізації бібліотек розглянули у своїх працях О. Ю. Мар'їна [77, 78, 80], К. В. Лобузїна [71, 72, 73], І. Лобузін [69, 70]. Дослідники акцентували увагу на еволюційних механізмах участі бібліотек у системі документних комунікацій суспільства і посиленні їх ролі як провідних учасників розповсюдження документованої інформації. Важливу роль приділено обґрунтуванню зміни пріоритетів у функціях бібліотек – «від традиційних (накопичення, збереження й доступу до фондів первинних документів, як продукції друку, та бібліографічної інформації) до інформаційних технологій, де пріоритетними стають функції аналізу, синтезу і забезпечення доступу користувачів до знання» [71, с. 29]. Дослідниками було обґрунтовано напрями цифрової трансформації бібліотек та визначена її роль в «електронному технологічному медіасередовищі» [80, с. 279].

О. Мар'їна акцентує на посиленні ролі бібліотечних установ як важливої складової цифрового медіасередовища і необхідності їх прискореної адаптації до реалій цифрового простору. Науковиця виокремлює «п'ять рівнів цифрової модернізації вітчизняних бібліотек. На першому рівні перебувають бібліотечні установи, які не втілюють інноваційні зміни на основі цифрових технологій. Другий рівень посідають бібліотеки, які здійснюють перші кроки адаптації до цифрового простору. Третій щабель посідають бібліотечні установи, які уже реалізують цифрові проєкти на рівні окремих ініціатив. Четвертий рівень посіли бібліотечні установи, діяльність яких у цифровому середовищі має керований та координований характер.

Вони втілюють повний цикл інновацій, пов'язаних з цифровими технологіями, опануванням електронного технологічного середовища. Вищий, п'ятий щабель посідають бібліотеки, які не лише активно користуються новітніми цифровими технологіями, а й успішно втілюють стратегію цифрової модернізації та оптимізації бібліотечно-інформаційного виробництва» [80, с.167-170]. В цьому сенсі ситуація в Україні і Китаї певним чином різниться по ряду параметрів. Як засвідчило дослідження [80], публічні бібліотеки України більшою мірою опанували перший-третій рівні, в той час як публічні бібліотеки мегаполісів Китаю успішно опановують вищий п'ятий щабель.

Технологія формування цифрових ресурсів бібліотек як складової розгалуженого цифрового бібліотечно-інформаційного виробництва була ґрунтовно досліджена І. Лобузіним [69]. Автором проаналізовано та узагальнено світову практику розробки та реалізації цифрових бібліотечних проєктів міжнародного та національного рівнів, проаналізовані програми збереження цифрової спадщини. Автор дійшов висновку, що «світовий досвід масштабних цифрових бібліотечних проєктів засвідчує, що вони реалізуються на корпоративній основі з залученням окрім бібліотек, також інших інституцій національної пам'яті, міжнародних цифрових бібліотечних проєктів» [69, с.177].

Нині спостерігається розгортання наукових досліджень програмно-проєктної діяльності бібліотек і серед китайських дослідників. Так, особливості проєктної діяльності документно-інформаційних установ Китаю на етапі цифрової модернізації суспільства, досліджено Чжан Хао [128, 129, 230]. Науковець аналізує провідні проєкти виробництва інформаційних ресурсів та оцифрування документальної культурної спадщини Китаю, серед яких проєкт створення китайської академічної цифрової бібліотеки (CADAL), проєкт співпраці, що дістав назву «Цифрова академічна бібліотека Китаю та Америки», проєкт створення Китайської академічної цифрової бібліотеки [129]. Дослідник визначає шляхи формування цифрового документно-

інформаційного простору Китаю та акцентує на важливості підсумкового результату цієї діяльності, реалізованого у вигляді електронних баз даних, нових форм і методів бібліотечної діяльності, спрямованої на поліпшення якості обслуговування усіх категорій користувачів. Активне опанування технологій формування цифрових ресурсів бібліотек сприяє формуванню розгалуженого інформаційного простору, налагодженню процесів взаємообміну інформацією на основі модернізації та оптимізації управління інформаційними ресурсами.

Відповідно ці фундаментальні наукові розвідки акцентували увагу на посиленні сутнісної комунікативної функції публічних бібліотек. Остання розуміється як «конкретний спосіб зв'язку, взаємодії об'єктів матеріального світу і суб'єктів соціального життя між собою. Комунікативна функція виражається у все більшому розгортанні соціальних комунікацій як особливого виду людської діяльності, який опосередковує її процеси в цілому, а також процеси формування суспільної свідомості» [47, с. 132]. Публічна бібліотека традиційно виконувала комунікаційну функцію шляхом долучення читачів до читання, забезпечення доступу до інформації, організації різноманітних культурних заходів, зберігання культурної спадщини і налагоджування культурного діалогу. Ці заходи посилюють роль публічної бібліотеки як елемента інфраструктури громадської культури.

Означене повністю пов'язане із формуванням та розвитком системи віртуальних комунікацій, яка розгортається як на різних рівнях суспільства, так і в самих бібліотечних установах. Важливо зауважити, що віртуалізація комунікацій розглядається як один з наслідків інформатизації суспільства, що характеризує зростання можливості людей вступати в глобальну комунікацію. Віртуалізація комунікацій формує віртуальну реальність. В.О. Ільганаєва визначає, що остання є «різновидом суб'єктивного сприйняття і бачення уявної реальності або соціальної дійсності, яка, на відміну від матеріального, представляє світ як плід уяви або очікування» [47, с. 43]. Віртуальні комунікації у сучасному світі, за визначенням О. Дзьобань і

С. Жданенко, призвели до появи «глобального комунікаційного простору, в який залучаються все більше й більше мешканців Землі. Науково-технічна революція, зокрема розвиток інформаційних технологій, зробили доступним вихід в Інтернет не тільки зі стаціонарного комп'ютера, але і планшета, комунікатора або навіть мобільного телефону» [37]. Нині проблеми опанування віртуального середовища для бібліотек значно актуалізуються, оскільки, з одного боку, бібліотеки як ніколи раніше відчують конкуренцію серед віртуальних спільнот з боку державних та комерційних інформаційних структур, з іншого – вони прагнуть інтегруватись у світовий інформаційно-комунікаційний простір, працюючи над удосконаленням бібліотечного сервісу. Таким чином, тенденції віртуалізації є якісно новим видом соціально-комунікаційної взаємодії і цей процес має багато позитивних моментів. Разом з тим, важливо враховувати і зворотній бік цих процесів, пов'язаний з певними парадоксальними явищами, коли перехід до віртуальних форматів зменшує кількість особистих контактів між бібліотекарями та читачами, діють фактори цифрової нерівності, які обмежують доступ до бібліотечних ресурсів.

Серед усіх цих напрямів діяльності фундаментальною є проблема залучення читачів до читання, якій в Китаї приділяється багато уваги. Дослідження китайських вчених щодо форм і методів залучення читачів до публічних бібліотек зосереджено на трьох аспектах. Перший аспект стосується висвітлення конкретної бібліотечної практики сприяння читанню, присвячених діяльності публічної бібліотеки провінцій Ляонін [186], Хубей [173], Дунгуан [185]. Другий аспект пов'язаний з узагальнюючими дослідженнями сприяння читанню в публічних бібліотеках Китаю. Так в науковій розвідці J. Zhao і W. Ge [228] наведені дані дослідження 86 публічних бібліотек, які свідчать про важливу увагу яку китайська бібліотечна спільнота приділяє популяризації читання, акцентується на системі послуг і програм, які охоплюють різноманітні заходи, спрямовані на

пропаганду і просування ідеї важливості долучення усіх верств населення до різних форм читання.

Серед важливих публікацій, що висвітлюють напрями трансформації публічних бібліотек в інформаційному суспільстві слід назвати роботи Т. Новальської [81, 82], В. Пашкової [86], Г. Салата [98], Т. Вилегжаніної [20, 21, 22, 23], С. Ковальчук [52], Н. Тітової [119], Л. Костенко [64], Н. Коржик [62, 63], Є. Чумака [126], Чжен Хао [128], І. Черняк [124]. У них представлено роль і місце публічних бібліотек у інформаційній інфраструктурі суспільства, висвітлено досвід українських бібліотек щодо генерації інформаційних ресурсів та використання сучасних мережевих технологій в обслуговуванні різних верств населення. Так, Г. Салата окреслює місце й роль публічної бібліотеки як складової культурно-інформаційного простору української держави, наголошує на її ролі збереження історичної і культурної пам'яті народу, окреслює нагальні питання, які має вирішити країна в бібліотечній сфері. Науковиця наголошує на необхідності «формування нової парадигми організації та функціонування бібліотек під впливом таких чинників, як глобалізація та інформаційна революція. Важливим є, зокрема, впровадження новітніх інформаційних технологій; створення електронних каталогів; розширення можливостей участі бібліотек у науково-дослідницькій діяльності; утвердження нових принципів міжнародного співробітництва; модернізація функцій бібліотеки» [98, с. 238].

Роль публічних бібліотек у створенні єдиного інформаційно-бібліотечного простору висвітлена Н. Тітовою, яка акцентує на широких можливостях кооперування зусиль бібліотек у наданні користувачам розвинутого інформаційного сервісу на основі спільних інформаційних ресурсів і сервісів регіону [119]. У публікації Т. І. Вилегжаніної [21], зазначено, що, виконуючи свою головну місію, публічні бібліотеки сприяють перетворенню загальнодоступної інформації в цінний національний ресурс.

Акцент на трансформації мережі публічних бібліотек під впливом децентралізації зроблено в роботі І. В. Черняк. Дослідниця розглядає публічну бібліотеку як один з елементів якісного розвитку людського капіталу. Авторка вважає, що «реформа, вплинувши на внутрішню структуру бібліотек, організацію надання бібліотечно-інформаційних послуг в умовах ОТГ, одночасно надає всі можливості для створення книгозбірень під нагальні потреби громади, адже саме розвиток обслуговуючої інфраструктури впливає на загальнокультурний та освітній рівень населення» [124]. Ця теза є особливо важливою і для дослідження організаційно-функціональної структури публічних бібліотек Китаю саме тому, що зовнішні трансформації в суспільстві Китаю, а також зміни в його територіальному устрої і регіональній політиці суттєво впливають на систему публічних бібліотек в країні.

За висновками експертів, роль бібліотеки у збереженні національних інформаційних ресурсів і забезпеченні загального доступу до них із використанням Інтернет-технологій буде постійно зростати. В цьому сенсі важливим є підхід фахівців Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв О. Кузьменко та В. Загуменної [65], які підкреслюють роль публічних бібліотек як інформаційних, культурних, просвітницьких, соціальних та громадських центрів. В умовах цифровізації перед бібліотеками постає необхідність пошуку нових форм та методів соціокультурної діяльності. Автори пропонують і обґрунтовують доцільність застосування чотирьохпросторової моделі діяльності публічної бібліотеки, моделі цифрової освіти «Публічні бібліотеки як хаби для активних громадян». Дослідники підкреслюють, що публічні бібліотеки надалі все частіше орієнтуються на концепцію відкритого бібліотечного простору, який «дає можливість акумулювати в собі різні види діяльності, поєднувати реальне і віртуальне, фізичне та інтелектуальне, стабільність і спонтанність, комунікативні аспекти і усамітнення» [65, с. 26].

У бібліотекознавстві накопичено значний матеріал стосовно необхідності формування відкритого бібліотечного простору. Зусилля публічних бібліотек спрямовано на формування інноваційних комунікаційних майданчиків. Динамізм і глибина сучасних перетворень національних, обласних, юнацьких, дитячих бібліотек висвітлюється в публікаціях [12, 105, 112, 143, 230]. Вони доводять, що в цих бібліотеках ведеться активна робота з формування простору, який має бути максимально комфортним для споживача інформації, простору, спроможного задовольнити наукові, освітні, соціокультурні інформаційні запити найвибагливіших читачів.

Заслуговує на увагу досвід харківських бібліотекознавців, які досягли вагомих результатів у наукових дослідженнях публічних бібліотек. Зокрема, цінний внесок у дослідження векторів тактичного і стратегічного розвитку публічних бібліотек України на етапі інформатизації суспільства внесли роботи К. Бережної. Авторка висвітлює основні етапи інформатизації публічних бібліотек з 90-х рр. ХХ ст., визначає динаміку їх техніко-технологічних трансформацій. Так, К. Бережна підкреслює, що «існує низка серйозних проблем, що суттєво гальмують процеси трансформації та подальшого інтенсивного розвитку публічних бібліотек України. Серед них, незадовільний стан матеріально-технічної бази: більшість приміщень, обладнання та техніки не відповідає сучасним вимогам; недостатні темпи та відсталість впровадження інформаційних технологій у публічних бібліотеках, що ускладнює або унеможлиблює виконання виробничих процесів та обслуговування користувачів на сучасному рівні» [11, с. 1]. Така ситуація, певною мірою, призводить до деструктивних тенденцій в обслуговуванні користувачів, ускладнює виконання виробничих процесів на сучасному рівні.

В якості дієвого способу подолання зазначених негативів дослідниця пропонує активізувати роботу в напрямі створення комфортного інформаційно-комунікаційного середовища публічних бібліотек. Можна

погодитись з пропозицією автора щодо того, що це середовище має бути побудовано на ідеях теорії користувацького досвіду та застосуванні її основних принципів до простору публічних бібліотек. Дослідниця обґрунтовує основні функції бібліотечного середовища, яке «забезпечує соціальну комунікацію користувачів, бібліотечного колективу, яка реалізується через документні ресурси, матеріально-технічну базу книгозбірень, інтер'єр, прилеглу територію, цінності, знання та інтереси бібліотекарів і читачів» [12]. Розробленню теоретико-методологічних засад діяльності публічних бібліотек сприяло визначення принципів їх поведінкового дизайну, провідними з яких автор вважає «функціональність, зрозумілість, зручність і простоту використання, фізичні відчуття» [12]. Дана робота вибудовує методичні засади трансформації бібліотечного середовища, які базуються на модернізації публічної бібліотеки в цифровому інформаційному просторі.

Базові напрями соціокультурної діяльності публічних бібліотек, їх функції та інструменти реалізації комунікаційних стратегій розглянуто в науковому доробку Н. Коржик [63]. У зазначеній роботі обґрунтовується необхідність посилення інформаційного впливу на користувачів через соціальні мережі, використання комунікаційного потенціалу копірайтингу та сторітелінгу. Дослідниця акцентує на необхідності диверсифікації базових функцій публічної бібліотеки за рахунок залучення інноваційних інструментів діяльності та каналів комунікації. Вплив факторів зовнішнього середовища на соціокультурну діяльність публічних бібліотек збагачує новим сенсом реалізацію освітньої, культурно-виховної та соціалізуючої функцій. Актуальною залишається меморіальна (функція пам'яті) та рекреаційна функція бібліотек. Автор вважає, що для реалізації зазначених функцій та «посилення комунікаційної взаємодії з користувачем, збільшення присутності в інформаційному просторі бібліотекам слід активніше використовувати популярні канали комунікації, як-от соціальні мережі та Youtube, створюючи цікавий контент й опановуючі сучасні інструменти

відтворення інформації, наприклад, копірайтинг, цифрову журналістику тощо» [62, с. 46].

Основою соціокультурної діяльності публічних бібліотек Китаю є популяризація читання. На досягнення цього завдання спрямована діяльність бібліотечного товариства Китаю (LSC) та Комітету сприяння читанню, діяльність якого висвітлена в роботі Junling Zhao та Wenxian Ge [227]. Автори акцентують увагу на тому, що пропаганда читання є однією з ключових послуг публічних бібліотек Китаю, які приділяють усе більше уваги роботі в цьому напрямі. Семінари по популяризації читання є найпопулярнішими серед усіх семінарів. Ця діяльність організовується і контролюється 15 відділами Комітету сприяння читання. Автори стверджують, що основними формами популяризації читання в публічних бібліотеках Китаю є читацькі фестивалі (церемонії), книги/рекомендації, конкурси, пов'язані з читанням, соціальні програми читання (читання як соціальна діяльність, включаючи обговорення книги, книжкові групи, книгообмін), лекції з читання. Слід зазначити, що наразі публічні бібліотеки Китаю запроваджують різні види цифрових платформ для популяризації читання.

У Китаї також багато уваги приділяється функціонуванню публічних бібліотек та системі їх інформаційного сервісу. Теми досліджень охоплюють широке коло питань від побудови сучасної системи інформаційного обслуговування населення засобами публічних бібліотек [149] та висвітлення проєктної діяльності в цьому напрямі [128] до порівняльних досліджень правових та організаційних засад цієї діяльності в різних країнах [156, 200, 236]. Для українських бібліотек досвід практичної діяльності в цих напрямках також є дуже важливим. Так, китайські дослідники Li, D. & Shen, XJ [182] аналізують особливості Закону про публічні бібліотеки, який діє в КНР з 1 січня 2018 року. Cheng W., Zhang S. and Zheng H. [156] здійснюють порівняльну характеристику законодавчого процесу стосовно діяльності публічних бібліотек Китаю, Сполучених Штатів, Японії. Дослідники зазначають, що діяльність публічних бібліотек Китаю регулюється

Національним спеціальним Законом та місцевими правилами. Автори констатують, що правова система Китаю дещо запізнилась з вирішенням питань законодавчого регулювання діяльності публічних бібліотек, але нормативна і правова база цієї діяльності є дуже важливою, особливо в напрямі посилення захисту прав інтелектуальної власності.

Розгортання інформаційного сервісу публічних бібліотек відбувається в напрямі налагодження діяльності віртуальних довідкових служб. Це питання є провідним в дослідженні Zheng, Songhui [232]. Науковець узагальнює ситуацію, що склалася в Китаї з розробкою віртуальних довідкових служб (VRS) та доходить висновку щодо існуючих проблем, які зводяться до нестачі коштів, цифрового розриву, існуючих обмежень інформаційної інфраструктури та браку технічних знань у користувачів. Автор висловлює конструктивні пропозиції щодо будівництва VRS та підвищення рівня обслуговування.

Кластерний аналіз рівня розвитку китайських публічних бібліотек було проведено Yiwei Sun [224]. Автор акцентував своє дослідження на розвитку публічних бібліотек у різних регіонах Китаю і проаналізував діяльність публічних бібліотек за 10 індексами, серед яких: загальна кількість книгозбірень, кількість книжок на кількість населення, ліцензовані читацькі місця, кількість місць у читальних залах, книговидача, площа будівлі бібліотеки, кількість людей, які відвідують різноманітні заходи. Він довів незбалансований розвиток публічних бібліотек провінції Гуандун, Висвітлив особливості діяльності публічних бібліотек провінції Цзянсу, керівництво якої має підтримувати поточний рівень розвитку публічних бібліотек і шукати інноваційні форми для підтримки їх сталого розвитку. Науковець стверджує, що держава має взяти на себе провідну роль в будівництві публічних бібліотек у різних регіонах, особливо у віддалених районах, таких як Тибет, Сінцзян і Цінхай.

Висвітленню досвіду проєктної діяльності в напрямі створення публічних бібліотек як елементу державної інформаційної інфраструктури

КНР присвячені наукові розвідки Чжан Хао [128, 129], Lian Ruan, Qiang Zhu, Ying Ye [194]. Дослідники стверджують, що публічні бібліотеки Китаю займають провідні позиції у створенні інформаційно-комунікативного середовища держави. Вони опановують інноваційні технології формування інформаційного середовища Китаю, генерують потужні інформаційні ресурси, бази і банки даних, цифрові колекції стародруків і цінних видань. Автор зазначає, що «публічні бібліотеки Китаю прагнуть стати центрами знань, культури та обміну інформацією за допомогою створення цифрових інформаційних колекцій, бібліотечних консорціумів з метою найефективнішого задоволення потреб користувачів» [128, с. 1].

Таким чином, проблема подальших шляхів розвитку публічних бібліотек в інформаційному суспільстві та напрямів їх модернізації є об'єктом багатьох наукових досліджень, однак базові принципи трансформації цієї діяльності як вектори розвитку публічних бібліотек лише віднедавна стали привертати увагу фахівців інформаційної та бібліотечної справи. Визначена проблема набула лише часткового висвітлення в роботах бібліотекознавців: монографіях, статтях, матеріалах наукових конференцій.

Роль публічних бібліотек України в напрямі запровадження нової парадигми культурної політики країни є важливим напрямом їх трансформації в цифровому комунікаційному просторі. Українська дослідниця О. І. Федоренко розглядає розвиток публічних бібліотек в напрямках сприяння розгортання культурної, освітньої та інформаційної сфери. Авторка відзначає, що «на сьогодні у суспільстві змінюються пріоритети у просвітницькій, культурно-освітній діяльності, завдяки чому публічні бібліотеки отримали повну свободу в напрямках своєї роботи» [122]. Дослідниця доводить тезу про те, що умовою зміцнення позицій публічної бібліотеки в інформаційній інфраструктурі держави виступають розгортання функції інформаційного центру, вільний доступ до інформації в інтернеті, подолання проявів цифрової нерівності, формування якісних інформаційних ресурсів, досконале комплектування, підвищення культури обслуговування

та фаховий рівень працівників бібліотек. Виконання цих завдань потребує трансформації організаційно-функціональної структури публічної бібліотеки, формування інноваційних моделей їх розвитку.

Обґрунтований вибір оптимальних моделей розвитку бібліотек представлено О. В. Воскобойніковою-Гузєвою, Т. О. Колесніковою, О. І. Кузьменко, В. В. Загуменною [29, 56, 58, 65]. О. Воскобойнікова-Гузєва, аналізуючи роль і місце сучасної бібліотеки у глобальній системі загальноцивілізаційного розвитку акцентує на її здатності бути інформаційною базою розвитку людського потенціалу. Автор стверджує, що «бібліотека у змінюваному світі відповідає за збереження, примноження та розповсюдження знань; об'єднання громад, спільнот та індивідів; надання вільного, комфортного та безпечного простору для навчання, спілкування та розвитку» [29]. Таким чином, бібліотека відноситься до складних системних об'єктів, що мають соціальне походження і не існують поза загальнокультурним та соціальним контекстом.

Комунікаційні моделі діяльності бібліотек в умовах інформатизації досліджено Т. О. Колесніковою. Автор акцентує на процесах трансформації, які активно розгортаються в бібліотеках закладів вищої освіти під впливом інформатизації інформаційно-комунікаційного середовища та виокремлює три етапи цього процесу: модернізацію, інновацію, трансформацію. Досліджуючи ландшафт освітньо-наукових документальних комунікацій, авторка важливе значення приділяє електронним формам бібліотек, які «надають широку можливість для управління великими обсягами даних та якісного їх опрацювання» [56, с. 2]. Розгортання послуг електронних бібліотек, які підтримують створення нових мультимедійних документів, сприяє появі сучасних організаційних форм бібліотек і «створюють можливість прийняття принципових рішень з організації нових комунікаційних моделей «Бібліотека – інформаційний медіа-центр», «Бібліотека – інформаційний інтелект-центр», «Бібліотека – центр інформаційної грамотності», «Бібліотека – інформаційний ресурсний центр»,

«Інфополіс», «Бібліотека 2.0» [58, с. 4]. На даний час ці моделі для розвитку бібліотек залишаються актуальними. Але відбувається модернізація їх техніко-технологічної складової, яка фахівцями іноді сприймається як загроза діяльності бібліотечних установ. В цьому сенсі, дослідники зазначають, що «під впливом технічного прогресу відбувається поступова еволюція WorldWideWeb від статичних інформаційних характеристик Web 1.0 в інтерактивний простір Web 2.0 до семантичних технологій Web 3.0, інтелектуального Web 4.0 та подальшої версії Web 5.0» [80, с. 52].

Можна вважати, що така технологізація діяльності бібліотек є складовою глобального розвитку цифрового суспільства, яка визначає загальні світові тенденції розвитку публічних бібліотек в тому числі України і Китаю. Поряд з цим, науковці акцентують увагу і на необхідності запровадження моделей, які базуються на поєднанні техніко-технологічних та соціокультурних складових. Бібліотекознавцями запропоновано модель бібліотеки, «що поєднує чотири простори: навчання, натхнення, зустрічей та подій, адаптовану експертами для застосування у публічних бібліотеках України» [65]. Ця концепція базується на моделі, розробленій дослідниками Королівської школи бібліотекознавства та інформаційних наук Dorte Skot-Hansen, Casper Hvenegaard Rasmussen та Henrik Jochumsen (Копенгаген, Данія). Концепція відкритої та резонуючої бібліотеки включає «простір навчання, простір досвіду, простір зустрічей і простір подій» [125]. Дослідники відзначають, що «впродовж десяти років модель чотирьох просторів широко застосовується в усьому світі як професійними бібліотекарями, так і архітекторами та дизайнерами бібліотек. Насамперед це стосується будівництва нових бібліотек, модифікації існуючих бібліотек та дизайну інтер'єру окремих бібліотечних просторів» [125].

Інтеграція публічних бібліотек в цифровий інформаційний простір створює умови для функціональних трансформацій, викликає необхідність дослідження їх функціональних змін на шляху до суспільства, що базується на знаннях. В цьому сенсі публічні бібліотеки виконують важливу функцію

доступу до інформації та знань для широкого кола користувачів. Концептуальна модель бібліотеки суспільства знань запропонована Л. Й. Костенко. Автор визначає провідну ідеологему розвитку бібліотеки, вважаючи, що «в умовах переходу від індустріального суспільства до суспільства знань бібліотека має освоїти інтегрований технологічний цикл, що включає всі наукоємні процеси обробки документальних масивів, починаючи з бібліографування й закінчуючи екстракцією зі сховищ даних нових знань» [64, с. 26]. Заслугою науковця є поєднання функціональної і структурної трансформації бібліотеки інформаційного суспільства та суспільства знань і визначення її місії «як інформаційної серцевини суспільних інституцій (виробничих, наукових, освітянських і культурологічних), інтегруючою ланкою інформаційної сфери суспільства» [64, с. 27].

Успішне функціонування публічної бібліотеки в розгалуженому інформаційному просторі зумовлюється як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Розширення уявлень щодо перетворень у мережі публічних бібліотек України під впливом адміністративного реформування в 20-ті роки XXI ст. здійснено І. В. Черняк. Автор розглядає бібліотеку як елемент якісного розвитку людського капіталу і виокремлює внутрішні фактори організації її діяльності та зовнішнє середовище. В основу концепції трансформації публічних бібліотек авторка закладає ідею децентралізації, яка реалізована в Україні як реформа адміністративно-територіального устрою та системи місцевого самоврядування. Важливість цих змін полягає в тому, що «у межах цієї реформи об'єднані територіальні громади отримали нові повноваження та змогу розпоряджатися фінансовими ресурсами, самостійно вирішуючи свої проблеми» [124, с. 33]. Цей процес мав свої як позитивні, так і негативні сторони для розвитку публічних бібліотек України. З одного боку, були надані «всі можливості для створення книгозбірень під нагальні потреби громади, адже саме розвиток обслуговуючої інфраструктури впливає на загальнокультурний та освітній рівень громади», з іншого – відбулась втрата першочергового статусу та функцій публічної бібліотеки в

інформаційній інфраструктурі територіальної громади, що негативно вплинуло на діяльність районних публічних книгозбірень. Таким чином, загальнодержавна адміністративна реформа суттєво вплинула на функціонування публічних бібліотек України.

Реформування системи публічних бібліотек під впливом факторів зовнішнього середовища відбувається і в Китаї. Zhixian Yi ґрунтовно проаналізував історію становлення бібліотек Китаю і виокремив певні етапи їх розвитку [235]. Науковець акцентував на особливій ефективності сучасного періоду, який розгорнувся в Китаї з 1978 по теперішній час. Саме в означений період бібліотечне і культурне будівництво в Китаї сприяло активному розвитку загальної кількості бібліотек від 1218 в 1978 році до 2791 в 2007 р. Досягнення бібліотечного будівництва, зростання кількості бібліотечних установ, потужні інформаційні ресурси і передові технології є характерними ознаками розвитку бібліотек в цей період.

Публічні бібліотеки Китаю розвиваються відповідно до світових тенденцій розбудови цифрового суспільства з врахуванням певних національних особливостей. Так китайські дослідники Ling&Cao [183] відзначають проєкт «Нові бібліотеки ХХІ століття» (2005 р.), який сприяв розвитку публічних бібліотек і налагодженню комунікацій із суспільством. Досягненням проєкту є робота в напрямі рівного доступу усіх громадян до інформаційних ресурсів, долання цифрової нерівності та сприяння інформаційній безпеці.

Важливу роль для вирішення питання техніко-технологічних напрямів трансформації публічних бібліотек зіграли наукові дослідження Lee P.-Ch. [172]. Автор аналізує технологічні інновації в бібліотеках та досліджує їх вплив на етапи життєвого циклу автоматизованих бібліотечних технологій. В цьому сенсі важливе місце займають питання інтелектуальної власності на продукти бібліотечного виробництва.

Свідченням теоретичних пошуків у напрямках створення, функціонування та використання електронних бібліотек в Китаї є роботи

Zhen X., присвячені аналізу динаміки розвитку цифрових бібліотек [231]. У своєму дослідженні проєктів цифрової бібліотеки національного рівня Zhen X. зазначає, що «Китай розпочав роботу з розвитку цифрової бібліотеки в середині 1990-х рр. із серії досліджень і пілотних проєктів. Починаючи з 2000 року, низка проєктів цифрової бібліотеки національного рівня була запропонована Національною бібліотекою Китаю, Китайською академічною бібліотечно-інформаційною системою, Національною науковою бібліотекою. Схвалення цих проєктів сприяло розгортанню діяльності із практичної реалізації проєктів» [231]. Yang Guihua детально досліджує і наводить приклади того, які переваги надає Китаю діяльність в напрямі створення Китайської цифрової бібліотеки [221].

Визначення ролі й місця публічної бібліотеки у формуванні сучасного соціокультурного простору потребує досліджень в напрямі виробництва та усебічного використання, просування та популяризації інформаційних ресурсів. В сучасному бібліотекознавстві приділяється значна увага цьому питанню. Феномен бібліотечно-інформаційного виробництва досліджено в монографії І. Давидової. Авторка акцентує увагу на розгортанні процесу диверсифікації інформаційних продуктів та послуг в інформаційному суспільстві, окреслює подальші стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної діяльності пов'язані з тим, що «істотні зміни в складі продуктів і послуг в перспективі пов'язані з розвитком технологій штучного інтелекту та експертних систем, а також із програмами інженерії знань» [32, с. 166]. Тому нагальним є обґрунтування теоретичної і методичної бази трансформації публічних бібліотек як генераторів інформаційних продуктів та послуг в цифровому суспільстві та суспільстві знань.

Особливого значення в бібліотечно-інформаційній діяльності набувають різноманітні форми й канали просування бібліотечних ресурсів, які застосовують у своїй діяльності бібліотеки України. Це питання вивчала Т.В. Бабич, яка акцентує на тому, що сучасна публічна бібліотека виконує функції інформаційного центру та «найдемократичнішого джерела доступу

до інформаційних ресурсів» [8]. Питання просування інформаційних продуктів та послуг до користувачів бібліотек є важливим і досліджуваним серед бібліотекознавців Китаю. Фактори, що впливають на впровадження публічних пересувних бібліотек досліджували Yizhi Liu, Y. Fu, Jihan Liang, Yu Liu [225]. Автори виокремили фактори, які зумовлюють прагнення користувачів використовувати публічні мобільні бібліотеки. Серед них: технологічні, просторові, індивідуальні та психологічні. Важливим фактором, який виокремлюють автори дослідження є фактор підвищення інформаційної грамотності, який підвищує популярність публічних мобільних бібліотек в Китаї.

У китайському та українському бібліотекознавстві накопичено значний матеріал стосовно проєктної діяльності публічних бібліотек. Проєктна діяльність розглядається як важливий інструмент формування суспільної думки та публік релейшнз Бугайчук І. О. [18], засіб розвитку комп'ютерних бібліотечних мереж [123], сучасна технологія оцифрування документної культурної спадщини [128, 129]. Автори виокремлюють певні напрями проєктної діяльності, які опановують публічні бібліотеки, серед яких: «організаційно-функціональний; соціально-кадровий; інформаційно-технологічний; економіко-правовий; науково-дослідний, інтеграційний, освітній та культурно-просвітницький» [18].

Слід зазначити, що сучасна публічна бібліотека опанувала і застосовує широкий комплекс терапевтичних технологій, які вона використовує в процесах інформаційно-комунікаційної взаємодії з користувачем інформації. Цьому питанню було присвячено ряд наукових досліджень, зокрема робота Н. А. Коржик, де автор аналізує бібліотерапевтичні методи, які опановують і використовують в своїй діяльності публічні бібліотеки [62, 63]. У зазначеній роботі акцентовано на інноваційних тенденціях в сфері інформаційно-комунікаційного обслуговування користувачів і методах гармонізації психологічної сфери з використанням технологій казкотерапії, арт-терапії, музикотерапії, графоманії. Публічні бібліотеки Китаю проводять широке

коло заходів, спрямованих на психологічну корекцію особистості за допомогою читання або інших форм сприйняття спеціально відібраних текстів. В ході цієї діяльності зазвичай застосовується широке коло носіїв інформації: від друкованих книг до електронних, аудіальних, мультимедійних, інтерактивних тощо.

Таким чином, джерелознавчий пошук та аналіз основних публікацій з теми дослідження свідчить про те, що сучасне бібліотекознавство приділяє важливу увагу питанням становлення та розвитку публічних бібліотек як важливої складової інформаційної інфраструктури держави. Рівень наукової розробленості поглядів на соціальні функції, місце і роль публічних бібліотек в суспільстві є достатньо високим і дослідженим на початкових етапах інформатизації суспільства. Разом з тим, техніко-технологічні, організаційні, сервісні трансформації публічних бібліотек на етапі цифровізації суспільства потребують комплексного підходу із врахуванням змін зовнішнього середовища та внутрішніх змін.

Тому нагальним є обґрунтування теоретичної і методичної бази трансформації публічних бібліотек КНР на етапі цифрового розвитку єдиного соціально-комунікаційного простору Китаю. Це посилює актуальність розробки інноваційної моделі сталого розвитку бібліотечних установ Китаю в інформаційному суспільстві та суспільстві знань.

Вирішення завдань дослідження стосовно місця й ролі публічної бібліотеки у формуванні культурного простору Китаю потребує з'ясування функцій публічних бібліотек в системі електронних комунікацій, визначення вектору їх змін, інноваційних стратегій розвитку сервісних трансформацій публічних бібліотек та напрямів організаційних перетворень у цифровому суспільстві. Для цього першочерговим є визначення та обґрунтування методологічного інструментарію дослідження.

1.2. Методологія та методи наукового дослідження

Аналіз думок фахівців сфери інформаційної, бібліотечної та архівної справи, здійснений у попередньому розділі, виявив, що інформатизація соціально-комунікаційних установ суспільства взагалі і публічних бібліотек зокрема, відбувається в умовах розгортання цифрового інформаційного середовища. В цих умовах значимою як для бібліотекознавчої думки України, так і КНР, стає необхідність дослідження теоретико-методологічних засад трансформації публічних бібліотек на етапі цифрового розвитку суспільства через висвітлення організаційно-функціональних напрямів їх змін в єдиному соціально-комунікаційному просторі Китаю. Наше дослідження базується на теоретичному підґрунті, яке утворюють праці українських і китайських бібліотекознавців, документознавців, бібліографознавців, фахівців в галузі теорії соціальних комунікацій, інформатики, соціології, теорії управління, психології, філософії тощо.

Водночас, ключові завдання, які стоять сьогодні перед системою публічних бібліотек будь-якої країни світу, потребують оновлення методологічних засад, визначення ключових напрямів трансформації системи, що відбувається під впливом як зовнішніх техніко-технологічних, соціальних, економічних, психологічних факторів, так і внутрішніх факторів інституціоналізаційного розвитку публічної бібліотеки.

Одним із важливих завдань діяльності системи публічних бібліотек Китаю є інтеграція в документно-комунікаційну систему суспільства, забезпечення зберігання, використання друкованих та електронних інформаційних ресурсів його членами та створення розгалуженого інформаційно-освітнього сервісу. В цьому сенсі визначення єдиних методологічних підходів до розвитку публічних бібліотек є актуальною проблемою як українського, так і китайського бібліотекознавства, яка в умовах потужного розгортання цифрової парадигми потребує якісно нового наукового осмислення. Публічні бібліотеки охоплюють своєю діяльністю

більшість населення країни, вони функціонують як в крупних мегаполісах, так і у віддалених провінціях. В своїй діяльності вони опановують не лише нові інформаційні технології, а й вибудовують нові моделі комунікації, застосовуючи новітні цифрові кросмедійні платформи, що дозволяють створювати, передавати та приймати різноманітну інформацію в різних режимах.

Публічні бібліотеки Китаю мають значний досвід збереження документних фондів, цінних рукописних видань, різноманітних книжкових колекцій, мають досвід їх оцифрування та створення цифрових бібліотек, повнотекстових баз даних раритетних творів. Завдяки активному впровадженню проєктів оцифрування, вільного доступу до оцифрованих фондів для широкого кола громадян через неперервний розвиток інформаційних технологій, нових носіїв, каналів поширення і засобів доступу до інформації, виникає потреба в нових наукових підходах до організації та функціонування системи цих закладів. З іншого боку, потужний цифровий розвиток суспільства в третьому тисячолітті змінює технології внутрішньої виробничої діяльності публічної бібліотеки, активізує функціональні та організаційні зміни, потребує активної адаптації публічної бібліотеки в комплексі її виробничих та обслуговуючих функцій до системи електронних комунікацій. З огляду на це, метою даного дисертаційного дослідження є розроблення теоретико-методичних засад трансформації публічних бібліотек КНР на етапі цифрового розвитку суспільства через висвітлення організаційно-функціональних напрямів їх змін в єдиному соціально-комунікаційному просторі Китаю. Визначне значення для досягнення мети і результативного розв'язання завдань дослідження має формулювання його методологічних засад, які охоплюють комплекс загальнонаукових підходів та методів дослідження.

Дане дисертаційне дослідження проводиться відповідно до мети вивчення об'єкта як соціальної установи, яка здійснює збирання і використання документованої інформації, що кумулює знання, отримані в

ході розвитку людства. Об'єктом даного дослідження є публічні бібліотеки Китаю, які забезпечують суспільне книговикористання та являють собою базову складову інформаційної інфраструктури китайського суспільства. Відповідно до Закону Китаю «Про публічні бібліотеки» (2018 р.), публічні бібліотеки є «громадськими культурними установами, які відкриті для користувачів безкоштовно. Вони збирають, систематизують та зберігають документовану інформацію, надають інформаційні послуги, а також здійснюють соціальну освіту» [159]. Публічні бібліотеки мають надавати послуги населенню відповідно до вимог рівності, відкритості та обміну. Значення публічних бібліотек полягає в тому, що вони є важливою складовою системи суспільного культурного обслуговування і їх завдання – організувати доступ до інформації для китайського народу, сприяти читанню, розвивати традиційну китайську культуру.

У Китаї налічується понад 3000 публічних бібліотек і в цьому дослідженні було використано вибіркового аналіз їх веб-сайтів. У дослідженні було обрано 30 публічних бібліотек, які розглядалися як представники трьох рівнів: національного, регіонального й адміністративного. Стосовно регіонального розподілу, було залучено дані публічних бібліотек 26 провінцій з урахуванням того, що у східній частині Китаю кількість публічних бібліотек трохи більша, ніж у західній. В додатку Б представлено адміністративний розподіл публічних бібліотек, які слугували базою дисертаційного дослідження.

З огляду на те, що предметом дисертаційного дослідження є організаційно-функціональні та сервісні трансформації публічних бібліотек КНР в умовах цифрового середовища, зазначимо: під трансформаціями запропоновано розуміти процеси змін, які відбуваються в межах бібліотечного соціального інституту і призводять до якісних перетворень документно-комунікаційної діяльності з використання документів, інформації і знань зі збереженням внутрішнього змісту традиційної бібліотечної діяльності. Таке розуміння базується на уявленнях про

бібліотеку як про «базову комунікаційну структуру, що концентрує комунікаційну культуру суспільства і забезпечує комунікаційні процеси з використанням документів, інформації і знань» [47, с. 34]. Одним із головних чинників, що зумовлюють трансформації публічних бібліотек, зміну їх функцій, способів і методів праці, напрямів діяльності, форм обслуговування користувачів, є соціокультурний розвиток суспільства. Участь публічних бібліотек у загальносоціальних процесах забезпечує задоволення комунікаційних потреб суспільства, дозволяє публічним бібліотекам забезпечувати збір, обробку і поширення інформації, налагоджувати як внутрішньосистемні комунікаційні зв'язки, так і зовнішні.

Необхідність узгодження концептуальних засад та принципів, які визначають і регламентують діяльність публічних бібліотек Китаю у цифровому інформаційному просторі, вагоме загальносоціальне і професійне значення діяльності сучасної публічної бібліотеки зумовили необхідність використання сукупності підходів та методів даної роботи. Серед методологічних підходів, застосованих у дослідженні, слід назвати: соціокомунікаційний, системний, діяльнісний, соціокультурний.

Методологічною основою наукового дослідження є системний підхід, використання якого уможливило розгляд публічної бібліотеки як складної системи взаємодіючих елементів, поєднаних комунікативними зв'язками між ними. Системний підхід базується на аналізі бібліотеки як складноструктурованої установи, орієнтованої на досягнення певної мети в умовах швидко змінюваного зовнішнього середовища.

Успішне вирішення наукової проблеми трансформації публічних бібліотек КНР на етапі цифрового розвитку суспільства, потребує, перш за все, системного підходу до визначення сутності організаційної структури публічних бібліотек Китаю, дослідження їх сучасного стану та окреслення змін, які відбуваються в публічних бібліотеках Китаю під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Вирішення завдань дисертаційного дослідження потребує використання методології системного аналізу, що

«передбачає дослідження бібліотечної сфери не лише як самостійної структури, а й як складової певної більшої системи. Для бібліотечно-інформаційної сфери структурою вищого рівня є суспільна сфера. Тому для визначення стратегічного напрямку трансформації бібліотек потрібно, насамперед, встановити тенденції їх розвитку» [64, с.23]. У своєму стратегічному розвитку Китай є країною, яка основну увагу приділяє економіці з акцентом на широке застосування інновацій, високих технологій з використанням штучного інтелекту. Така стратегія потребує виваженої соціальної політики, яка охоплює:

- зростання рівня життя та модернізацію суспільства;
- розвиток громадянських відносин та зміни в структурі населення;
- швидку урбанізацію та соціальну модернізацію;
- збереження традиційних китайських цінностей, культури, документних пам'яток;
- удосконалення соціальних програм, включаючи освіту, доступ до інформаційних ресурсів та сервісних послуг з метою підвищення якості життя;
- потужні інвестиції в освіту, дослідження та розвиток наукових технологій для забезпечення конкурентоспроможності та інновацій, формування інформаційної інфраструктури держави.

Ці тенденції свідчать про швидке економічне та соціокультурне зростання Китаю, комплексні та інноваційні підходи до вирішення економічних, технологічних, соціальних та культурних викликів у сучасному світі. В цьому сенсі найважливішим викликом для країни є інформатизація, розбудова інформаційного суспільства та суспільства знань. Ці процеси стали активно розгортатись в Китаї уже в другій половині ХХ ст. і на початку ХХІ ст., коли Китай став більш відкритим для зовнішнього світу, включаючи обмін технологіями та інформацією.

Активна розбудова інформаційних мережевих технологій та комп'ютерних систем, швидкий розвиток інтернету, широке застосування інновацій в рамках реалізації стратегії «Китай 2035», реформи у сфері освіти та її інформаційного супроводу свідчать про системний підхід Китаю до розвитку інформаційного суспільства та суспільства знань. Потрібно зазначити, що ці загальні тенденції безпосередньо впливають на розвиток публічних бібліотек Китаю.

Застосування системного підходу в дисертаційному дослідженні уможливило визначення напрямів їх трансформаційних змін в контексті глибоких і швидких зовнішніх впливів. Відповідно до загальних тенденцій інноваційного розвитку країни в Китаї здійснюються масштабні проекти бібліотечного будівництва, відбуваються процеси модернізації існуючих бібліотек. Як результат цієї діяльності створюються сучасні, функціональні простори для читання, комунікації, навчання та культурних подій. Важливим аспектом розвитку публічних бібліотек Китаю є акцентування на виробництві електронних ресурсів, баз і банків даних та забезпеченні доступу до Інтернету.

Завдяки виваженій соціальній політиці стосовно бібліотечного будівництва та розвитку публічні бібліотеки Китаю стають центрами культурних подій та освітніх програм. Вони не лише активно адаптуються до сучасних тенденцій та викликів, але й намагаються планово розвиватись, формуючи колективи фахівців, орієнтованих на впровадження новітніх технологій, розвиток інформаційного сервісу та залучення нових поколінь читачів. Можна стверджувати, що саме застосування системного підходу дозволило констатувати, що публічні бібліотеки в Китаї активно пристосовуються до сучасних тенденцій та викликів, намагаючись стати центрами інформації, знань та культурних ініціатив.

З вищевикладеного однозначно випливає те, що публічні бібліотеки Китаю відіграють важливу роль як на державному рівні, впливаючи на формування соціокомунікаційного простору в країні, так і на рівні окремих

провінцій, автономних регіонів та громад. Потрібно наголосити, що забезпечення доступу до широкого спектру інформаційних ресурсів сприяє покращенню обслуговування та залученню до публічної бібліотеки різних читацьких аудиторій. Публічні бібліотеки Китаю активно співпрацюють з місцевими громадами, враховуючи їх регіональні потреби, сприяючи розвитку інформаційної грамотності та активуючи різні форми взаємодії.

У дисертаційному дослідженні системний підхід застосовано через два взаємопов'язаних аспекти. По-перше, бібліотека в єдності усіх складових має слугувати досягненню певної мети, спрямованої на інноваційний розвиток в інформаційному суспільстві та суспільстві знань. В цьому сенсі важливо, щоб кожна частина загальної системи – матеріальна, фінансова, інформаційна, кадрова, управлінська – слугувала досягненню єдиної стратегічної мети. Питання кількості елементів, що утворюють бібліотеку, є класичним в науковому бібліотекознавчому дискурсі. У середовищі українських бібліотекознавців усталеною є модель бібліотеки як двох, трьох, чотирьох, п'яти і, навіть, семи елементів. Разом з тим, для аналізу певного стану бібліотечної системи важливим є не кількість складових, що об'єднані в систему, скільки форми та якість взаємодії елементів, що її утворюють. Це означає, що в бібліотеці як складно організованій системі, важливою є предметність соціально-комунікаційної діяльності, субстанціональна єдність процесу соціальної взаємодії та управління. По-друге, кожен з елементів організаційного середовища бібліотеки зазвичай генерує власні цілі, які можуть вступати у протиріччя одна до одної. Це потребувало більш чіткого визначення пріоритетів розвитку кожної складової системи – організаційної, техніко-технологічної, сервісної.

Інституційний підхід базується на аналізі формування та розвитку публічної бібліотеки як складової бібліотечного соціального інституту. Він дозволяє вибудовувати концептуальну модель бібліотеки відповідно до тих чи інших викликів суспільного розвитку, визначаючи тим самим вектор бібліотечної еволюції. Найважливішими передумовами цього процесу є

«виникнення певних суспільних потреб у нових типах суспільної практики та відповідних їм соціально-економічних і політичних умов; розвиток необхідних організаційних структур і пов'язаних з ними соціальних норм і регуляторів поведінки; інтернаціоналізація індивідами нових соціальних норм і цінностей, формування на їх основі системи потреб особистості, ціннісних орієнтацій і очікувань» [47, с. 82]. У цьому сенсі важливо визначити потреби членів суспільства в інформації, яку мають задовольняти публічні бібліотеки.

Згідно з глобальним дослідженням, результати якого опубліковано компанією GfK Group, Китай є країною, громадяни якої проводять за читанням найбільше часу в світі. Опитування свідчить, що 36% громадян Китаю читають книги щодня, 34% принаймні один раз на тиждень. Раз на місяць читають 16 % опитаних [В якій країні читають найбільше? Нове дослідження // <https://starylev.com.ua/news/v-yakiy-krayini-chytayut-naubilshe-pove-doslidzhennya>]. Ці дані є важливими з огляду на кількість потенційних користувачів публічних бібліотек Китаю.

РЕГУЛЯРНІСТЬ ЧИТАННЯ КНИГ

Результати країн

Source: GfK survey among 22,000 Internet users (ages 15+) in 17 countries – rounded
Question: Please indicate how often you do the following activity: Read books

© GfK 2017

Рис. 1.2.1. Регулярність читання книг за географічною приналежністю за даними GfK Group

Слід відзначити, що концептуальна модель розвитку публічної бібліотеки в контексті розгортання процесів інформатизації та цифровізації Китаю викладена в Законі «Про національну публічну бібліотеку», який був вперше прийнятий в 2018 році [159]. Під публічною бібліотекою, згідно Закону, розуміються «громадські заклади культури, які є безкоштовними та відкритими до користувачів, збирають, систематизують та документують інформацію, а також надають довідкові та супутні послуги» [159]. Закон регулює розвиток і функціонування публічних бібліотек, спрямований на захист основних культурних прав і інтересів громадян, їх соціалізації, має сприяти культурній самоідентифікації громадян Китаю. На основі цього Закону публічні бібліотеки Китаю мають надавати безкоштовно основні види інформаційних послуг, серед яких послуги з виконання інформаційних запитів користувачів, організація роботи громадських місць для читання, організація заходів з популяризації читання, а також інші форми інформаційного обслуговування відповідно до національних нормативних документів.

Закон виокремлює певні пріоритетні групи обслуговування, серед яких діти, люди похилого віку та інваліди, для яких має бути створено безбар'єрні приміщення. Головна мета Закону не лише сформувати максимально комфортне інформаційне середовище в кожній бібліотеці, але й організувати його роботу в зручний для користувача час. Публічні бібліотеки Китаю зобов'язані працювати по вихідним дням і офіційним святam. Один із окремих розділів Закону присвячений діяльності публічних бібліотек в цифровому просторі. Бібліотеки мають активно працювати над створенням цифрової інфраструктури, розвивати електронне технологічне медіасередовище, генерувати власні цифрові ресурси і надавати різні форми інформаційного обслуговування, проводити виставки, лекції та інші різноманітні заходи. Цей Закон визначає стратегічні напрями вдосконалення системи інформаційно-бібліотечного обслуговування населення, які спрямовані на охоплення безкоштовним обслуговуванням усього населення

Китаю. Це достатньо амбітне завдання, яке передбачає доступ до інформаційних ресурсів людей з віддалених районів Китаю.

У цьому стратегічно важливому документі передбачена необхідність розбудови стандартизованої і взаємопов'язаної мережі цифрових послуг публічних бібліотек, акцентовано на необхідності підтримки досліджень в сфері розвитку читання і технологій збереження цифрових ресурсів. Державне керівництво КНР вважає, що публічна бібліотека, створена урядом на кошти платників податків, має посилювати виробництво цифрових інформаційних ресурсів, розбудовувати відповідні приміщення і обладнання, створювати відповідні он-лайн і оф-лайн платформи для обміну документами, надавати населенню високоякісні послуги.

Історичне бачення публічної бібліотеки сформувало відношення до неї як до установи, основна функція якої полягає в зберіганні документних фондів і передачі громадянам культурного надбання людства. Застосування соціокультурного підходу дозволило визначити її роль як зберігача культурного надбання, створювача і розповсюджувача культурних цінностей, розглянути процес трансформації її функцій і ролі в певних соціокультурних середовищах. Процес їх формування має важливе значення для Китаю, якому притамані певні культурні особливості, серед яких:

- сталі філософські системи, які зумовлюють духовно-моральну атмосферу, впливають на китайську культуру, формують повагу до читання, мистецтва, збереження культурних надбань нації;
- глибокі культурні коріння, на яких базується система документно-комунікаційних установ суспільства – бібліотек, архівів, музеїв;
- велика повага до тисячолітньої історії китайських стародруків, античних текстів та філософських творів. Починаючи з V ст. н.е. бібліотечні установи Китаю слугували центрами навчання та збереження знань, сприяли розвитку науки й літератури, формували книжкові колекції різних культурних традицій та мов.

Особливе значення публічна бібліотека як елемент культурного середовища країни має у зв'язку із зростанням ролі малих соціальних угруповувань в сотнях містечок і селищ Китаю. Регіональні селищні бібліотеки виконують важливу функцію збереження культурного середовища, посилення морального виховання і формування тісних культурних зв'язків і спілкування людей, сприяють зростанню їх духовних інтересів через читання. В цьому сенсі важливим статистичним підґрунтям для прийняття рішень стосовно стратегічних напрямів розвитку публічних бібліотек Китаю є показники читаності та інформація щодо кількості книжок, прочитаних жителями КНР.

За останні роки показники читаності зростають. Chen Hongbin акцентує на низькому показнику читацької аудиторії в Китаї, який складає згідно з 16-м національним дослідженням читання 4,67 книжки на рік. В той же час цей показник становив 9 книжок у США та 40 у Японії [164]. За даними 2021 року, дослідження китайського центру статистики наводять дані стосовно кількісних показників читання книг громадянами Китаю [150]. Цей показник склав 7,49 книжок на рік. Середній дорослий китаєць читає 7,49 книжок на рік. Із них 4,65 друкованих книг та 2,84 цифрових книг. Діти до 17 років читають 10,36 книжок на рік.

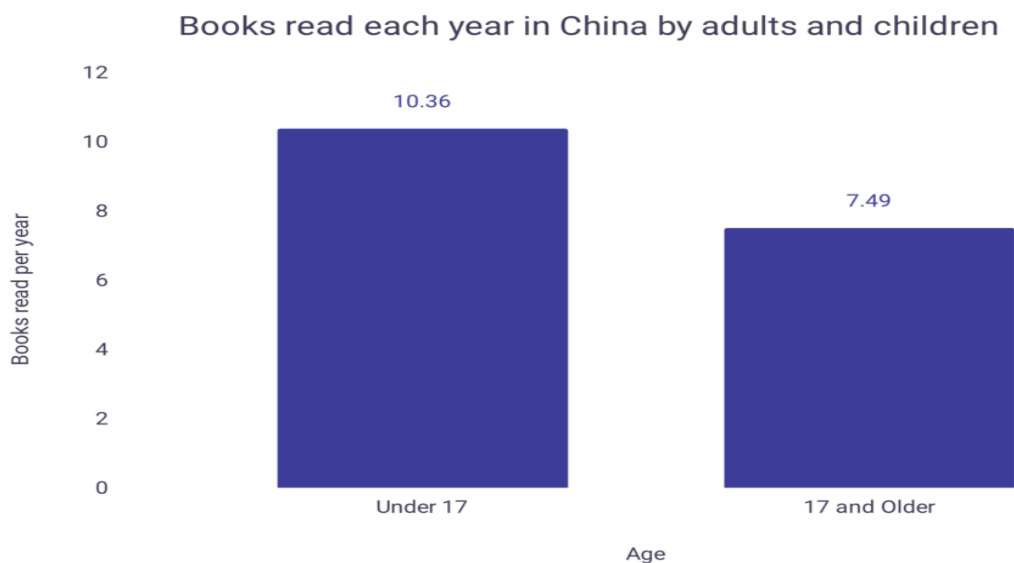

Рис.1.2.2. Кількісні показники читання книг громадянами Китаю за 2021 рік

Застосування соціокультурного підходу дозволило розглянути один із важливих для бібліотекознавців показників середньої кількості годин, які витрачають громадяни Китаю на читання на тиждень.

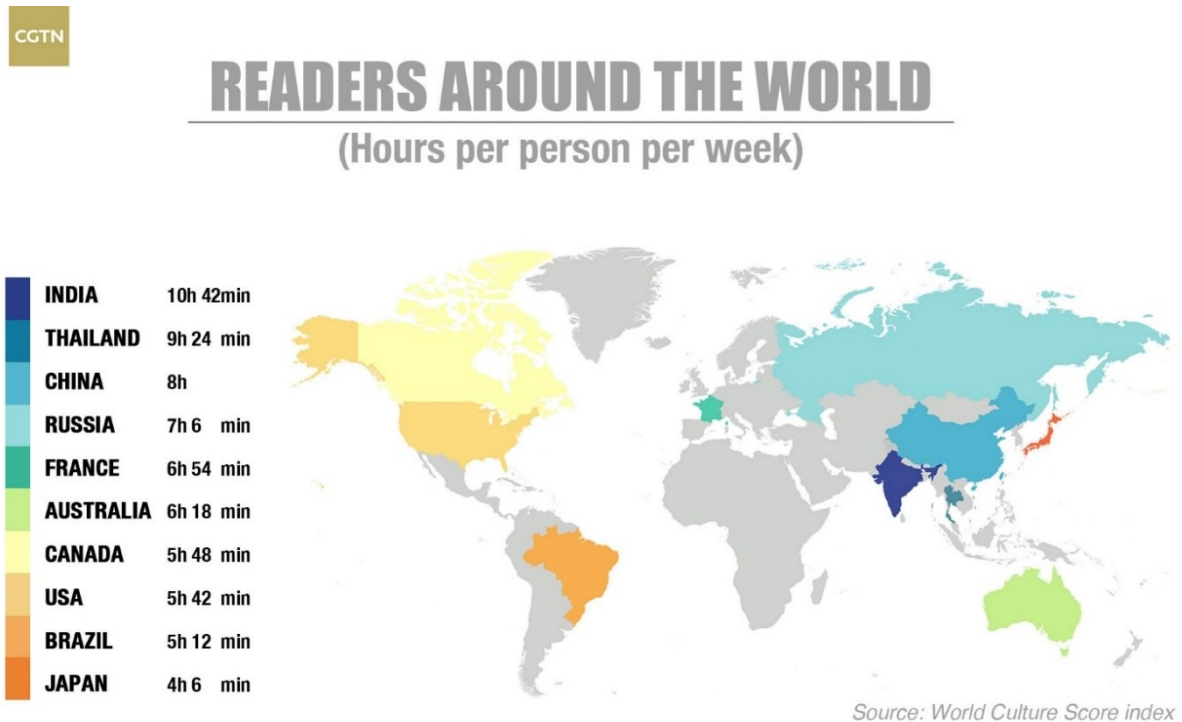

Рис.1.2.3. Кількісні показники читання книг громадянами Китаю на тиждень
(Надано за джерелом Yang Meng)

Ці дані статистики свідчать про загальний рівень освіченості та обізнаності громадян, виступають певним індикатором рівня культурної активності китайського населення та використовується для обґрунтування необхідності інвестицій в розвиток публічних бібліотек в різних провінціях Китаю.

Певним чином різниться і співвідношення читацьких переваг стосовно друкованих і електронних книжок (див. Рис. 1.2.4 за джерелом Yang Meng). Слід зазначити, що достатньо багато користувачів надають перевагу електронним книжкам.

Рис. 1.2.4. Співвідношення читацьких переваг стосовно друкованих і електронних книжок (за джерелом Yang Meng)

Попередню інформацію доповнюють дані, наведені Lai Ling Tomala, 2023. Вони хронологічно продовжують період після 2016 року. На рис. 1.2.5 наведені статистичні показники за 2011-2022 рік.

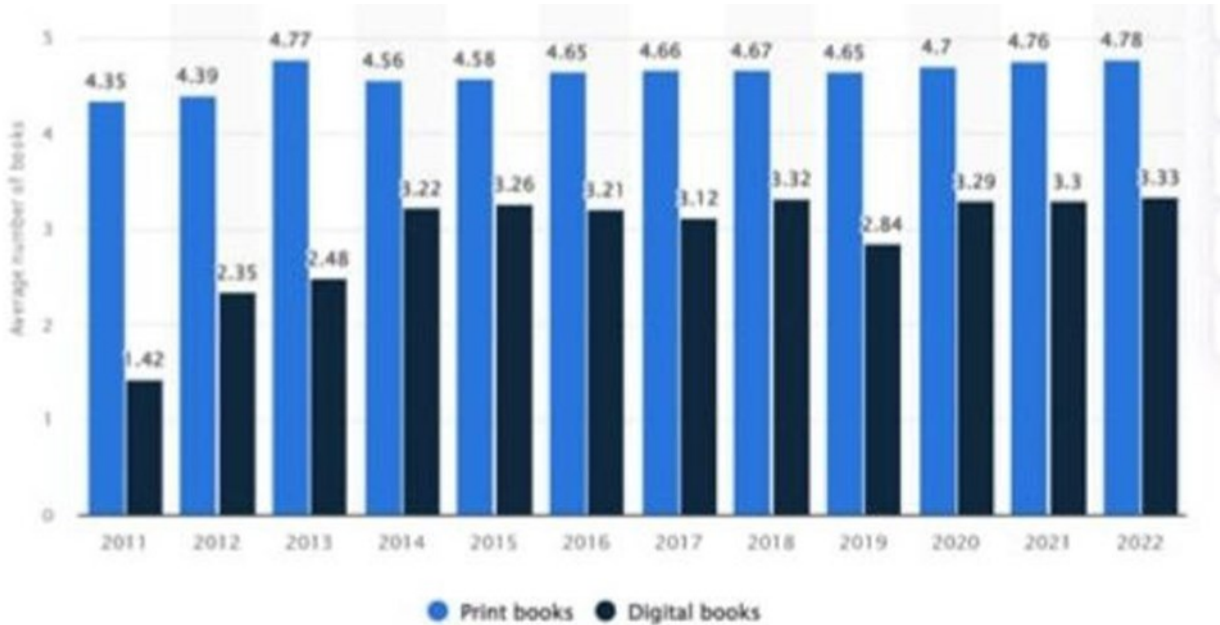

Рис.1.2.5 Середня кількість друкованих і цифрових книжок, прочитаних дорослими читачами в Китаї з 2011 по 2022 р. (Lai Ling Tomala, 2023)

Вони свідчать про сталу увагу, яку китайці приділяють читанню. Можна стверджувати, що друковані паперові книги більш популярні в Китаї ніж електронні. Згідно результатам опитування станом на квітень 2023 року, дорослі читачі Китаю читають в середньому близько 4, 78 паперових книг і 3, 33 електронні книги на людину.

Публічні бібліотеки постійно мають пристосовуватись до читацьких переваг і досліджувати напрями їх трансформації. Це уможливить усебічне забезпечення інформаційних потреб читачів, формування книжкових колекцій як друкованих, так і електронних, максимально релевантним інформаційним потребам користувачів.

Загальнодержавні статистичні показники свідчать про стабільний стан продажів друкованих видань в Китаї. 62 % книг, що читають в КНР, – друковані книги, 38 % є електронними і аудіокнигами. При цьому статистичні показники свідчать про тенденцію зростання електронних книжок в Китаї. Із загальної кількості жителів 30,3% дорослого населення впевнено адаптуються в цифровий інформаційний простір і слухають аудіокниги. 34,7 % китайців у віці до 17 років також слухають аудіокниги. А 38,5 % дорослих китайців надають перевагу друкованим паперовим виданням.

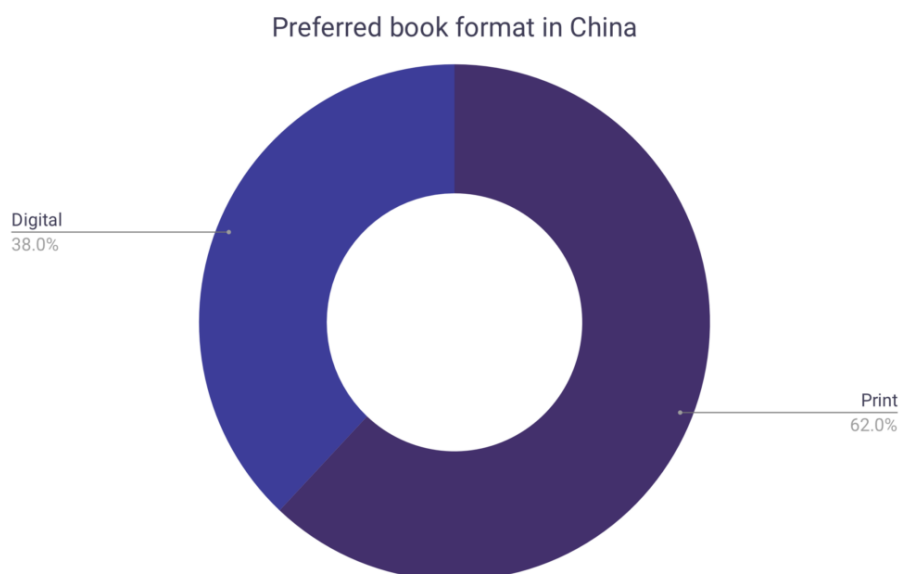

Рис. 1.2.6. Друковані і цифрові книги в Китаї (за даними China book reading statistics)

Характерною особливістю Китаю є певний розподіл читацьких переваг відповідно до географічної ознаки. Останніми роками посилюється розподіл відповідно до культурного рівня читачів. Влада Китаю прагне впливати на цей процес, але він виявляється в значних і постійно збільшуваних розривах в культурному забезпеченні різних соціальних верств, а також в духовній пасивності певної частини населення. Достатньо складна соціокультурна ситуація виникає в багатьох віддалених регіонах країни та в сільській місцевості. В цих умовах соціокультурне середовище певних автономних районів відрізняється крайньою бідністю. Цю тезу ілюструють і показники читаності в містах Китаю та в сільській місцевості. Серед дорослих 81,1 % китайського населення в містах і селищах є читачами. А в сільській місцевості цей показник значно знижується до 14,5 %.

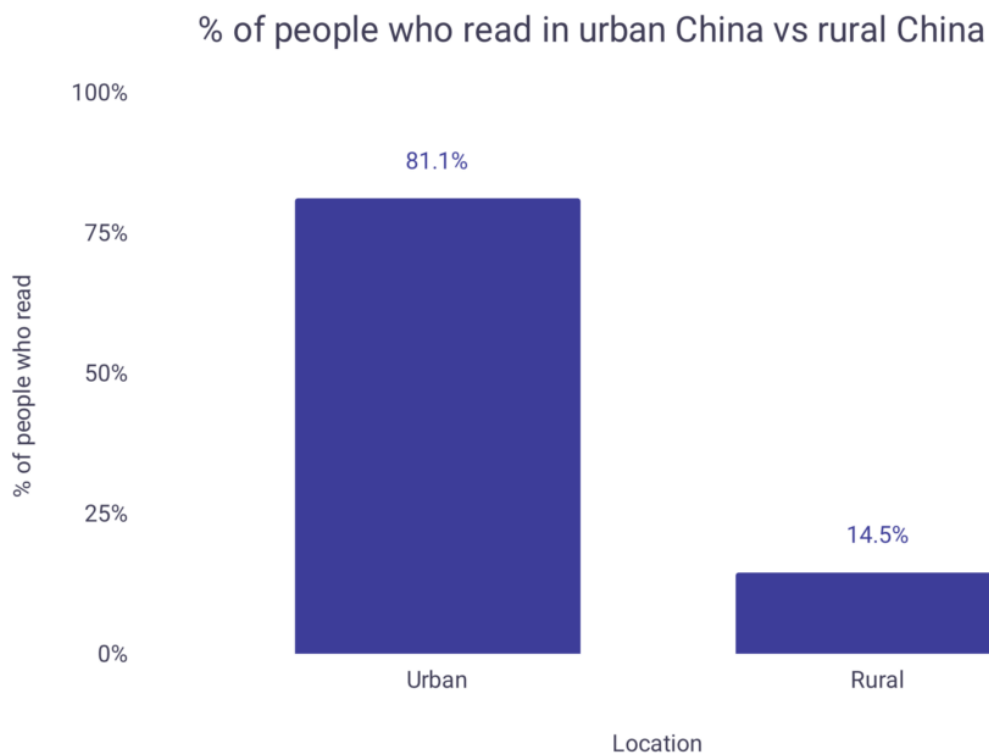

Рис. 1.2.7 Показники читаності в містах Китаю і в сільській місцевості (за даними China book reading statistics)

Застосування соціокультурного підходу в дисертаційному дослідженні вимагає обов'язкового врахування цих показників при вирішенні теоретико-методичних питань організаційно-функціональної структури системи публічних бібліотек Китаю. При розробці культурної та інформаційної політики мають бути враховані інтереси автономних регіонів та провінцій, запити читацької аудиторії на місцях.

Аналіз правових засад бібліотечної діяльності в Китаї як складової соціокультурного підходу до розгляду їх діяльності, засвідчило факт чіткого управління з боку держави. Саме держава створює умови для ефективного розвитку публічних бібліотек в КНР, бере участь в проєктах будівництва бібліотечних споруд, обслуговуванні і управлінні публічними бібліотеками. Разом з тим, слід зазначити відсутність певної кореляції між правовою системою Китаю, що складалася протягом сторіччя і є відносно сталою, і законодавства про публічні бібліотеки, яке почало формуватись лише п'ять років потому.

Дослідники бібліотечної справи Китаю підкреслюють, що будь який закон не може бути ідеальним з самого початку. Потрібен час для його поступового покращення. Для прикладу, «в Закон про бібліотеки Японії вносились правки понад 20 разів і він переглядається кожні 3 роки» [156]. Закон про публічні бібліотеки став першим в Китаї спеціальним законом про бібліотеки. Він був розроблений в 2001 році, представлений на офіційний розгляді і вступив в силу лише в 2018 році. Разом з тим, незважаючи на достатньо довгий період його опрацювання, певні положення Закону мають загальний характер і не вносять чіткості. До таких нечітких положень можна віднести кваліфікаційні вимоги до бібліотекарів публічних бібліотек: «бібліотечні працівники мають володіти відповідними професійними знаннями і навичками» [159]. Це означає, що чіткі вимоги до переліку фахових компетенцій бібліотекарів, відсутні, і ця ситуація створює певні складнощі в системі бібліотечного управління.

Необхідність вирішення завдання адаптації публічних бібліотек Китаю до системи електронних комунікацій та дослідження інноваційного розвитку їх інформаційного сервісу потребувало застосування методу термінологічного аналізу для вирішення нагальних термінологічних питань. Як свідчить аналіз провідних бібліотекознавчих досліджень Китаю [149, 162, 172, 200, 216], проблематика цих питань є недостатньо розробленою в теоретичному плані. Метод термінологічного аналізу уможливив з'ясування значення та взаємозв'язків термінів, що активно застосовуються в сфері бібліотечно-інформаційного обслуговування з використанням мережевих технологій та бібліотечних інформаційних систем.

Формування термінологічно-поняттєвого апарату бібліотечно-інформаційного сервісу з врахуванням інноваційних мережевих технологій розпочалось на початку третього тисячоліття. В українському бібліотекознавстві «поряд із терміном «дистантне обслуговування» (В. Горовий, Т. Гранчак, С. Кулицький, В. Медведєва) використовуються такі визначення як «обслуговування на основі використання новітніх технологій», «віртуальне (електронне) обслуговування», «онлайнове обслуговування», «дистанційне обслуговування». Відповідно, користувачі бібліотечних послуг, що користуються ними поза бібліотекою, визначаються як «дистантні користувачі» (В. Горовий, Т. Гранчак, С. Кулицький, В. Медведєва), «віддалені користувачі» (Т. Добко), «відділені користувачі» (С. Дригайло), «онлайнні читачі» (М. Кузніченко)» [17, с. 352]. Аналіз терміносистеми китайських науковців, яка використовується при дослідженні мережевого інформаційного середовища, свідчить про поширеність використання термінів «віддалене обслуговування». Невизначеність термінологічного апарату ускладнює аналіз застосування сталих і визначення понять, присвячених новітнім явищам в системі інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів.

Дане дисертаційне дослідження базується на застосуванні соціокомунікаційного підходу до бібліотечної діяльності в цілому і системи

інформаційного сервісу зокрема. Бібліотека розглядається як провідна соціокомунікаційна установа суспільства, яка швидко адаптується і опановує новітні мережеві та когнітивні технології, технології управління інформаційними ресурсами і знаннями. Відповідно до такого підходу найбільш вдалим вважається підхід В. Бондаренко, яка зауважує, що «термін «дистанційний» більше відображає специфіку доступу користувача до ресурсу, а не характер взаємодії користувача та бібліотеки.

В даному дисертаційному дослідженні пропонується використовувати термін «дистанційне обслуговування», під яким автор пропонує розуміти форму електронної комунікації, яка передбачає надання інформаційних послуг користувачам без необхідності їх фізичної присутності в бібліотеці. З огляду на комунікаційну природу такої взаємодії, пропонується визначити таку категорію бібліотечних користувачів, як дистантні користувачі. Це – користувач бібліотечних ресурсів і послуг, які комунікують з бібліотекою дистанційно» [17, с. 360]. Слід зазначити, що в бібліотечно-інформаційному просторі Китаю виникають нові терміни у зв'язку із змінами технологічного прогресу в сфері інформаційного сервісу, яким приділяється увага в дослідженні.

Відмінною особливістю інформаційного простору Китаю є активне використання електронних книг. Разом з тим, «термін «електронна книга» використовується в різних значеннях. Найчастіше мають на увазі:

- книгу як електронний документ (e-text, цифровий контент) або версію друкованої книги в електронному (цифровому) вигляді;
- книгу як електронний пристрій для читання: електронну читанку або електронний рідер» [118, с. 450].

В Китаї найрозповсюдженішим є термін e-book в значенні «електронна книга». В даному дослідженні пропонується для визначення текстів на новітніх інформаційних носіях використовувати термін e-книга для означення сучасного електронного контенту, який має свого автора та вихідні дані. Такий підхід співзвучний точці зору українських дослідників, які зазначають, що «пристрій ніяк не можна назвати книгою, як не можна

назвати фільмом відеомагнітофон». Тому автори вважають, що термін «електронна книга» («е-книга» має застосовуватись щодо текстів, а пристрої для їх зчитування називати «е-читанка» [45, с. 7].

Використовуючи комбінацію квалітативних та кількісних методів дослідження, а саме: аналіз наукової літератури, вивчення статистичних показників, їх аналіз, ми пропонуємо більш глибоке розуміння сучасного стану та перспектив подальшого розвитку публічних бібліотек Китаю.

Визначення інноваційних моделей організації публічних бібліотек КНР у інформаційному суспільстві та суспільстві знань уможливило застосування методу концептуального моделювання, який передбачає визначення об'єкту і предмету, які досліджуються, опанування методології і принципів, що створюють базу інтерпретації. В дисертаційній роботі використання методу концептуального моделювання дозволило розглянути публічні бібліотеки шляхом вибудовування і вивчення закономірностей функціонування їх моделей в конкретних, заздалегідь визначених умовах.

Досліджуючи історіографію моделювання публічних бібліотек, можна констатувати, що концепція публічної бібліотеки пройшла довгий і суперечливий шлях розвитку: від розуміння публічної бібліотеки як сховища книг до подання її в якості інтегративного багатофункціонального соціального інституту, який гармонійно поєднує інформаційну, комунікаційну, освітню і культурні складові. В українському бібліотекознавстві поряд з вищеназваними загальнотеоретичними імманентними теоріями існує декілька концепцій публічної бібліотеки, що дозволяють моделювати її базуючись на загальних принципах розвитку зовнішнього середовища. Практика свідчить про їх ситуативне поєднання і велику кількість варіантів.

Розглядаючи бібліотеку як мультифункціональну установу, дослідники пропонують наступні моделі її розвитку: ««Бібліотека – науково-інформаційний центр», «Бібліотека – культурно-просвітницький центр», «Бібліотека – загальнодоступний освітній центр», «Бібліотека –

інформаційно-аналітичний центр», «Бібліотека – досуговий центр», «Бібліотека – суспільно-комунікаційний центр». Передбачається, що певні моделі можуть поєднуватися, або бути пріоритетними на окремому етапі розвитку установи» [29]. Переваги і недоліки тієї чи іншої моделі є об'єктом числених наукових дискусій, але в будь-якому випадку вибір моделі зумовлюється завданнями, регіональними особливостями, маркетинговими цілями і напрямками стратегічного розвитку кожної конкретної інституції.

Автор дисертаційного дослідження пропонує власну модель, здатну забезпечити сталий розвиток, інтеграцію цифрових технологій, підтримку знань та культурний цінностей. Отримана модель сталого розвитку публічних бібліотек містить в собі потенціальне знання, яке бібліотекознавці, досліджуючи її, можуть унаочнити і використовувати для формування соціокомунікаційного простору.

Запропонована модель являє собою концептуальний інструмент, орієнтований на управління публічною бібліотекою як об'єктом дослідження. При цьому функція передбачення та прогнозування спрямована на досягнення мети управління. Виходячи з заданого контексту, означеного як формування цифрового простору, до наміченого об'єкта, було визначено кінцевий набір вимог, серед яких: розвинута технологічна інфраструктура, бази даних, архіви, мультимедійні ресурси; організація віртуальних просторів для читання; компетентний персонал; державна підтримка та ефективне управління. Їхнє виконання означає, що уявлення про об'єкт достовірні, застосування моделі можливе і вона здатна функціонувати адекватно заданим умовам.

Висновки до розділу 1

Актуальність теми дослідження підтверджують факти теоретичних розвідок та публікації про сучасний стан та напрями розвитку публічних бібліотек, зокрема Китаю. Інтенсивний розвиток усіх сфер життя суспільства,

соціально-економічні зміни потребують нових підходів у розв'язанні складних інформаційних і соціокультурних завдань, що постають перед публічними бібліотеками. Одним із таких дієвих інструментів процесу модернізації, що дозволяє бібліотечним установам стало розвиватися, є трансформація і адаптація до цифрового середовища, яка потребує пошуку та наукового обґрунтування її механізмів, збалансованого створення цифрових інформаційних ресурсів, їх відповідності потребам користувачів, рівня інформаційного сервісу. Ця складна проблема є малодослідженою як китайськими, так і українськими бібліотекознавцями, що є додатковим свідченням актуальності теми дисертаційного дослідження.

Методологічна база дисертаційної роботи зумовлена метою і завданнями дослідження. В її основі лежать принципи теорії соціальних комунікацій, бібліотекознавства та інформаційної діяльності, системного підходу відповідно до яких соціокультурна діяльність публічних бібліотек Китаю розглядається як складова бібліотечної діяльності, спрямована на розвиток соціокомунікаційного простору, формування культури членів суспільства, сталість соціальних процесів, зберігання та використання культурних надбань.

Теоретичну базу дослідження склали фундаментальні праці в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи: О. Воскобойнікової, В. Ільганаєвої, І. Давидової, Н. Кушнарєнко, О. Кобєлева, О. Мар'їної, Т. Новальської, А. Соляник, Л. Філіпової, Чєн Щзєцзіня, Чжан Хао, Wang Xuelin, Yin Fanmin, Xia Guodong, Tan Xiangjin, Clark P, Hui Su, Li Ruan, Guihua, Yang and Tong, Zhang, J. Zhao, W. Ge, що уможливило системне вивчення публічних бібліотек як важливої складової цифрового комунікаційного простору Китайської народної республіки.

Серед досліджень, присвячених різним аспектам організаційно-функціональної та сервісної трансформації публічних бібліотек слід назвати публікації І. В. Лобузїна, В. С. Пашкової, Г. В. Салата, Т. Вилєгжанїної, С. Ковальчук, Н. Тїтової, Л. Й Костєнко, Н. А. Коржик, О. І. Федорєнко, І. Черняк, К. Берєжної. Досвід практичної діяльності публічних бібліотек

Китаю висвітлюють Li G., Cheng W., Zhang S. and Zheng H., Zhou, ZQ, Ruan L. Кластерний аналіз рівня розвитку китайських публічних бібліотек було проведено Yiwei Sun (2023).

Вивчення теоретико-методологічної бази дослідження організаційно-функціональних та сервісних трансформацій публічних бібліотек КНР в умовах цифрового середовища свідчить: незважаючи на посилений інтерес бібліотечних фахівців і науковців до проблем трансформації публічних бібліотек Китаю на етапі цифрового розвитку суспільства відсутня стратегічна концепція сталого розвитку публічної бібліотеки, що базується на комплексному підході до її діяльності в цифровому комунікаційному просторі.

З метою розробки теоретико-методологічних засад трансформації публічних бібліотек КНР на етапі цифрового розвитку суспільства, усебічно розглянуто їх сучасний стан та висвітлені організаційно-функціональні напрями їх змін в єдиному соціально-комунікаційному просторі Китаю з використанням сукупності системного, інституційного, соціокомунікаційного, соціокультурного підходів та методів джерелознавчого пошуку та аналізу основних публікацій з теми дослідження, концептуалізації, контент-аналізу, статистичного методу та методу веб-аналітики, моделювання.

Застосування системного підходу в дисертаційному дослідженні уможливило визначення механізмів модернізації публічних бібліотек Китаю, які функціонують і розвиваються в умовах формування національної інформаційної інфраструктури, інформаційних технологій, інформаційних ресурсів та інформаційних відносин. Ці фактори зовнішнього середовища активно впливають на механізми модернізації публічних бібліотек, до яких віднесено державну політику бібліотечного розвитку, особливості фінансового забезпечення бібліотечної діяльності в кожній провінції, програмно-проектне управління.

Інституційний підхід базується на підході до розвитку публічної бібліотеки як соціально сформованої сфери соціальної практики. Публічна бібліотека виступає способом і результатом цілеспрямованого впливу на

соціальні відносини з допомогою організації руху соціальної інформації та знань. Для формування умов сталого розвитку публічної бібліотеки КНР необхідним є врахування стану документно-комунікаційної системи суспільства як частини сучасної інформаційної інфраструктури держави. В цьому сенсі важливо окреслити потреби громадян КНР в інформації, яку мають задовольняти публічні бібліотеки. Це зумовило необхідність аналізу кількості потенційних користувачів публічних бібліотек Китаю, регулярності та кількісних показників читання книг, аналізу читацьких переваг стосовно друкованих і електронних книжок.

Підґрунтям для визначення теоретико-методологічних засад трансформації публічних бібліотек КНР на етапі цифрового розвитку суспільства слугують теоретичні положення соціокомунікаційного підходу. Його використання дозволило розглянути функціонування публічної бібліотеки як комунікативної системи, що реалізує різні види комунікації в інформаційній сфері суспільства і виконує функції забезпечення соціальної взаємодії. Зроблено висновок, що публічна бібліотека розглядається як провідна соціокомунікаційна установа суспільства, яка швидко адаптується до умов цифрового простору і задовольняє інформаційні потреби користувача.

Використання соціокультурного підходу дозволило дослідити публічну бібліотеку як культурний соціокомунікаційний інститут, феномен, який забезпечує сталий розвиток суспільного прогресу. Для розбудови моделі сталого розвитку діяльності публічної бібліотеки був використаний системно-діяльнісний підхід. Конкретні завдання дисертаційного дослідження вирішувались із застосуванням загальнонаукових методів: аналізу і синтезу, статистичного, порівняльного, емпіричного й методу моделювання.

Результати розділу висвітлено в таких публікаціях здобувача [105, 106, 107].

РОЗДІЛ 2

ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ КИТАЮ

2.1. Організаційно-функціональна структура системи публічних бібліотек Китаю в мережевому середовищі

Публічні бібліотеки Китаю є важливою складовою інформаційної інфраструктури держави. Вони виконують важливі соціокультурні, освітні, виховні функції, які у сучасних техніко-технологічних вимірах потребують інноваційних підходів, креативного і системного мислення. Змінюються звичні уявлення про склад і характер інформаційного простору, його змістовне й сервісне наповнення, напрями трансформації. Кожна з бібліотек прагне вирішувати проблеми, що постають, самостійно. Але цей процес потребує розробки системних підходів, базових принципів, що актуалізує проблему даного дослідження.

Зрозуміло, що процеси інформатизації та цифровізації, які активно розгортаються в китайському суспільстві та охоплюють усі напрями суспільного виробництва, повною мірою впливають і на діяльність бібліотек. Китайське суспільство важливу увагу приділяє не лише розгортанню сфери виробничої, техніко-технологічної діяльності, але й розуміє важливість культурного сегменту, важливе місце в якому посідають публічні бібліотеки.

Сьогодні вони зазнають потужної модернізації завдяки зміні технологій бібліотечного виробництва, поширеному використанню цифрового інструментарію і мережевих технологій, які зумовлюють вектори розвитку публічних бібліотек і потребують розробки їх базових принципів, єдиних для країни. Така постановка проблеми, досвід Китаю, є особливо важливими і актуальними також і з точки зору вивчення стратегії модернізації публічних

бібліотек України на етапі їх повоєнного відновлення та інтеграції до світового інформаційного простору.

Публічні бібліотеки Китаю є однією з потужних складових інформаційної інфраструктури країни і регіонів. Їх діяльність охоплює формування свідомості людей на засадах гуманістичних цінностей, розповсюдження грамотності, освіти й культури. Відповідно до Маніфесту ІФЛА/ ЮНЕСКО, діяльність публічних бібліотек спрямована на виконання важливих функцій залучення громадян до читання, сприяння освіті й самоосвіті, розвитку особистості, залучення до надбань культурної спадщини Китаю. Вимоги цифровізації, яка є важливою складовою розбудови інформаційного суспільства, охоплюють формування цифрових колекцій та архівів, передбачають цифрову модернізацію публічних бібліотек.

Згідно зі звітом Міністерства культури і туризму, у 2020 році в Китаї функціонувало 3212 публічних бібліотек, станом на кінець 2022 року їх стало 3303, що на 88 більше ніж у попередньому році [<https://govt.chinadaily.com.cn/s/202307/14/WS64b0bbfe498ea274927c5148/china-had-3-303-public-libraries-by-2022.html>]. Загальна колекція книг у публічних бібліотеках в 2022 році становила майже 1, 36 мільярда томів, що на 7,8% більше, ніж у минулому році (2021). Публічні бібліотеки є важливою складовою національної інформаційної інфраструктури та суспільно-культурної системи. Їх діяльність спрямована на формування свідомості людей на засадах гуманістичних цінностей, розповсюдження грамотності, освіти й культури.

Відповідно до Маніфесту ІФЛА/ ЮНЕСКО, діяльність публічних бібліотек спрямована на виконання важливих функцій залучення громадян до читання, сприяння освіті й самоосвіті, розвитку особистості, залучення до надбань культурної спадщини Китаю. «Ефективним інструментом їх інноваційного розвитку документно-інформаційних установ Китаю, який дає змогу впевнено вирішувати поставлені державою завдання, є програмно-цільове управління як сучасний метод керівництва розвитком галузі чи

установи. Його важливий елемент – цільова комплексна програма, адресний документ, узгоджений за термінами здійснення, ресурсами й виконавцями комплекс економічних, виробничих, організаційних завдань, спрямованих на якнайефективніше досягнення поставленої мети. Розроблення таких програм активно розпочалося в КНР у 1970-х рр. із введенням технології будівництва нових бібліотечних споруд і нині засвідчує свою високу ефективність» [128].

Перша публічна бібліотека Китаю була побудована в 1901 році в провінції Аньхой [222]. Її поява започаткувала точку розвитку системи публічних бібліотек КНР. Нині систему публічних бібліотек Китаю утворює Національна бібліотека Китаю та публічні бібліотеки в усіх провінціях.

Система публічних бібліотек Китаю розвивалась достатньо швидкими темпами. Діаграма 2.1.1 ілюструє динаміку розгортання мережі публічних бібліотек Китаю відповідно до статистичних даних, наведених Zhixian Yi. (2013).

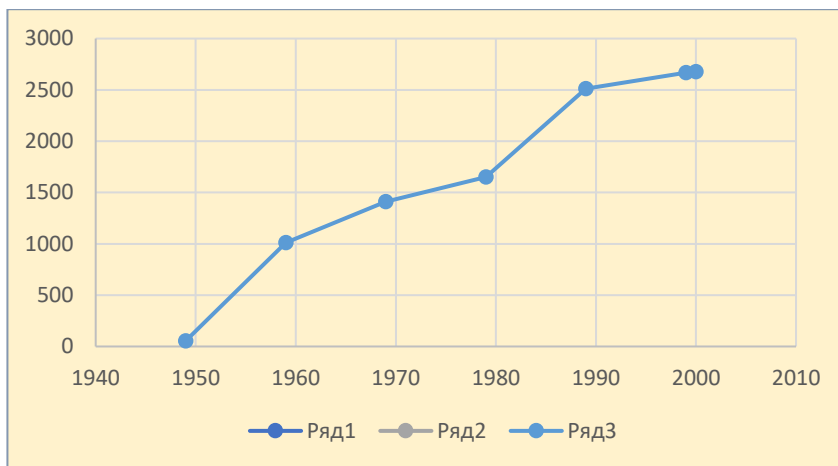

Рис. 2.1.1. Динаміка розгортання мережі публічних бібліотек Китаю у ХХ ст.

Відповідно до наведених даних, якщо у 1949 р. налічувалось 55 бібліотек, то до 2000 р. їх кількість зросла до 2677 закладів.

З 1978 року бібліотеки Китаю активно формують інформаційний простір, важливе місце в якому займають публічні бібліотеки. В країні була реалізована державна програма розбудови публічних бібліотек. Збільшувалась кількість бібліотечних будівель, персоналу, кількість наявних

інформаційних ресурсів. Саме в цей час бібліотеки активно опановували сучасні інформаційні технології, запроваджували автоматизовані бібліотечні системи, розвивали асортимент інформаційних продуктів та послуг.

Початок 2000 рр. свідчить про певне зниження темпів приросту кількості публічних бібліотек, але тут важливий перерахунок по кількісному складу бібліотечних площ. Загальна кількість приросту публічних бібліотек в Китаї в 2000-х роках (відповідно до статистичних даних, наведених Zhixian Yi. (2013), представлена в діаграмі 2.1.2.

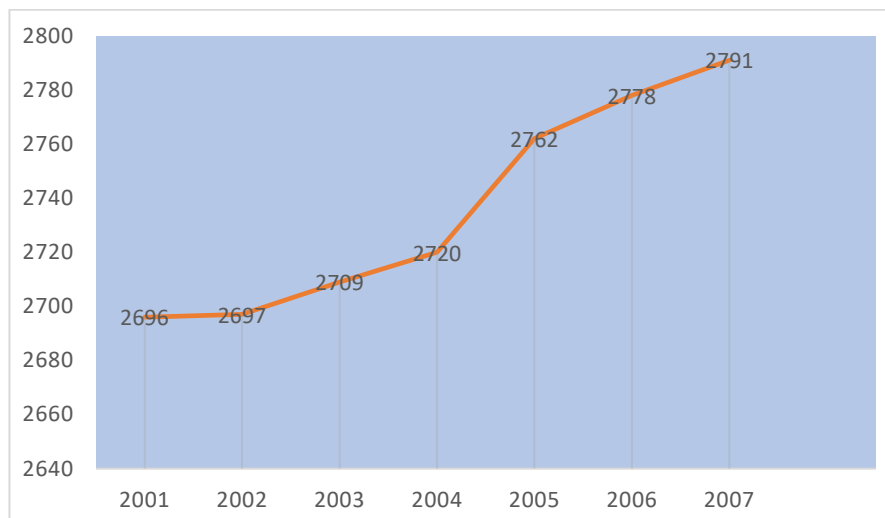

Рис. 2.1.2. Динаміка розгортання мережі публічних бібліотек Китаю на початку ХХІ ст.

Статистика кількості публічних бібліотек у Китаї свідчить про їх активний розвиток. Станом на 2007 р. в публічних бібліотеках Китаю працювало 51 650 фахівців [185]. Автори стверджують, що в Китаї чудово розуміють освітню і соціальну цінність публічної бібліотеки, «для бібліотеки важливо бути центром розповсюдження знань і інформації, виступати школою для безперервної освіти своїх громадян» [185]. Нині якісне здійснення означених функцій неможливе без виконання функцій культурного центру, яка є однією із загальноновизнаних сутнісних функцій бібліотек.

На рис. 2.1.3 показана кількість публічних бібліотек у Китаї з 2010 по 2020 рр. У 2020 р. в Китаї було 3212 публічних бібліотек [207].

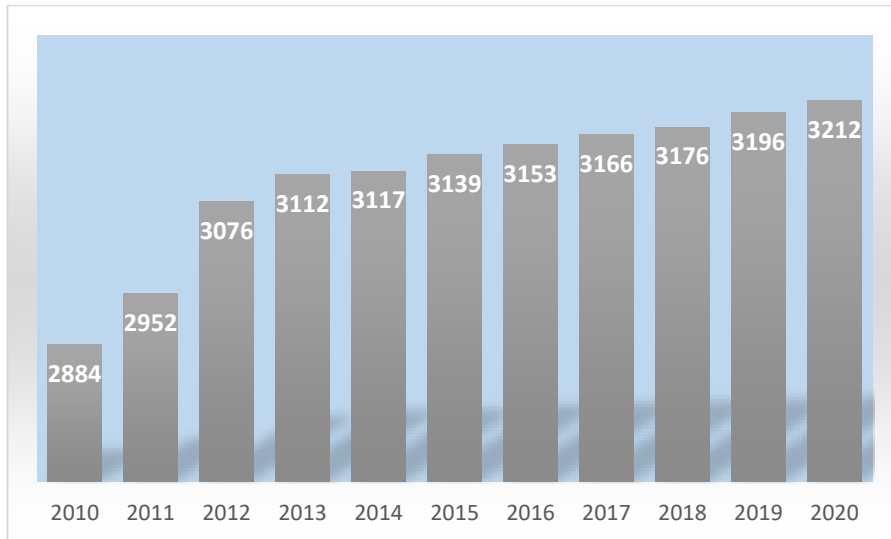

Рис. 2.1.3. Кількість публічних бібліотек у Китаї з 2010 по 2020 рр. (за даними Wenji Zhang).

Статистичні показники свідчать про активні темпи зростання кількості публічних бібліотек на початку третього тисячоліття. Так, до прикладу, наприкінці 2004 р. в Китаї нараховувалось 2720 публічних бібліотек з колекцією понад 400 мільйонів примірників, а в 2011 р. – 2925 публічних бібліотек. Але слід зауважити на наявності суто китайської проблеми, яка стосується кількості населення, яке має обслуговувати система публічних бібліотек. Ця система має обслуговувати 1,3 мільярди населення, що є високим кількісним показником читачів. Порівняно зі Сполученими Штатами Америки де публічна бібліотека на кожні 34 000 населення, в Китаї цей показник становить 490 000 потенційних користувачів бібліотек [149]. Слід зазначити, що незважаючи на швидке зростання кількості публічних бібліотек в Китаї за останні десятиліття, цей розрив достатньо високий. Разом з тим, слід акцентувати на «регіональному характері» цієї проблеми. В Китаї швидкими темпами розвиваються бібліотечні системи міських центрів Шанхаю і Пекіну, в той час як деякі регіони не в змозі вирішити питання інформаційного обслуговування населення.

На думку фахівців, інтенсивне зростання мережі публічних бібліотек в Китаї відбувається завдяки ефективному менеджменту. Саме проєктний менеджмент, або управління проєктами, стає важливою і актуальною сферою діяльності, що дозволяє мережі бібліотек постійно розвиватися [129]. Змістовне та креативно насичене культурно-освітнє середовище провінцій є найважливішою умовою сталого розвитку мережі публічних бібліотек. В інфраструктурі держави важливе місце займають бібліотеки. На цьому наголошено в першому в Китаї Законі про національну публічну бібліотеку (далі Закон) [159], де зазначена провідна роль публічних бібліотек у процесах долучення індивіда до цінностей національної культури та виваженого відношення до досягнень інших культур.

Відповідно до цього Закону, сучасні публічні бібліотеки виступають провідними центрами культури, відкривають громадські місця безкоштовного доступу до інформації, організують заходи з популяризації читання, навчання, пропонують розгалужений інформаційний сервіс. Вони мають не лише розвивати культурне середовище країни та окремих провінцій, але й сприяти освіті громадян, забезпечуючи інформаційно-ресурсну та соціокомунікаційну інфраструктуру для освітнього процесу. Закон регулює систему управління публічними бібліотеками, яка підпорядковується відділу культури Держради. На регіональному рівні управління бібліотеками здійснюється відділами культури місцевих народних урядів. Фінансування будівництва публічних бібліотек відбувається згідно із стратегічним планом розвитку КНР за рахунок державних інвестицій і програмно-проєктної діяльності.

Органам місцевого самоврядування слід повною мірою використовувати об'єкти комплексного обслуговування у містах (вулицях) та селах (поселеннях) для створення бібліотек для обслуговування міських та сільських мешканців. Публічні бібліотеки Китаю, залишаючись провідними комунікативними та освітніми центрами, докладають чимало зусиль для розвитку та збереження мережі публічних бібліотек у своїх провінціях. Згідно з обліковими записами

порталу статистики та даними науковців, «найпотужніша мережа публічних бібліотек сформована в китайській провінції Січуань (203 публічні бібліотеки), Хебей (172 публічні бібліотеки), Хенань (158 публічних бібліотек) [128]. У Шанхаї налічується близько 240 публічних бібліотек які обслуговують 24, 81 мільйон населення (станом на 2021 р.) [156]. На ці показники впливають зовнішні трансформації в суспільстві Китаю, а також зміни в його територіальному устрої і регіональній політиці, які формують систему публічних бібліотек в країні і окремих провінціях.

Слід виокремити різні аспекти цього впливу, які зумовлюють організаційно-функціональну трансформацію структури публічних бібліотек. Серед них: політичні та економічні зміни в Китаї, які впливають не лише на розмір фінансування кожної бібліотеки, але й її здатність забезпечувати доступ до інформаційних ресурсів та послуг. Соціокультурні зміни в суспільстві зумовлюють попит на різні види бібліотечних послуг, обумовлюють інтерес до певних тем або напрямків, які враховують бібліотечні фахівці при створенні книжкових колекцій та заходів.

Важливе місце відводиться технологічним інноваціям і цифровим трансформаціям, які також суттєво впливають на формування системи публічних бібліотек в тій чи іншій провінції. Розвиток мережевих технологій та цифрових ресурсів певною мірою змінюють способи, які використовують користувачі для пошуку і споживання інформації. В провінціях з розвиненою економікою та великими містами, такими як Шанхай та Пекін, можна спостерігати більш високий рівень доступу до інформаційних технологій та швидший розвиток цифрової інфраструктури. У той час як у віддалених аграрних районах, особливо в західних провінціях, доступ до цифрових технологій може бути обмеженим через відсутність інфраструктури та недостатність освіти щодо використання цифрових пристроїв.

Таким чином, дослідження організаційно-функціональної структури системи публічних бібліотек Китаю потребує уважного аналізу та розуміння

регіональних та економічних контекстів для розробки ефективних стратегій зменшення цієї нерівності.

Однією з важливих особливостей досліджуваного в дисертації об'єкта є тенденція створення філій публічних бібліотек. Ця стратегія, яку реалізує керівництво Китаю, дозволяє поліпшити ситуацію з кількістю публічних бібліотек, які сприймаються громадянами як схожі до розвитку людської свідомості. Вони захищають основні культурні права людей, підвищують рівень цивілізації, науки, формують довіру громадян до влади. Підтвердженням цієї тенденції є створення станом на грудень 2020 року понад 20 000 філій публічних бібліотек в 2397 округах, що пропонують читачам додатково 23 000 місць [164].

Нині бібліотеки, які мають потужний ресурсний потенціал, є важливою складовою інформаційної інфраструктури міста, громади. Прикладом може слугувати діяльність публічної бібліотеки в Дунгуані, яка отримала декілька нагород, в тому числі Президентську нагороду за міжнародні інновації [<https://www.dglib.cn>]. Дунгуаньська публічна бібліотека була однією з перших бібліотек в Китаї, яка об'єднала кластер місцевих бібліотек в мережу, що, зазвичай потребує значних фінансових витрат і є дорогим проектом для Китаю. Кластерна мережа Дунгуань – Interlib, була створена в співпраці з місцевою компанією-розробником програмного забезпечення і об'єднала центральну бібліотеку і 46 філій [145]. Також в місті створено 102 пункти обслуговування, в яких читачі можуть поновити свої читацькі квитки, зробити запит і скористатися довідковими послугами. Мережа публічних бібліотек Дунгуань на площі в 2465 км² надає можливості користувачам працювати з он-лайн каталогом, резервувати необхідні видання, отримувати їх в зручному місці в бібліотеці залежно

Організаційно-функціональна структура публічних бібліотек Китаю охоплює діяльність і сільських бібліотек. Лише на початку третього тисячоліття за період з 2000 - 2012 рр. в рамках реалізації Загальнонаціонального проекту читання було відкрито 505 000 читальних

залів в сільській місцевості. Robert Bensch стверджує, що читальні зали були відкриті в 84% адміністративних сільських місцевостях в Китаї [149]. Ця робота ведеться як керівництвом держави, так і недержавними структурами. До прикладу, над створенням мережі бібліотек в сільській місцевості була долучена некомерційна організація Mothers' Bridge of Love (MBL), зареєстрована в Великобританії. Фахівці стверджують, що більшість з цих бібліотек орієнтовані на обслуговування дітей і молоді, фінансуються з приватних міжнародних джерел, охоплюючи 14 бібліотек, заснованих Mothers' Bridge of Love (MBL).

В КНР створена розгалужена система доставки друкованих і електронних джерел інформації за допомогою мобільних бібліотек, які організовуються у вигляді спеціально обладнаних автобусів або автомобілів, що об'їжджають різні райони та міста, надаючи мешканцям можливість користуватися бібліотечними послугами без необхідності відвідування стаціонарних бібліотек. Мобільні бібліотеки виконують важливу роль у розвитку читацької культури, освіти та доступу до інформації, забезпечуючи широкі кола населення інформаційними продуктами та послугами, орієнтуючись на підтримку різних соціальних груп, таких як діти, молодь, літні люди та люди з обмеженими можливостями. Розповсюджуючи інформаційні ресурси через мобільні формати, такі бібліотеки сприяють культурному обміну та налагоджують комунікації між різними регіонами.

Разом з тим, незважаючи на потужну культурну традицію розвитку і сучасного стану публічних бібліотек Китаю, слід відзначити певні невирішені проблеми стосовно створення публічних бібліотек. Дослідник Chen Hongbin акцентує на недостатній кількості публічних бібліотек та розглядає фактори, які стримують їх подальший розвиток. Chen Hongbin оперує даними стосовно зростання кількості публічних бібліотек, наголошуючи на тому, що «Згідно з даними за 2021 рік у Китаї лише 3217 публічних бібліотек. Це лише на 160 або 8,8% більше ніж десять років тому. Враховуючи що в Китаї близько 2800 адміністративних районів на рівні

округів, це в середньому означає більше ніж одну публічну бібліотеку на округ». Автор порівнює кількість публічних бібліотек на 100 000 осіб в різних країнах і акцентує на тому, що «за цим стандартом в 2021 році Японія мала 2,1 публічної бібліотеки на 100 000 осіб; Франція – 4,8; Велика Британія – 7,0; Італія – 10,5; США – 3,2; Німеччина – 12,9, а Китай – лише 0,2. При цьому лише 0,5% населення Китаю користуються послугами публічної бібліотеки, це в середньому 1 користувач на кожні 200 громадян. Порівняно з іншими країнами: 11% населення Франції користуються послугами бібліотек, 33,5% - у Японії, 47,8% – в Італії, 50% у США і 53% у Канаді» [164].

Таким чином, статистичні показники свідчать про те, що в Китаї, де населення країни в 2021 році досягло 1,412 мільярда, функціонує одна публічна бібліотека на кожні 439 000 осіб.

Публічні бібліотеки Китаю є багатофункціональними установами, діяльність яких спрямована на формування розгалуженого інформаційного простору. Китайці добре розуміють освітню та соціальну цінність публічної бібліотеки. За словами фахівців, «важливо, щоб бібліотека була центром розповсюдження знань та інформації та була школою для навчання своїх громадян протягом усього життя» [185]. Відповідно до цього прагнення публічні бібліотеки є не просто місцями для читання, а центрами культури. Вони виконують традиційні бібліотечні функції, до яких можна віднести:

- збирання та збереження вітчизняних та іноземних видань;
- надання інформаційних послуг громадським організаціям та широкій громадськості;
- усі види бібліографічних послуг.

Систему публічних бібліотек Китаю очолює Національна бібліотека Китаю (NLC), яка є найбільшим книжковим сховищем національних видань, національним бібліографічним центром, національним центром збереження стародавніх книг, а також національним музеєм стародруків. Дослідження основних напрямів діяльності NLC дозволило виокремити основні функції провідної публічної установи Китаю, до яких віднесено:

- збирання та збереження вітчизняних та іноземних видань;
- національна координація документоохоронної та консерваційної роботи;
- інформаційно-довідкове обслуговування Центрального уряду Китаю, державних органів влади, великих науково-дослідних, освітніх виробничих установ, громадських організацій та широкої громадськості;
- дослідження в галузі бібліотекознавства та розвитку бібліотечної справи;
- методична діяльність та керівництво іншими бібліотеками Китаю;
- міжнародне культурне співробітництво, участь у діяльності Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (IFLA).

В цифровому просторі Національна бібліотека перебудовує свою діяльність, щоб відповідати запитам суспільства і, перш за все, подолати перешкоди доступу до інформації та знань. За цих умов вона стає відповідальною за цифрову рівність у межах системи соціальних комунікацій і взагалі за інформаційну стабільність у своїй країні. Активний розвиток Національної бібліотеки, її фінансова підтримка, представництво на міжнародному рівні, наукові дослідження, – все це виявляється лише частиною, хоча і дуже важливою, соціально-орієнтованого плану її діяльності. Нова будівля бібліотеки обладнана 460 комп'ютерами з виходом в інтернет, а також забезпечена безпроводним доступом. Окрім читальних залів, книгосховищ і спеціальної зони для древніх книг і рукописів, в новій будівлі також розташовується цифрова бібліотека з 200 терабайтами інформації» [132].

Особливу увагу NLC приділяє бібліографічній діяльності, виступаючи Центром бібліографічної інформації. NLC редагує та видає національну бібліографію, формує загальний національний зведений каталог і каталог бібліотечного фонду, працює над створенням понад 30 бібліографічних баз даних, таких як Національна бібліографія Китаю, Загальна бібліографія періоду Китайської Республіки, Бібліографія рідкісних книг Китаю

[<http://www.nlc.cn/newen>]. NLC відповідає за формування системи стандартизації та розробку національних стандартів і специфікацій, таких як Китайська бібліотечна класифікація, Китайський тезаурус, Китайські бібліографічні правила каталогізації, Китайський машинозчитуваний каталог, які підтримують усі технологічні процеси національної бібліотеки.

Активне опанування новітніх комп'ютерних технологій і швидкий розвиток мережевого середовища сприяли розгортанню процесу онлайн-каталогізації та обміну бібліографічними ресурсами, який здійснюється Національним центром онлайн-бібліотечної каталогізації. Слід зазначити, що після отримання статусу Національної публічної бібліотеки Китаю, NLC активно трансформує провідні напрями своєї діяльності і досягла значних успіхів в своєму розвитку.

Бібліотека реалізує ряд важливих національних культурних проєктів і відіграє провідну роль в інформаційній інфраструктурі держави. Її діяльність спрямована на розвиток як традиційної книжкової культури Китаю, так і на опанування мережі електронних комунікацій. На початку третього тисячоліття БД онлайн-каталогізації Національної бібліотеки Китаю об'єднана із Національним бібліографічним порталом і розвивається як всеохоплююча національна бібліографічна база даних, яка активно сприяє генерації бібліографічної інформації та спільному використанню бібліографічних ресурсів.

Розгортання мережевого середовища сприяло активізації процесу диверсифікації бібліотечних функцій [10, 62, 65, 80]. Цифровий вимір суттєво змінює діяльність бібліотек, збільшує кількість доступних інформаційних ресурсів, користувачів, відкриває можливості для подальшого розвитку. Він суттєво розширює асортимент бібліотечно-інформаційних продуктів та послуг і зумовлює появу нових функцій. Сучасні бібліотеки «мають бути й навігаторами мережевих ресурсів, менеджерами контенту, редакторами сайтів, консультантами щодо роботи в соціальних мережах,

організаторами інтерактивного спілкування, фахівцями з адвокації тощо [65, с. 28].

Публічні бібліотеки Китаю виступають складовою наукової та освітньої інфраструктури китайського суспільства. Їх діяльність ґрунтується на інноваційних формах надання користувачам широкого спектру різноманітних інформаційних послуг. В останні двадцять років відбувається певна зміна форм і засобів роботи публічних бібліотек. Вони формуються і розвиваються як центри надання освітніх послуг та інформаційного супроводу освітньої діяльності громадян протягом життя.

Остання тенденція є важливим завданням країни, яка швидко опановує сучасні технології виробництва, розвиває нові напрями господарської і соціокультурної діяльності, формує цифровий інформаційний простір. В цьому сенсі – вміння навчатися протягом життя є однією із важливих навичок сучасної людини, яка має вирішувати складні завдання в умовах швидкої диверсифікації технологій і інноваційного розвитку.

Модель навчання протягом життя стає панівною в сучасному суспільстві, яке невпинно просувається в напрямку глобалізації та відкритості. В розподіленому інформаційному середовищі моделі навчання, адаптації до інформаційного оточення постійно змінюються. Внаслідок чого, публічні бібліотеки мають активно корегувати свої функції та пропонувати користувачеві нові моделі інформаційного сервісу.

Інноваційна активність публічних бібліотек змінює стратегічні вектори свого функціонування від певною мірою ідеологічно спрямованої установи до відкритого інформаційного простору, в якому бібліотека є доступною для всіх і для кожного. Щоб задовольнити все більш різноманітні потреби користувачів в інформації, публічні бібліотеки постійно розширюють перелік своїх інформаційних послуг, виконуючи функції надання доступу в режимі 24/7 для самого широкого кола користувачів інформації. Публічні бібліотеки будують диверсифіковані системи обслуговування користувачів. Вони працюють над покращенням базових послуг, поглиблюють напрями

діяльності служб підтримки, надають допомогу в навчанні, розширюють послуги з гуманістичної допомоги та розширюють перелік нових технічних пропозицій.

Відбувається процес диверсифікації форм освітньої діяльності: публічні бібліотеки пропонують своїм користувачам зустрічі з цікавими лекторами, майстер-класи, відкриті столи, он-лайн курси, освітні програми у віртуальній реальності.

Яскравим прикладом публічної бібліотеки, діяльність якої базується на моделі бібліотеки як центру освіти протягом життя є Шанхайська бібліотека. Більш того, вона формує людські ресурси для соціально-економічного середовища регіону. Діяльність бібліотеки спрямована на розвиток і формування особистісних і професійних навичок громадян в ході освіти протягом життя. Саме в цьому сенсі публічну бібліотеку Шанхаю називають «народним університетом». Ряд досліджень, проведених китайськими бібліотечними фахівцями в 2020 р., засвідчили, що із 429 респондентів 408 використовували бібліотеку з метою отримання освіти в певних галузях знань, а також для покращення професійних навичок. Таким чином більшість респондентів вважають Шанхайську бібліотеку «незамінним місцем» для отримання освіти протягом життя.

В цьому сенсі, можна стверджувати, що потужні інформаційні ресурси публічних бібліотек Китаю і інноваційність фахової свідомості бібліотечних працівників, створюють необхідні умови для реалізації тренду безперервної освіти протягом життя для різних категорій користувачів. Співробітники бібліотек Китаю спроможні здійснювати інформаційний супровід освітньої діяльності для різних рівнів освіти – початкової, середньої, середньо-професійної, вищої.

З розвитком інформаційного суспільства діяльність публічних бібліотек в напрямі безперервної освіти постійно просувається до глобалізації та відкритості. Дигіталізація, створення комфортного інформаційного середовища, зручність і застосування мобільних технологій

у навчанні, наукових дослідженнях стають все більш поширеними, з швидко мінливими моделями і змістом. Публічні бібліотеки пропонують своїм користувачам зустрічі з цікавими лекторами, майстер-класи, відкриті столи, он-лайн курси, освітні програми у віртуальній реальності.

Таким чином, можна говорити про створення когнітивного інформаційного середовища в межах публічної бібліотеки, яке дозволяє пропонувати різні системи освіти для користувачів публічних бібліотек, створювати інноваційні системи багаторівневої профільної освіти школярів, пропонувати нові освітні напрями для читачів предпенсійного й пенсійного віку. Саме на досягнення цієї мети спрямована тенденція зміни змісту, маркетингу та форм надання користувацьких послуг. Варто підкреслити, що з розвитком інформаційного суспільства діяльність публічних бібліотек в напрямі безперервної освіти постійно просувається до глобалізації та відкритості. Дигіталізація, створення комфортного інформаційного середовища, зручність і застосування мобільних технологій у навчанні, наукових дослідженнях стають все більш поширеними, здійснюються на основі швидко мінливих моделей і змістів.

Цифровізація суспільства, активна трансформація сучасних освітніх технологій є важливим трендом розвитку китайського суспільства. В цьому сенсі важливим є формування освітньої інфраструктури, пошук інноваційних форм та засобів реалізації цього напрямку і активну роль в ході надання користувачам освітніх послуг, відіграють саме публічні бібліотеки. Останнім часом відбувається певна зміна форм і засобів їхньої роботи, вони формуються і розвиваються як центри надання освітніх послуг і інформаційного супроводу освітньої діяльності громадян протягом життя.

Остання тенденція є важливим завданням країни, яка швидко опановує сучасні технології виробництва, розвиває нові напрями виробничої і соціокультурної діяльності, формує цифровий інформаційний простір. В цьому сенсі – вміння навчатися протягом життя є однією із важливих навичок сучасної людини, яка має вирішувати складні завдання в умовах

швидкої диверсифікації технологій і інноваційного розвитку. Модель навчання протягом життя стає панівною в сучасному суспільстві, яке невпинно просувається в напрямку глобалізації та відкритості. В розподіленому інформаційному середовищі моделі навчання, адаптації до інформаційного оточення постійно змінюються. Внаслідок чого, публічні бібліотеки мають активно адаптуватись, корегувати свої функції та пропонувати користувачеві нові моделі інформаційного сервісу.

Сучасна публічна бібліотека змінює стратегічні вектори свого функціонування від певною мірою ідеологічно спрямованої установи до відкритого інформаційного простору, в якому бібліотека є доступною для всіх і для кожного. Яскравим прикладом формування інноваційної просторової концепції в бібліотеці є бібліотека провінції Ляонін, яка з моменту свого офіційного відкриття у квітні 2017 р. зібрала понад 4 мільйони читачів [<http://www.lnlib.com>]. Охарактеризуємо організаційно-функціональну структуру бібліотечної установи на сьогоднішній день. Бібліотека провінції Ляонін інтегрує різні види інформаційних ресурсів, таких як друковані паперові видання (періодичні видання, книги, регіональну літературу, стародруки), електронні ресурси та відеоресурси. Лише зона обслуговування та надання інформаційного сервісу охоплює сервісний простір, який утворюють 7 читальних залів, електронний читальний зал, читальний зал історичної літератури, китайської та іноземної, читальний зал місцевих видань та зона мультимедійного обслуговування.

Щоб задовольнити все більш різноманітні потреби користувачів в інформації, публічні бібліотеки постійно розширюють перелік своїх інформаційних послуг, виконуючи функції надання доступу в режимі 24/7 для широкого кола користувачів інформації. Публічні бібліотеки будують диверсифіковані системи обслуговування користувачів. Вони працюють над покращенням базових послуг, поглиблюють напрями діяльності служб підтримки, надають допомогу в навчанні, розширюють послуги з

гуманістичної допомоги, розвивають просторові послуги та розширюють нові технічні пропозиції.

Потужні інформаційні ресурси публічних бібліотек Китаю і інноваційність фахової свідомості бібліотечних працівників створюють необхідні умови для реалізації тренду безперервної освіти протягом життя для різних категорій користувачів. Співробітники бібліотек спроможні здійснювати інформаційний супровід освітньої діяльності для різних рівнів освіти – початкової, середньої, середньо-професійної, вищої. Можна стверджувати, що для реалізації цієї мети спостерігається чітка тенденція зміни змісту, маркетингу та форм надання користувацьких послуг. Діяльність в напрямі організації освіти протягом життя актуалізує освітню функцію бібліотеки.

Організаційно-функціональна структура системи публічних бібліотек зазвичай трансформується відповідно до нових форм і методів діяльності публічної бібліотеки. Організаційна структура публічних бібліотек почала ускладнюватись на початку 2000-их років. Основними передумовами внутрішніх організаційних трансформацій в публічних бібліотеках можна вважати:

- поширення нових інформаційних технологій;
- опанування маркетингових форм і методів презентації публічної бібліотеки в суспільстві;
- активізація роботи зі створення власного іміджу і рекламна діяльність;
- формування плідних комунікаційних відносин з представниками місцевих органів влади;
- запровадження платних послуг та необхідність пошуку позабюджетних коштів;
- розгортання програмно-проектної роботи.

Стосовно України цей процес і донині відбувається достатньо швидкими темпами, не зважаючи на воєнний стан. Створення нових організаційних підрозділів зумовлено появою інноваційних напрямів соціокультурної діяльності, результатом чого стала трансформація організаційних структур: «мова йде про ділові бібліотеки, бібліотеки-салони, бібліотеки-музеї, бібліотеки духовної літератури, бібліотеки як центри національної культури, центри дозвілля молоді, бібліотеки-театри, центри сучасного бестселера, бібліотеки-хаби тощо» [65, с. 28].

Зміна функціональних напрямів діяльності публічної бібліотеки призводить і до внутрішніх організаційних модернізацій. Так, у бібліотеці провінції Ляонін створено нові відділи: книжковий центр, який інформує користувачів про нові надходження класичних і популярних книг. «За два роки з моменту відкриття новий книжковий центр розмістив понад 20 000 примірників нових книг і обслужив понад 300 000 читачів. В ньому проведено 23 тематичні виставки, на яких експонувалось понад 5 000 книг» [202]. Внутрішні організаційні трансформації відбуваються і в напрямі виокремлення галузевих читацьких зон де відкрито три основні читальні простори історичної тематики: читальний зал стародавньої літератури та літератури Китайської республіки. Ці зони для читання оформлені з використанням стародруків, предметів, що мають історичну та культурну цінність і розраховані на 200 місць для читання.

Організаційно-функціональну структуру публічної бібліотеки Ляонін доповнює зона обслуговування місцевою літературою, яка інтегрує суто бібліотечну складову, північно-східний історичний музей та виставкову зону письменників. Ці інтеграційні тенденції свідчать про формування єдиного інформаційного простору об'єктів культурної спадщини, який об'єднує бібліотеку, музей та сучасний культурний центр провінції Ляонін. «Основна передумова, що є підґрунтям для розвитку взаємодії бібліотек з музеями та архівами – їх спільне походження. Важливими факторами їх взаємодії в сучасних умовах є: застосування новітніх інформаційних технологій, що

зумовило взаємопроникнення форм і методів; спільність місій щодо збереження документальної й речово-культурної спадщини та забезпечення доступу до наукових і культурних здобутків людства через їх поцифрування; взаємодоповненість функцій – накопичення, поширення, збереження здобутків духовної й матеріальної культури, які мають певні особливості в кожній структурі; наявність інтегрованих організаційних форм (музей-бібліотека, бібліотека-музей, бібліотека-архів, архів-музей-бібліотека), існування в бібліотеках музеїв і архівів та навпаки» [138].

Адаптація публічних бібліотек Китаю до системи електронних комунікацій, розгортання цифрового простору, інновації, які застосовуються в виробничих бібліотечних процесах призводять до трансформації організаційної структури публічної бібліотеки. «Ідеться про підрозділи, які проводять оцифрування, працюють над створенням електронних баз даних, виконують сканування та архівацію національних, наукових, бібліотекознавчих сегментів Інтернету, здійснюють електронне доставляння документів» [84, с. 4]. Формування електронних ресурсів, бібліографічних, повнотекстових, мультимедійних баз даних, цифрових колекцій документів сприяли формуванню електронних бібліотек як «засобів забезпечення інтелектуального доступу до розподілених сховищ інформації на основі створення інформаційних середовищ, які підвищують доступ від можливості одержання необхідних даних до сприймання більш повних знань та смислів, що містяться у цифрових колекціях» [141, с. 17].

Отже, публічні бібліотеки Китаю знаходяться на етапі трансформацій організаційно-функціональної структури, яка відбувається під впливом процесів інформатизації та цифровізації суспільства. У цьому процесі важливе значення відіграє техніко-технологічне підґрунтя: створення електронних бібліотек, формування повнотекстових баз і банків даних, цифрових колекцій документів, доступних в онлайн режимі. Формування цифрових бібліотечних колекцій розширюють функціональні можливості

бібліотек, надаючи користувачам суттєві переваги. Дослідимо питання адаптації публічних бібліотек Китаю до системи електронних комунікацій.

2.2. Адаптація публічних бібліотек до системи цифрових комунікацій

Процес адаптації публічних бібліотек Китаю до системи електронних комунікацій відбувався в декілька етапів. Слід зазначити, що виділення цих етапів відображає загальний хід розгортання інформаційних технологій та їх застосування в бібліотечно-інформаційній діяльності. В нашому дослідженні виокремлено 5 основних етапів адаптації публічних бібліотек до системи електронних комунікацій:

- 1) комп'ютеризація публічних бібліотек та автоматизація бібліотечно-інформаційних процесів;
- 2) опанування інтернет-технологій;
- 3) формування електронного інформаційно-ресурсного потенціалу публічних бібліотек;
- 4) розбудови цифрової бібліотеки (з 1998 р.);
- 5) застосування мобільних пристроїв в обслуговуванні інтернет-користувачів.

Перший етап комп'ютеризації публічних бібліотек та автоматизації бібліотечно-інформаційних процесів достатньо глибоко досліджений як українськими, так і китайськими бібліотекознавцями. В нашому дослідженні ми зосередимось на особливостях наступних етапів адаптації публічних бібліотек Китаю до системи електронних комунікацій.

Як засвідчило дослідження, нині в Китаї налічується найбільша кількість користувачів Інтернету в світі. Згідно з оцінками, у 2022 р. кількість інтернет-користувачів Китаю становить близько 1,04 мільярда, а до 2026 р. досягне 1,18 мільярдів. Для порівняння, у 2022 р. кількість користувачів інтернету в Україні, згідно з опитуваннями, проведеними Київським міжнародним інститутом соціології у травні 2022 р., становила близько 30 мільйонів, що

складає 78% громадян, які користувались Інтернетом майже щодня, у Сполучених Штатах – 307 мільйонів.

Рис. 2.2.1. Кількість користувачів Інтернету в Китаї 2018-2027 рр. з прогнозами до 2027 р. в мільйонах (за джерелом <https://www.statista.com/statistics/278417/number-of-internet-users-in-china/>) (Опубліковано Lai Lin Tomala 22 вересня 2023 р.)

Формування електронного інформаційно-ресурсного потенціалу публічних бібліотек в Китаї заклало підґрунтя для їх подальшого стратегічного розвитку. Уже наприкінці ХХ століття активна діяльність Міністерства освіти, Академії наук Китаю та Міністерство промисловості започаткували і відкрили п'ять національних галузевих мереж, серед яких провідними є:

- CSTNET (1994) – мережа Китайської академії наук;
- CHINANET (1995),
- GBNET (1995),
- UNINET (1993) – мережа Міністерства промисловості та інформації;
- CERNET (1995) – мережа Міністерства освіти [162].

Саме проєкт CERNET став першою загальнонаціональною комп'ютерною мережею у галузі освіти та досліджень в Китаї.

Інтеграція публічних бібліотек Китаю в систему електронних комунікацій розпочалась з 1998 року. Згідно з Zhou K. «до 1998 року не відбувалось розвитку цифрових бібліотек» [234, с. 440], що на думку автора призвело до певного відставання китайської бібліотечної практики від провідних країн заходу. Хоча уже в цей час у Китаї розпочались дослідницькі роботи і Концепція цифрової бібліотеки Китаю була представлена на конференції Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій (IFLA) у 1996 р., яка проходила в Пекіні.

У 1997 р. у Китаї започатковано перший пілотний проєкт «Створення китайської експериментальної цифрової бібліотеки» і вже в березні 1999 р. створено Центр цифрових документів в Китайській національній бібліотеці (CNL), яка є п'ятою за величиною публічною бібліотекою у світі [221]. Результатом його діяльності до кінця 1999 р. є доступ до 30 мільйонів сторінок або 150 тисяч примірників книг. Крім того, читачі отримали доступ до 600 ГБ баз даних, каталогів, бібліографічних записів і повних текстів, доступних через Інтернет в CNL.

Отже, створення електронних ресурсів стає важливим напрямом розвитку публічних бібліотек Китаю. Важливо, що у проєкті створення китайської експериментальної цифрової бібліотеки взяли участь шість публічних бібліотек, зокрема Китайська національна бібліотека та Шанхайська бібліотека. Саме цей проєкт з 1999 р. став фундаментом і офіційним початком цифровізації Китайської національної бібліотеки. Слід відзначити, що робота з оцифрування велась на корпоративних засадах і учасниками цього великого культурного проєкту стали провідні академічні й публічні бібліотеки Китаю.

Цифрова бібліотечна мережа Китаю розпочала свій розвиток на початку третього тисячоліття [222]. Цей процес розвивався достатньо швидкими темпами. Так, станом на 2010 р. публічні бібліотеки Китаю налічували 140 000 комп'ютерів і 80 000 цифрових читальних залів. Це практично в три рази більше ніж в 2005 р. З 2010 р. Китай приступив до розбудови електронних бібліотек в провінціях. Ця робота розпочиналась в

складних умовах. Як стверджує Zheng S. «Китай має величезну цифрову прогалину, яка певною мірою стримує діяльність публічних бібліотек Китаю в напрямі універсального обслуговування та надання бібліотечних довідок» [233, с.765]. Така ситуація певною мірою стримувала розвиток цифрових бібліотек, який розпочався лише в 1998 р. [234, с. 437]. Відповідно до цієї позиції подолання цифрового розриву як важливий напрям адаптації публічних бібліотек до системи електронних комунікацій як всередині країни, так і за її межами є величезним пріоритетом для уряду Китаю.

Тенденція інформатизації усіх складових суспільного життя супроводжується в сфері бібліотечної діяльності активним процесом цифровізації, який формує напрями і зміст внутрішньобібліотечних перетворень. «Цифровізація об'єктивно працює на бібліотечну справу, даючи змогу: формувати необмежений за обсягом інформаційний ресурс; інтегрувати у фонді всі види інформації на всіх існуючих носіях; забезпечувати доступ користувачеві до будь-якої відкритої інформації у будь-якому місці планети; створювати умови для перетворення професії бібліотекаря на першорядну постать інтелектуального життя» [85, с. 3]. Саме цифрові технології та опанування електронного середовища відіграють провідну роль у забезпеченні доступу до інформації, підвищенні ефективності формування цифрових бібліотечних колекцій та розвитку бібліотек як центрів електронної культури. «Для бібліотек завдання вписатися в цифрове середовище – невідворотна об'єктивна необхідність. Вона диктується їхніми одвічними функціями накопичення, переробки й передавання знання, досвіду, інформації загалом. Але вже з урахуванням нових (цифрових) носіїв і комунікаційних механізмів передавання інформації» [84, с. 3].

Адаптація публічних бібліотек до системи електронних комунікацій та цифровізація бібліотечно-інформаційного виробництва є стратегічним напрямком їхнього розвитку, що відкриває нові можливості для надання послуг та забезпечення значущості бібліотек у сучасному суспільстві.

«Цифровізація бібліотек на перший план їхньої діяльності висуває чотири проблеми:

- перебудову структури для взаємодії з цифровим середовищем;
- формування цифрового мультимедійного ресурсу;
- організацію системи цифрового інтегрованого сервісу
- перетворення професії бібліотекаря на науково-інформаційного працівника» [84, с. 3].

Ця ситуація потребує аналізу інформаційно-ресурсного потенціалу цієї діяльності, її складових та напрямів. В цьому сенсі значний інтерес представляє ресурсний потенціал публічних бібліотек Китайської народної республіки, які виступають важливою складовою інформаційної інфраструктури суспільства.

Слід зауважити, що інформаційно-ресурсний потенціал бібліотеки розглядається нами як сукупність документів та книжкових колекцій, які потенційно слугують задоволенню інформаційних потреб споживачів. Мова йде про потужні колекції книжкових видань, які мають бути оцифровані і слугувати суспільству. Публічні бібліотеки Китаю приділяють значну увагу питанням доступу до цих документів.

В якості провідних публічних бібліотек Китаю нами обрано три головні бібліотеки: Національна бібліотека Китаю, Шанхайська бібліотека та бібліотека провінції Ляонін. Інформаційні ресурси Національної бібліотеки Китаю як потужного утримувача друкованих публікацій на початку її діяльності нараховували близько півтора мільйони документів. На початку третього тисячоліття книжкова колекція містила 241 мільйон сто тисяч томів. Електронні версії видань утворюють Наукову бібліотеку, Китайську бібліотеку соціальних наук, базу даних китайських історичних документів, базу даних видань Комуністичної партії Китаю. Інформаційно-ресурсний потенціал Національної бібліотеки Китаю складають понад 400 000 електронних книг, понад 800 000 томів продовжуваних видань, понад 1000

щорічників і понад 6000 оригінальних книг іноземними мовами. Національна бібліотека Китаю має найпотужніше зібрання документів іноземною мовою та найбільшу в світі колекцію китайських видань 400 видавництв.

Потужну частину книжкової колекції складають понад 1 600 000 томів документних пам'яток, а також 270 000 томів рідкісних та цінних видань. Їх оцифровані версії утворюють базу даних Китайських відновлених стародруків та Китайських рідкісних та цінних видань.

Слід підкреслити чітку орієнтацію на створення гібридного інформаційного середовища, яке поєднує рукописні, друковані видання та інформацію на цифрових носіях. Позиція фахівців в цьому питанні зводиться до того, що «перенасичення однотипною інформацією гасить інтерес до неї, породжує відторгнення, пошук різноманітної інформаційної парадигми. Людство завжди прагнуло освоїти всі джерела і види культури та інформації. А бібліотеки завжди намагалися стати центрами їх синтезу» [84, с. 3].

«З моменту виникнення Національної бібліотеки як окремого типу бібліотек її ресурси закладали підґрунтя для міжнаціонального обміну та взаємозбагачення – духовного й інтелектуального. Відповідальність Національної бібліотеки за збирання та збереження максимально повного комплексу закордонних видань визначилась також як функція, характерна для цього типу бібліотек. Подальший розвиток міжнаціональних та міждержавних ділових зв'язків, інтернаціоналізація людської діяльності, підвищення ролі інформації й інтелектуального співробітництва між країнами, призводили до зростання ролі та значення цієї функції. У професійному співтоваристві затвердилося розуміння НБ як сховища знань. Їхньою відзнакою завжди була наявність національного зібрання документів, що мають всесвітнє значення» [132].

Інформаційні ресурси публічної муніципальної бібліотеки Шанхаю є другим за обсягом друкованих видань зібранням документів. Відмінною особливістю цієї книгозбірні є система інформаційного сервісу, яка повною мірою відповідає сучасним вимогам користувачів. Окремі філії Шанхайської

публічної бібліотеки отримали назву інтелектуальної гібридної бібліотеки, завдяки вдалому поєднанню традиційних бібліотечних й інноваційних технологій штучного інтелекту. Роботи-бібліотекарі використовують різні інтелектуальні системи, які допомагають здійснювати адресний пошук в бібліотеці та Інтернеті, отримувати і повертати книжки, а також взаємодіяти з інтелектуальним екраном. Східна філія Шанхайської бібліотеки пропонує користувачам не лише друковані документи з історії, літератури, мистецтва, економіки Шанхаю, але й 3D-моделі місцевих культурних об'єктів сучасності й минулого, історичних будівель та інших пам'яток місцевої культури.

На північному сході КНР розташована публічна бібліотека провінції Ляонін, яка виокремлюється своїми колекціями стародавніх рукописів [<http://www.lnlib.com>]. Поточне зібрання друкованих видань нараховує понад 4 млн. томів, на більш ніж 10 мовах. В бібліотеці представлені 560 тисяч стародавніх рукописів, серед яких понад 100 томів особливо цінних видань епохи династій Сун і Юань. Бібліотека володіє унікальною колекцією маньчжурських документів, які відносяться до династії Цин. Понад двадцять років ведеться робота по створенню електронної бібліотеки, яка має охопити повне зібрання книг і рукописних видань

Таким чином, можна констатувати, що провідні публічні бібліотеки Китаю мають потужний інформаційно-ресурсний потенціал, який актуалізується в цифровому інформаційному просторі шляхом оцифрування та створення електронних баз даних і тематичних цифрових колекцій.

Слід зазначити, що сучасний стан адаптації публічних бібліотек Китаю до системи електронних комунікацій певною мірою зумовлений ситуацією цифрової нерівності. Проілюструємо цю тезу на прикладі розвитку публічних бібліотек провінції Хайнань. Саме ця провінція є уособленням унікальної культурної спадщини етнічної групи Лі. До 2006 р. на Хайнані не було окремої публічної бібліотеки, а її функції виконувала бібліотека університету. В складі її фондів нараховувалось до 300 документних джерел,

присвячених місцевій культурі і особливостям розвитку регіону. Ситуація різко змінилась за останні п'ять років і увага публічної бібліотеки була спрямована на створення цифрової колекції документних пам'яток, створення динамічної платформи збереження зникаючої культури Лі. Сьогодні в провінції Хайнань функціонує 16 публічних бібліотек, діяльність яких об'єднана в єдину систему. Публічні бібліотеки Хайнань беруть активну участь в дослідженнях і розробці цифрових бібліотек. Вони є учасниками багаторічного проєкту створення Міжнародної цифрової бібліотеки (GMNet) за підтримки Національного наукового фонду (NSF/IDLР) і виконують функції точок доступу в світ культурної та історичної спадщини.

За дуже короткий термін Центральною публічною бібліотекою було розроблено і реалізовано проєкт створення цифрової колекції інформаційних ресурсів провінції Хайнань. Цей проєкт базується на застосуванні міжнародних і національних стандартів створення електронних бібліотек і нормативних актів, що дозволило реалізувати повністю інтегровану цифрову бібліотечну систему. Її основою стала потужна цифрова колекція, яка охоплює понад 20 000 томів краєзнавчих книг, 200 серій генеалогії обсягом понад 700 000 сторінок, тисячі фотографій з унікальним етнічним матеріалом. Мультимедійна цифрова база даних унікального регіонального змісту, створена за зразком GMNet, формат сумісний з Dublin Core і підтримує усі типи мов і мультимедійні формати. Цифрова колекція містить дві мовні версії (китайську й англійську), доступ для користувачів здійснюється із сайту бібліотеки.

Програму оцифрування своїх потужних колекцій активно запроваджує і Шанхайська публічна бібліотека [<http://www.library.sh.cn/web/index.html>]. Цю діяльність вона розпочала із оцифрування колекцій китайських старовинних і рідкісних книг та інших матеріалів, що зберігаються в Шанхайській бібліотеці. Це унікальні і рідкісні матеріали, які користуються великим попитом, але значною мірою є недоступними через свою крихкість. Застосування планшетних чорно-білих

та кольорових швидких сканерів, дозволяє вирішити завдання збереження старовинних китайських книг в електронному форматі. За інформацією директора відділу оцифрування Шанхайської бібліотеки Wei L. на початку розгортання проєкту було прийнято рішення «зберігати зображення на дисках CD-ROM і розміщати їх в CD-автоматі місткістю понад 700 дисків. У результаті звичайної рутинної роботи за місяць було видано п'ять CD-ROM дисків. Система знаходиться на сервері WindowsNT, підключеному до IBM RS6000 через магістраль ситуацією цифрової нерівності ATM. У бібліотеці була розроблена програма перегляду для локального використання, і використовувались такі браузері, як Netscape Navigator і Microsoft Internet Explorer. Доступ до багатосторінкових зображень у форматі TIFF і JPEG здійснюється через інтерфейс WWW за допомогою запиту до системи каталогізації Library Horizon, на якій створюються бібліографічні записи для всіх документів із зображеннями. Сценарії CGI написані для інтеграції текстових файлів і файлів зображень. Файли доступні через веб-сервер бібліотеки» [206].

Процес оцифрування власних книжкових колекцій організовано за допомогою двох типів систем: одна базується на технології оптичного розпізнавання тексту (OCR) або введеному тексті, інша – система растрових зображень із базою даних полів, яку користувачі можуть використовувати різними способами для отримання інформації. Станом на 2022 р. цифрові ресурси Шанхайської бібліотеки включають понад 170 цифрових ресурсів, включаючи китайські та іноземні електронні книги, електронні газети та журнали, патенти, журнали, стародруки, CSA Cambridge Science Abstracts та багато інших спеціальних баз даних. До них входять відомі академічні ресурси ProQuest, EBSCO, 万方、同方、维普 тощо. Нещодавно Шанхайська бібліотека запустила нову версію свого веб-сайту та спростила можливості віддаленого доступу до цифрових ресурсів.

Цей приклад ілюструє потужну динаміку розвитку публічних бібліотек Китаю в напрямі цифровізації і генерування цифрових активів бібліотек. В наш час обсяги електронних колекцій зростають, фонди друкованих видань доповнюються мультимедійними базами даних, засоби збереження документної спадщини розвиваються від збору, збереження та розповсюдження документних колекцій до активного генерування цифрових форматів, що сприяє активізації процесів оцифрування та диджиталізації бібліотечних сервісів.

Адаптація публічних бібліотек Китаю до системи електронних комунікацій дозволяє вирішити одну з найважливіших проблем, пов'язану із недостатньою кількістю інформаційних ресурсів бібліотек. З метою активізації цифрового бібліотечно-інформаційного виробництва Китай запускає ряд цифрових проєктів. Так в 2012 р. на Лондонській книжковій ярмарці був запущений проєкт Publishing Technology і Китайської національної корпорації з імпорту та експорту публікацій (CNPIEC) «Цифровий шлюз». Publishing Technology і CNPIEC доставляють в бібліотеки китайський контент через свою технологічну платформу ingentaconnect.com. Цифровий шлюз з інтерфейсами англійською та китайською мовами слугує доставці міжнародного контенту більш ніж 10 000 публічним бібліотекам [149].

Аналізуючи шляхи адаптації публічних бібліотек Китаю до системи електронних комунікацій слід акцентувати на стані технологічних інновацій, які використовуються в публічних бібліотеках. Публічні бібліотеки Китаю застосовують широкий спектр технологічних рішень для виконання повного циклу бібліотечних виробничих процесів і операцій. Pei-Chun Lee, який вивчає життєвий цикл бібліотечних технологій на етапі цифрових трансформацій зазначає, що «приватні компанії Сполучених Штатів, Німеччини, Франції, Японії та Великої Британії (Сполученого Королівства) входять до п'ятірки найбільших власників прав інтелектуальної власності, пов'язаних із бібліотечними технологіями» [172].

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал дозволяє проілюструвати певні спостереження стосовно автоматизованих рішень публічних бібліотек Китаю відносно своїх технологічних процесів, які уможливають подальшу інтеграцію бібліотеки в систему електронних комунікацій.

В цьому сенсі слід відзначити інноваційні рішення, застосовані в одній з найбільших публічних бібліотек – Східного відділення Шанхайської бібліотеки. Комплексне рішення автоматизації для найсучаснішої публічної бібліотеки Китаю Shanghai Library East базується на автоматизованій системі обробки матеріалів, яка включає кілька гнучких АМН, bookDrops, bulkSeparators і велику багатоповерхову транспортну систему.

Бібліотека площею 115 000 квадратних метрів охоплює дев'ять поверхів, сім надземних і два підземних, і пропонує майже 6000 місця для розміщення тисяч відвідувачів. Деякі з автоматизованих рішень, реалізованих бібліотекою, включають:

- Підтримку автоматичного повернення і сортування друкованих видань (LAMN). В бібліотеці встановлено кілька bookDrops і вікна повернення flex АМН всередині та зовні бібліотеки, щоб задовольнити попит мільйонів користувачів. Модульна і гнучка система транспортування bulkSeparators обробляє великий об'єм документів, які залишають відвідувачі, сортує їх і відправляє до місць зберігання. Ці технологічні рішення забезпечують з одного боку зручність та комфортність для читачів, з іншого – підвищує ефективність роботи бібліотечних фахівців.

- Система воріт преміум класу RFID захищає цінні ресурси бібліотеки, ідеально поєднуючись із її естетичним виглядом. Надзвичайно широкі проходи підвищують зручність і доступність для всіх відвідувачів, включаючи людей, які пересуваються на інвалідних візках або колясках.

- Систему самообслуговування. В Східному відділенні Шанхайської бібліотеки встановлено 19 кіосків selfCheck 1000 по всій бібліотеці і в дитячій зоні. SelfCheck 1000 має зрозуміле програмне

забезпечення та кілька мов використання для покращення досвіду самообслуговування користувачів.

Слід відзначити окремі інноваційні технологічні рішення, які Національна бібліотека Китаю пропонує своїм користувачам. Серед них портативні електронні пристрої для читання, які підтримують завантаження та перегляд електронних книг у багатьох форматах, таких як SEB, EBA, EBA 2.0, PDF, TXT. Фотографії, відео та аудіо також доступні в портативних зчитувачах. Користувачам пропонують сервіс інтелектуальної навігації стеком, який дозволяє користувачам легко шукати цільову книгу на тривимірній навігаційній карті бібліотечного фонду; послуги самоксерокопіювання та систему самообігу RFID, яка охоплює систему зчитування етикеток, перевірки колекції, систему автосортування документів і систему контролю безпеки для реалізації автоматичного та інтелектуального збору, перевірки наявності документів на полицях.

Таким чином, завдяки інноваційним системам, які відповідають сучасним бібліотечним технологіям, публічні бібліотеки Китаю формують комфортне інформаційне середовище та адаптуються до сучасних технологічних рішень.

В сучасному цифровому суспільстві перед ними стає завдання не лише зберігання та надання доступу до традиційних друкованих видань, але й розширення спектру технологічних рішень шляхом використання можливостей мережевих комунікацій. Одним із важливих напрямів адаптації публічних бібліотек до системи електронних комунікацій є віддалений доступ до інформаційних ресурсів, що стає особливо актуальним у зв'язку з появою гнучких і комфортних технологічних рішень та вимогою до гнучкості обслуговування.

Публічні бібліотеки Китаю активно реагують на зростання кількості інтернет-користувачів як зі стаціонарних комп'ютерів, так і з мобільних пристроїв. Більше того, як свідчать фахівці, «всі релевантні прогнози майбутніх тенденцій показали, що первинний доступ до Інтернету більше не

здійснюватиметься зі стаціонарного ПК чи ноутбука, натомість – через смартфони або планшети» [118, с. 448]. Відповідно до цієї тенденції публічні бібліотеки Китаю активно пропонують свої послуги і в мобільному доступі: електронний каталог – із 2010 р., веб-сайт – від середини 2012 р.

Смартфони відіграють важливу роль у зростанні кількості користувачів інтернету в Китаї. На графіку показано розподіл пристроїв доступу до Інтернету в Китаї у 2023 р. за типом пристрою.

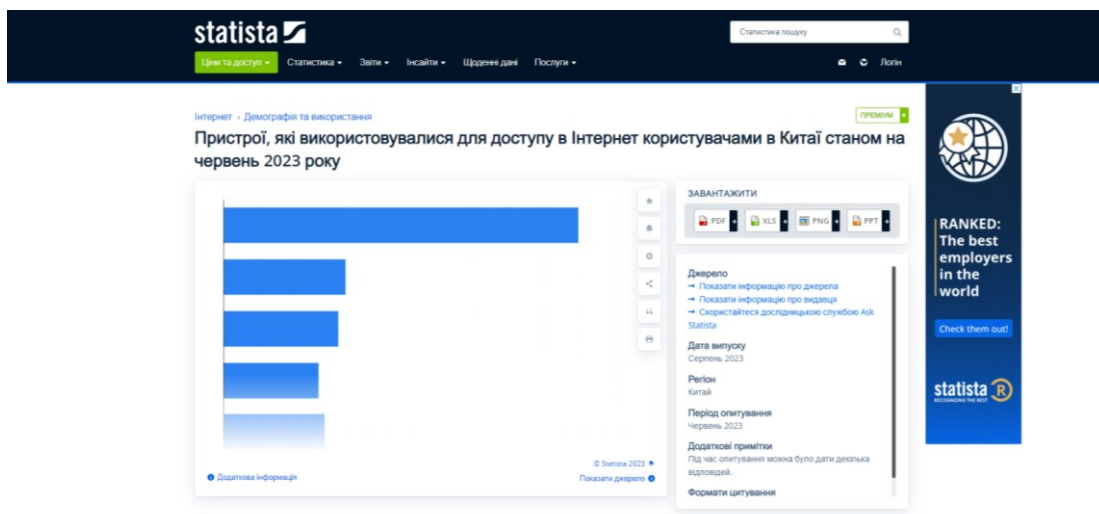

Рис. 2.2.2. Розподіл доступу до Інтернету в Китаї в першому півріччі 2023 р. за типом пристрою (опубліковано Lai Lin Tomala 13 вересня 2023 р.)

Цей графік свідчить про те, що станом на червень 2023 р. близько 99,8% користувачів інтернету в Китаї використовували смартфони для виходу в Інтернет. Як свідчить дослідження Lai Lin Tomala, опитувані онлайн-користувачі в Китаї заявили, що щодня вони проводять в Інтернеті за допомогою мобільних пристроїв більше трьох годин свого щоденного часу, що становить близько 60% загального часу он-лайн. Це велике й залучене населення мобільного Інтернету надає широкий спектр можливостей для диверсифікації інформаційних продуктів та послуг в публічних бібліотеках Китаю.

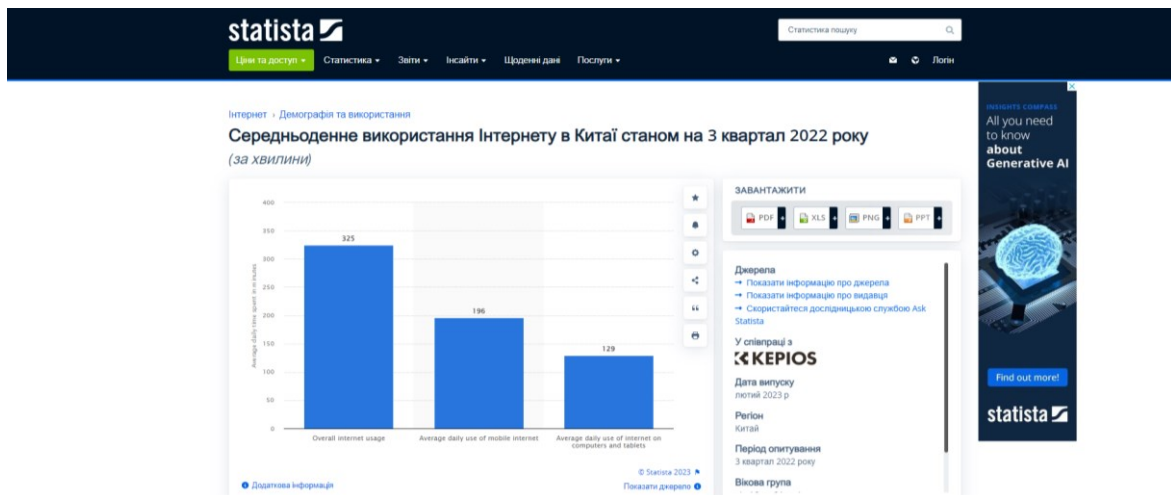

Рис. 2.2.3. Середньоденне використання Інтернету в Китаї (станом на 3 квартал 2022 р.)

Статистичні показники реальних і потенційних користувачів публічних бібліотек в Китаї свідчать про те, що далеко не всі читачі звикли користуватись Інтернетом і, відповідно, отримувати від бібліотек інформаційні продукти та послуги в цифровому форматі. В той час як проникнення Інтернету в найбільш економічно розвинених містах уже становить майже 100 відсотків, достатньо високий процент китайців відмовляються від користування мережею через брак освіти і навичок роботи в мережевому інформаційному просторі.

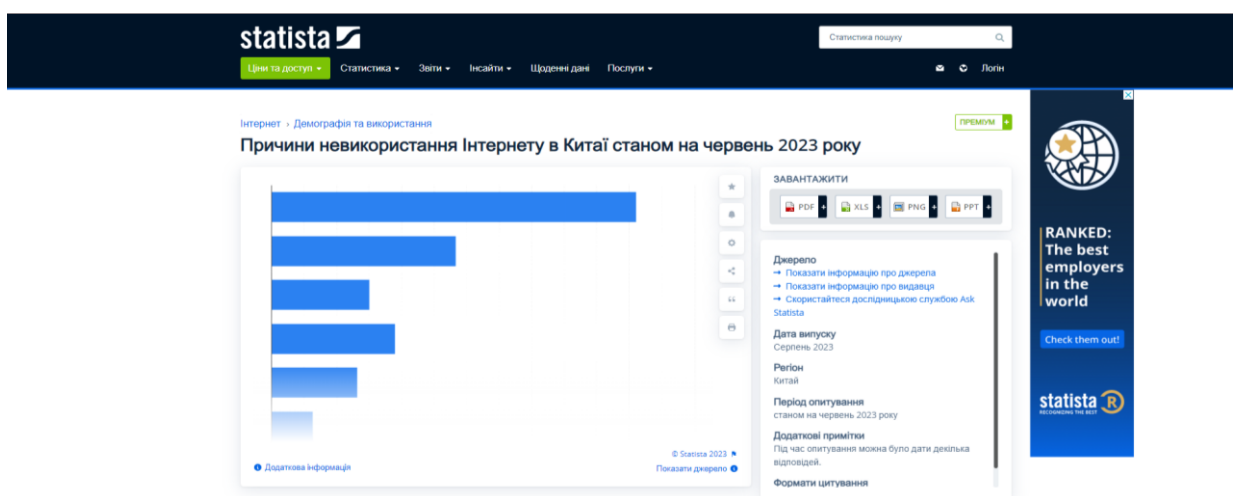

Рис. 2.2.4. Найпопулярніші причини відмови від користування Інтернетом у Китаї (станом на 2023 р.) <https://www.statista.com/statistics/277173/reasons-for-not-using-the-internet-in-china/>

Така ситуація зумовлює провідні напрями діяльності публічних бібліотек Китаю і спрямовує їх увагу на розвиток цифрової освіти, інформаційної та мережевої культури користувачів, долання величезного цифрового розриву між сходом та заходом країни, міським та сільським населенням. Остання проблема є особливо важливою для документно-інформаційних установ Китаю. В результаті дослідження вдалося зафіксувати величезний цифровий розрив між окремими регіонами: рівень проникнення Інтернету набагато нижчий на заході країни та в сільській місцевості. За свідченням науковців, «у Пекіні та Шанхаї рівень проникнення становить 60% і 59,7% відповідно, тоді як у Сичуані – 13,6%, у Тибеті – 16,4% і в Юньнані – 12,1%» [145].

Таким чином, віддалений доступ до інформаційних ресурсів є важливим напрямом адаптації публічних бібліотек до системи електронних комунікацій, який базується на необхідності розвитку та модернізації наявної інфраструктури, встановлення високошвидкісного інтернету та розширення мережевих можливостей для забезпечення доступу до електронних ресурсів.

Публічні бібліотеки Китаю, виконуючи функції доступу до інформаційних ресурсів, працюють над створенням ефективної інфраструктури віддаленого доступу. Остання включає в себе розробку власних веб-порталів та мобільних додатків, що дозволяють користувачам легко та зручно взаємодіяти з бібліотечними ресурсами. Ефективність цього процесу також забезпечують розширення швидкості інтернет-з'єднання та вдосконалення технічної підтримки. Вдалим прикладом розгортання цієї діяльності є «створення порталу Національної бібліотеки Китаю та Національної цифрової бібліотеки Китаю. Інтерфейс представлений двома мовами: китайською та англійською, при цьому варіанти порталу різняться інтерфейсом. На порталі діє принцип «єдиного вікна» для пошуку у всіх ресурсах великої колекції електронних книг CADAL. За типами ресурсів весь цифровий контент поділено на: книги, періодичні видання, газети, дисертації, стародруки, відеоматеріали, музичні файли, мікроформи. Кожен тип ресурсів

поділяється на колекції за тематичними, хронологічними та географічними параметрами. Доступ до книг залежить від статусу авторського права книги: джерела з вільним доступом, з обмеженим доступом лише для користувачів бібліотек-учасників проєкту» [132].

Одним із важливих аспектів впровадження віддаленого доступу є забезпечення високого рівня безпеки та конфіденційності інформації. Використання сучасних технологій шифрування та заходів захисту даних є першочерговим завданням бібліотек при вирішенні питання віддаленого доступу. Ці питання активно обговорюються на міжнародних симпозиумах та конференціях, зокрема під час Міжнародної конференції «Цифрова бібліотека – IT-можливості та виклики в новому тисячолітті» (2022, Пекін).

Важливим напрямом адаптації публічних бібліотек Китаю до цифрового інформаційного простору можна вважати їх активну участь в проєктах створення цифрових бібліотек, як то Китайська академічна цифрова бібліотека (CADL), Китайська академічна цифрова бібліотечно-інформаційна система (CADLIS). Стратегія створення цифрового документно-комунікаційного простору Китаю була запропонована і прийнята до реалізації у 2005 році. Саме в цей час Національна бібліотека Китаю, яка є провідною публічною бібліотекою країни, розпочала проєкт створення Національної цифрової бібліотеки. «Проєкт Китайської академічної цифрової бібліотеки (CADL), розроблений в останні десятиліття, пов'язаний з проєктами створення Китайської академічної бібліотечно-інформаційної системи (CALIS), Китайської академічної цифрової бібліотеки і інформаційної системи (CADLIS), Китайсько-Американської цифрової академічної бібліотеки (CADAL) та Китайською академічною бібліотекою з гуманітарних і соціальних наук (CASHL). Результатом проєкту стало функціонування найбільшої в світі неприбуткової цифрової бібліотеки з більш ніж 2,5 мільонами книг на китайській та англійській мовах, який забезпечує універсальний персоніфікований інформаційний сервіс, цифрову інтеграцію наукових джерел з техніки, сільського господарства, медицини,

гуманітарних, соціальних наук, мистецтва та інших дисциплін. Проєкт охоплює створення медіа-ресурсів з медицини, гуманітарних, соціальних наук, мистецтва та інших галузей, в тому числі образотворчого, театрального мистецтв, будівництва, архітектури, народних промислів» [130].

Орієнтація на інтереси користувача – провідний напрям діяльності Національної бібліотеки. Саме тому експертне обговорення проєктів розширення Національної бібліотеки Китаю та створення цифрової бібліотеки розпочалось на рівні обговорення у 1998 році, а вже у 2001 році цифрова бібліотека Китаю пройшла перші випробування і отримала позитивну оцінку відповідності рівню світових стандартів. Цей проєкт, розроблений переважно Національною бібліотекою Китаю, став результатом співпраці шести місцевих бібліотек у Шанхаї, Шеньчжені, Чжуншані, Ляоніні, Нанкіні та Гуйліні [<http://www.nlc.cn/newen>]. Результатом цієї співпраці стало створення розподіленої цифрової бібліотечної системи розміром 900 ГБ, що включає понад 30 баз даних і уможлиблює отримання необхідної інформації для мешканців з дому. Показово, що загальний бюджет цього проєкту становить 1,25 мільярдів юанів (150 мільйонів доларів США), з яких 0,53 мільярди виділено на цифрову бібліотеку і фінансування цього проєкту збільшується.

Таким чином, Національна бібліотека Китаю здійснює широкомасштабну адаптацію до системи електронних комунікацій, вибудовуючи далекоглядну стратегію розвитку. З одного боку, розширюється кількість будівель бібліотеки, з іншого – ведеться робота по створенню цифрового контенту і налагодження системи інформаційного сервісу. Після розбудови Національна бібліотека вміщує 35 мільйонів книг і може приймати 16 600 відвідувачів на день. Крім того, вона може протягом дня обслуговувати близько 10 мільйонів веб-користувачів через цифрову бібліотеку.

«Одним із ранніх проєктів, спрямованих на збереження книжкової спадщини, є проєкт створення цифрової бібліотеки провінції Ляонін, який розпочався у 1997 році. В рамках цього проєкту було оцифровано понад 600 тис. томів історичних публікацій, до яких надано відкритий доступ через

Інтернет. Так в провінції Ляонін було створено низку цифрових бібліотек, що пропонують інформаційні ресурси історичної тематики: бібліотека меморіалу 18 вересня, цифрова бібліотека генерала Сюеяна Чжана, цифрова бібліотека промислового розвитку північно-східного регіону» [133]. Таким чином, цифрові бібліотеки Китаю охоплюють унікальні інформаційні ресурси провінцій, оцифровують книжкові фонди та інші матеріали, активно розробляють та впроваджують сервіси онлайн доступу до каталогів, резервування книг, електронної доставки документів.

Забезпечення доступу до рідкісних і унікальних ресурсів є однією з важливих функцій цифрових бібліотек, які «сприяють підвищенню ефективності репрезентації культурних здобутків регіонів. Їх діяльність спрямована на глибоку інтеграцію в суспільство і ефективне сприяння соціальному прогресу, економічному розвитку, науково-технічним інноваціям, культурному розквіту та розвитку освіти як на державному, так і на регіональному рівнях. Однією з найбільших і найсучасніших бібліотек регіонального рівня є цифрова бібліотека провінції Гуандун. Проектна діяльність з її створення розпочалася у 2000 р. і після чотирьох років розробки і тестування бібліотека запропонувала свої цифрові ресурси відвідувачам. Бібліотечна система інтегрує і здійснює управління великими обсягами інформаційних ресурсів, серед яких нині понад 1 200 000 томів електронних книг, понад 30 000 000 журнальних публікацій, 800 000 дисертаційних досліджень і понад 300 000 наукових робіт і матеріалів конференцій» [133]. Отже, цифровізація наявних книжкових колекцій, створення цифрових архівів та бібліотечних порталів для зручного пошуку інформації - важливий вектор адаптації публічних бібліотек до мережових комунікацій.

Процес адаптації розгортається і в напрямі координації співробітництва та спільного використання інформаційних ресурсів. Співпраця з іншими бібліотеками, бібліотеками закладів вищої освіти, науковими установами та технологічними компаніями є запорукою успішної адаптації. Прикладом

успішної реалізації цього напрямку слугує цифрова бібліотека провінції Гуандун, яка «надає користувачам доступ не лише до власних колекцій, а й до баз даних понад 30 різних бібліотечних систем інших провінцій, з якими інтегрує свою діяльність. Створений в цифровій бібліотеці Гуандун онлайн-центр і міжбібліотечна служба підтримують тісну співпрацю з двадцятьма іноземними і вітчизняними бібліотеками. Формування потужної документно-інформаційної бази відбувається і в бібліотеці провінції Дунгуан, що знаходиться поблизу Гонконгу. Дунгуан є однією з перших бібліотек в Китаї, яка виступає центром корпоративної діяльності. В її межах створено корпоративну мережу Dongguan Interlib, яка поєднує 46 галузевих бібліотек. Інформаційні ресурси містять 250 000 електронних книг і 9000 періодичних видань, що дозволяє усебічно представляти книжкову спадщину регіону і надавати на їх основі широке коло інформаційних послуг» [133].

Важливу роль в техніко-технологічному розвитку публічних бібліотек відіграє використання хмарних технологій, які уможливають надання користувачеві ресурсів та потужностей у вигляді хмарних інтернет-сервісів. Хмарні технології в публічних бібліотеках Китаю наявні в широкому діапазоні – від повноцінних додатків і платформ для розробки до серверів, систем збереження і віртуальних робочих місць.

Дослідження хмарних послуг для публічних бібліотек Китаю засвідчило, що китайське керівництво і китайський ринок розглядають хмарні технології як ключову складову загальнодержавного економічного та культурного зростання. Разом з тим, Китай прагне самостійно управляти своїми центрами обробки даних і не допускає на цей ринок іноземних постачальників хмарних послуг. Саме з цієї причини найкрупніші міжнародні хмарні провайдери, якими є Amazon (AWS) і Microsoft (Azure) не є домінуючими серед китайських центрів обробки даних. Більше того, хмарні сервіси Google бібліотеками Китаю не використовуються. В галузі домінують китайські провайдери, такі як Alibaba Cloud, а також потужний вплив мають Tencent Cloud, China Telecom Cloud, Huawei Cloud, Baidu Cloud.

Публічні бібліотеки опановують різні види хмарних сервісів. Фахівці усе їх різноманіття поділяють в залежності від моделі обслуговування (Service Models), з яких «найпоширенішими є “Інфраструктура як сервіс” (Infrastructure as a Service, IaaS), яка включає в себе широкий спектр можливостей, сервісів і ресурсів, які підтримують побудовану віртуальну інфраструктуру для обчислень; “Платформа як сервіс” (Platform as a Service, PaaS) допомагає в підготовці запуску програмного забезпечення та інших інструментів через Інтернет, без управління програмного та апаратного забезпечення зі сторони користувача; “Програмне забезпечення як сервіс” (Software as a Service, SaaS) надає онлайн-додатки електронної пошти, безкоштовні послуги, безмежне зберігання і віддалений доступ з будь-якого комп'ютера або пристрою з підключенням до Інтернету; моделі розгортання (Deployment Models), такі як “Приватна хмара або Корпоративна” (PrivateCloud), яка розробляється і управляється однією організацією або третьою стороною, незалежно від її місцезнаходження; “Співтовариство хмари або Групова” (CommunityCloud), коли декілька організацій, які мають єдину політику, створили спільне підприємство і через побудовану хмарну інфраструктуру надають хмарні сервіси; “Публічна хмара або Загальнодоступна” (PublicCloud) призначена для загального використання й відкрита для всіх, “Гібридна хмара” (HybridCloud) зроблена з моделей розгортання декількох хмар, які пов'язані між собою стандартизованою або запатентованою технологією, в якій існує сумісність даних і додатків» [83].

Публічні бібліотеки Китаю співпрацюють більшою мірою з китайськими хмарними сервісами, бо Китай не дозволяє іноземним провайдером хмарних послуг володіти та керувати власними дата-центрами всередині країни. Дані, які надходять з інших країн до Китаю, повинні проходити через Великий брандмауер, що значно сповільнює роботу користувачів інтернет-трафіку. Найчастіше бібліотеки опановують сервіс китайської хмарної служби InCountry, яка об'єдналась з Alibaba Cloud, найбільшим постачальником хмарних технологій у Китаї [155].

Таким чином, можна стверджувати, що в умовах швидкого техніко-технологічного розвитку та трансформації запитів користувачів віддалений доступ до інформаційних ресурсів стає необхідністю для публічних бібліотек Китаю. Ефективне впровадження цього сервісу вимагає комплексного підходу, включаючи технічні інновації, розвиток електронних ресурсів та активну співпрацю з іншими бібліотеками та партнерами. Розширення віддаленого доступу допомагає публічним бібліотекам залишатись релевантними в сучасному інформаційному середовищі та має забезпечити високу якість обслуговування для своїх користувачів.

Подальший аналіз місця й ролі публічних бібліотек Китаю передбачає дослідження системи їх інформаційного сервісу.

2.3. Інноваційний розвиток інформаційного сервісу публічних бібліотек Китаю

Дослідження інноваційних стратегій розвитку сервісних трансформацій публічних бібліотек Китаю передбачає визначення рівня сучасного стану бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів в публічних бібліотеках та окреслення стратегічних напрямів розвитку цієї діяльності. Інформаційний сервіс публічних бібліотек Китаю базується на традиційних класичних формах бібліотечного обслуговування і активно інтегрує новітні інформаційні мережеві технології.

Слід зазначити, що в своїй діяльності і роботі з обслуговування користувачів інформації публічні бібліотеки Китаю використовують певні принципи. Їх перелік наведено на сайті Національної бібліотеки Китаю з метою чіткого визначення якості інформаційних послуг, які може отримати користувач. Своїм читачам працівники бібліотеки пропонують, перш за все, високу професійну компетентність, яка розкривається у глибокому розумінні відповідальності за свою діяльність, в гарних навичках комунікації, створення і використання бібліографічних ресурсів, електронного каталогу,

навичках знаходження потрібних документів, дотримання стандартів безпеки та захисту інформації.

Самовіддане служіння обраній справі в публічній бібліотеці Китаю вважається одним з важливих принципів бібліотечної діяльності. Дотримуючись цього принципу бібліотекарі активно співпрацюють з користувачами, забезпечують доступність документів, інформації та послуг, підвищують кваліфікацію та розвивають власні професійні знання.

Принципово важливим в системі інформаційного сервісу публічної бібліотеки є орієнтація на інноваційний розвиток. Саме дотримання в роботі цього принципу сприяє опануванню бібліотечними працівниками новітніх інформаційних технологій, виробництву електронних ресурсів – е-книг, баз даних, онлайн-журналів. Відкритість до інновацій як принцип діяльності сприяє розвитку систем автоматизованого обліку і видачі книг, опануванню мережових послуг, запровадженню цифрових технологій, інтерактивних проєктів.

Поряд з цим, важливим принципом діяльності для китайських бібліотекарів є спрямованість роботи з обслуговування користувачів на досягнення головних завдань розвитку китайського суспільства, збереження національної самоідентифікації, пов'язаної із дбайливим ставленням до культурного, етнічного, історичного спадку та національних культурних цінностей. Значна увага в системі принципів інформаційного сервісу приділяється збереженню багатовікової історії китайського народу, його традицій, філософії, поєднаних з сучасними поглядами на шляхи національного розвитку, засоби досягнення економічного і соціального прогресу країни в цілому і кожного громадянина.

Характерною особливістю інформаційного обслуговування публічних бібліотек Китаю є їх планомірна робота саме в напрямі популяризації традиційного читання і залучення користувачів до участі в різноманітних програмах сприяння та розвитку цієї базової компетенції. Публічні бібліотеки Китаю розвивають великі програми з метою пропаганди

традиційного читання [204]. Основною формою залучення широкого кола громадян до читання є проведення фестивалів читання, які передбачають яскраву церемонію відкриття, промову директора бібліотеки, візит авторів книг, декламації фрагментів творів, лекції та покази. Ця подія може тривати від одного дня до тижня, місяця і, навіть, довше. Серед 30 вибіркового публічних бібліотек, обраних для дослідження, 24 бібліотеки, що складає 81 % за останній рік (2023 р.) проводили подібні заходи.

Про актуалізацію роботи публічних бібліотек в напрямі сприяння традиційному читанню на фоні зростання мережевих технологій свідчать наступні дані: «Бібліотека Дунгуаня почала щорічно проводити церемонію читання з 2005 року. За десять років фестивалю було проведено 4785 програм, у яких взяли участь понад 39 мільйонів людей. У 2016 році публічні бібліотеки провінції Хубей одночасно провели 2571 захід, 335 лекцій, 110 виставок і 587 програм читання для дітей» [205]. Ці дані свідчать про потужне охоплення потенційної читацької аудиторії бібліотек роботою по масштабуванню читання, коли щорічно такі заходи відвідують понад 4 мільйони людей.

Окрім читацьких фестивалів, важливими формами популяризації читання в публічних бібліотеках Китаю можна вважати створення рекомендаційних списків книг для дітей та юнацтва (раз на місяць або раз в неділю), списки класичних та науково-популярних книг, конкурси з читання та декламації, книжкові дискусії, програми обміну книгами в бібліотеках, лекції. Основні форми популяризації читання в публічних бібліотеках Китаю досліджувались Zhao, J. & Ge, W. [228].

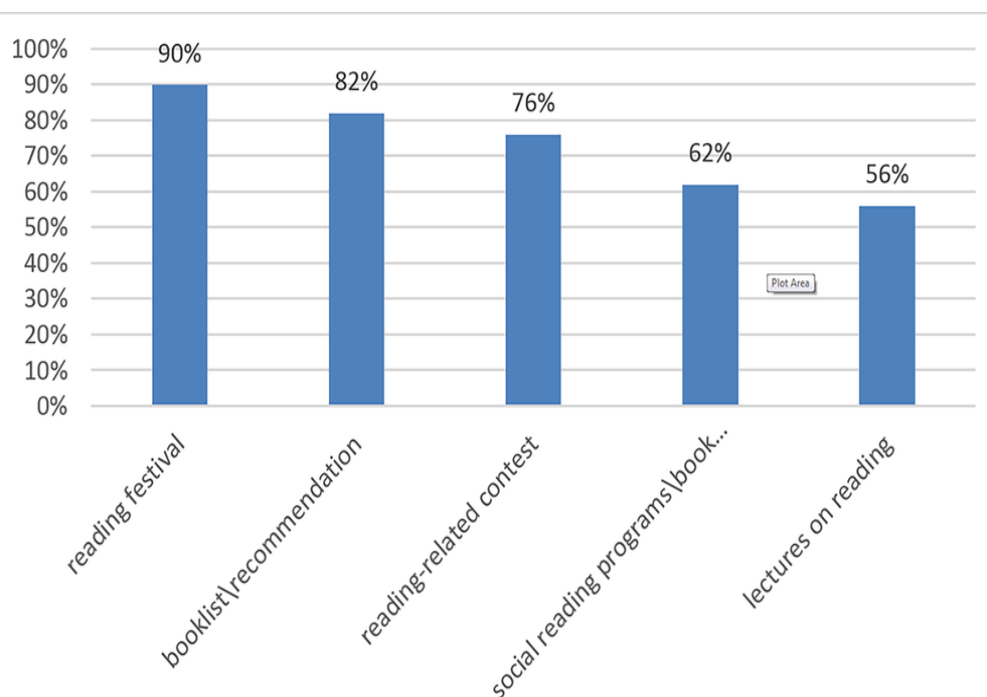

Рис.2.3.1. Основні форми популяризації читання в публічних бібліотеках Китаю (за дослідженням Zhao, J. & Ge, W. (2020)).

Важливе місце в системі інформаційно-бібліотечного обслуговування займають складання рекомендаційних списків книг для різних категорій споживачів: дітей шкільного та дошкільного віку, дорослих користувачів, людей похилого віку. Аналіз сайтів бібліотек, проведений в дослідженні, засвідчив, що рекомендації бібліотечних фахівців сфокусовані на трьох основних напрямках: рекомендації нових надходжень в бібліотеку, книги для дитячого читання та рекомендація класичної літератури. На 25 сайтах публічних бібліотек, які виступають об'єктами даного дисертаційного дослідження, була знайдена інформація щодо нових списків назв для дитячого читання та списки класичних книг, що склало 85 %. Понад 80% публічних бібліотек (24 публічні бібліотеки) пропонують на сторінках сайту списки дитячих книжок, науково-популярні книги з ілюстраціями для дітей. Типовим прикладом є список муніципальних бібліотек Хефей, Ганьсу, Сичуань тощо.

Значна увага приділяється і рекомендації класичних видань для дорослих користувачів. Активно в цьому напрямі працює Шеньчженська публічна

бібліотека, яка з 2014 р. запрошує експертів для рекомендації книг, що будуть включені до списку рекомендованих джерел. Наразі список класичних видань, рекомендованих бібліотекою для дорослого читання складає 120 найменувань.

В системі інформаційного сервісу публічних бібліотек Китаю важливе місце займає читання лекцій. Як зазначають фахівці бібліотечної справи, «лекції дуже поширені в публічних бібліотеках Китаю. Більшість бібліотек мають чіткі та різноманітні тренди лекцій, як-от «Лекція Shangtu» у бібліотеці Шанхаю та «Лекція Wenlan» у бібліотеці Ханчжоу. Відповідно до «Щорічника китайських бібліотек» (2018), у 2017 р. кожна публічна бібліотека на рівні провінції та префектури провела в середньому 32,2 лекції» [228]. Як показав аналіз веб-сайтів бібліотек, теми лекцій охоплюють питання культури, здоров'я, здорового способу життя, літератури та історичну тематику.

В бібліотеці провінції Ляонін функціонує три багатофункціональні лекційні зали, в яких регулярно проводяться різні форуми та доповіді за різноманітними темами, зустрічі з цікавими людьми, науковими лекціями. Діяльність в цьому напрямі перебуває в центрі уваги бібліотечних фахівців. «Завдяки використанню багатофункціональних лекційних залів «Форум бібліотеки Ляоніну» став культурним брендом в сприйнятті читачів. За останні два роки в лекційних залах бібліотеки Ляоніну проведено понад 140 лекцій, доповідей, в яких взяли участь понад 40 000 осіб» [202].

Можна стверджувати, що важливу увагу співробітники публічних бібліотек Китаю приділяють формуванню інформаційної культури користувачів. 20 бібліотек із 30 надають інформацію про проведення лекцій з розвитку мови у молодого покоління, культури читання. Темі лекцій включають особливості сприйняття класичних творів, вибір книг, як розуміти зміст окремих творів. Дітей вчать слухати та розвивати мовленнєві навички, розповідати історії, розвивають логічне мислення. Публічні бібліотеки Китаю активно пропагують свої послуги і проводять виїзні лекції в округах, школах, селищах та громадах. Це питання перебуває у центрі уваги бібліотечних фахівців і як інноваційна стратегія розвитку цієї послуги використовується

пряма трансляція лекцій, створення мікровідео (5-8 хвилин) і надання доступу до них через мобільну бібліотеку. Матеріали здійсненого дослідження дозволяють стверджувати, що публічні бібліотеки пропонують свої лекції для інших бібліотек в якості методичної допомоги. Провідну роль в цьому напрямі діяльності відіграє Національна бібліотека Китаю, яка є засновником Консорціуму бібліотечних лекцій. В бібліотеках провінції Сичуань, Хенань, Чанша створено лекційні консорціуми на території провінцій. Таким чином, публічні бібліотеки Китаю сформували систему національних та провінційних консорціумів, які надають свої освітні продукти бібліотекам округів, що дозволяє значно підвищити рівень читаності і інформаційної культури жителів країни.

Загальний образ класичної публічної бібліотеки в Китаї доповнюють інформаційні послуги публічних мобільних бібліотек. Їх роль в загальній системі бібліотечно-інформаційного обслуговування спрямована на підвищення охоплення населення і якості інформаційного сервісу, посилення інформаційної грамотності користувачів. Публічні мобільні бібліотеки в Китаї відіграють важливу роль в загальній системі державного забезпечення доступу до культурних і освітніх ресурсів для різних груп користувачів, особливо для тих, хто має обмежений доступ до традиційних бібліотек або перебуває у віддалених регіонах, в яких інфраструктура може бути обмеженою. Діяльність мобільних бібліотек спрямована на підтримку читацької активності серед різних вікових груп, включаючи дітей, молодь та людей літнього віку. Їх користувачі мають можливість доступу до інтегрованого цифрового ресурсу, включаючи книги для дітей та дорослих, аудіокниги, відео, інтерактивні навчальні ігри. Завдяки використанню сучасних технологій, мобільні бібліотеки надають можливість користувачам електронного доступу до книг та інших ресурсів через мобільні застосунки.

Диверсифікація асортиментної політики мобільних послуг відбувається в напрямі формування служб мобільних газет. Вдалим прикладом розгортання цього напрямку є Служба мобільних газет Національної бібліотеки Китаю, яка є

безкоштовною газетною експрес-службою, призначеною для користувачів мобільних телефонів по всій країні. Послуга базується на новій платформі медіа-комунікацій, використовуючи технологію обробки текстової інформації Founder для досягнення цифрового відтворення всього процесу від публікації газети, її розповсюдження до читання. Національна бібліотека Китаю передає вміст газет, як-от текст, зображення, анімацію та іншу інформацію, через GPRS та інші мобільні телефонні мережі користувачам для цифрового читання. Нині цей сервіс пропонує підписку та завантаження понад 40 видів газет.

Цей напрям діяльності публічних бібліотек в Китаї є особливо важливим з огляду на значну кількість мігрантів, яких нараховується понад 211 мільйонів. Оскільки китайські місця вже перенаселені, мігранти часто не можуть зареєструватись для отримання соціальних, освітніх або медичних послуг в містах де вони офіційно не проживають. Некомерційна організація «KONE Corporation Centennial Foundation», яка підтримує освітню та культурну діяльність дітей та молоді, започаткувала проєкт повністю обладнаної мобільної бібліотеки для дітей-мігрантів та їхніх шкіл у Китаї [146]. Бібліотека кожного навчального року розпочинає свій тур і відвідує 10 міст східного та південного Китаю. В кожному місті вона перебуває один-два тижні. Разом з книжками бібліотека пропонує дітям розвиваючі ігри, олівці та інші сувеніри. Мобільна бібліотека налічує близько 3000 дитячих книжок, а також вона обладнана для репетиторства, підтримки вчителів, позашкільних читацьких клубів та інших заходів. Ці мобільні ініціативи сприяють підвищенню читацької культури, доступу до знань та розвитку освіти в різних верствах суспільства в Китаї.

Таким чином, як показало дослідження, публічні бібліотеки як стаціонарні, так і мобільні крім розповсюдження книг, організують культурні та освітні заходи, такі як лекції, виставки, майстер-класи, які сприяють розвитку освітньої і культурної сфери в різних спільнотах.

Трансформація системи бібліотечно-інформаційного сервісу в публічних бібліотеках Китаю значною мірою відбувається під впливом зовнішніх чинників, які визначають подальший розвиток цього сегменту ринку інформаційних продуктів та послуг. Провідними зовнішніми чинниками, які впливають на трансформацію інформаційного сервісу в публічних бібліотеках Китаю можна вважати:

- Впровадження цифрових технологій як результату технологічного прогресу. Їх застосування в бібліотечно-інформаційному обслуговуванні робить бібліотеки більш доступними та зручними для користувачів;
- Формування мережевого інформаційного простору, широке розповсюдження електронних приладів, ноутбуків, планшетів, смартфонів. Їх активне опанування читачами змінює традиційні способи читання й сприйняття інформації;
- Державна інформаційна політика Китаю стосовно розвитку бібліотек. Держава впливає на хід трансформації бібліотечних послуг, зумовлює рівень фінансової й політичної підтримки бібліотечно-інформаційної діяльності;
- Конкуренція з іншими інформаційними сервісами. Зростання конкуренції порівняно з іншими джерелами інформації (Інтернет, сучасні електронні платформи) змушує публічні бібліотеки покращувати рівень свого інформаційного сервісу та приділяти важливу увагу якості надання інформаційних послуг.

У зв'язку з викладеним вище, є підстави вважати, що зовнішні чинники формують нові виклики для публічних бібліотек Китаю та одночасно стимулюють їхній розвиток та адаптацію до сучасних умов. Фактори зовнішнього середовища суттєво вплинули на зміну читання та сприйняття інформації. Є підстави вважати, що активна трансформація способу читання і сприйняття інформації в китайському суспільстві розпочалась і активно розвивається в останні 15-20 років. Саме в цей час потужні книжкові масиви почали доповнюватись електронними виданнями, що призвело до появи «dual-

platf on readers – «читачів двох платформ»: читачів, які впевнено та зручно почувуються при читанні друкованих і електронних книжок. Виростає нове покоління читачів, для яких цілком природним стає саме електронне читання» [118, с. 450].

Саме в цей час публічні бібліотеки Китаю розгорнули автоматизоване бібліотечно-інформаційне виробництво потужних баз і банків даних, розпочали активну роботу над опануванням цифрових каналів просування інформаційних ресурсів. Спрямували свою роботу на задоволення інформаційних потреб нової категорії користувачів – віртуальних, запропонувавши дистанційний доступ до інформаційних ресурсів в режимі 24/7.

Публічні бібліотеки Китаю активно реагують на зростання кількості інтернет-користувачів як зі стаціонарних комп'ютерів, так і з мобільних пристроїв. Більше того, як свідчать фахівці, «всі релевантні прогнози майбутніх тенденцій показали, що первинний доступ до Інтернету більше не здійснюватиметься зі стаціонарного ПК чи ноутбука, натомість – через смартфони або планшети» [118, с. 448]. Відповідно до цієї тенденції публічні бібліотеки Китаю активно пропонують свої послуги і в мобільному доступі: електронний каталог – із 2010 р., веб-сайт – від середини 2012 р.

Перехід на використання цифрових технологій в бібліотечному сервісі відбувається активними темпами. Публічні бібліотеки використовують багато типів цифрових платформ для популяризації читання та бібліотечних послуг. Так, районна бібліотека Langfang Anci відкрила свій канал для рекомендації книжок на Yizhibo - одній із популярних відеоплатформ в Китаї. Ще одним способом рекламування власних послуг і цифрових книг є сканування QR-кодів, розміщених в містах масового скоплення людей. Таку політику просування своїх інформаційних послуг використовує бібліотека Дунгуаня, яка запустила з 2016 року рекламну компанію своїх послуг шляхом розміщення друкованих QR-кодів з інформацією про цікаві книги, які отримали різноманітні премії. Ці QR-коди розміщені на плакатах у парках і скверах, торгових центрах, туристичних сайтах, автобусних зупинках. Така політика

мала свої позитивні результати, бо за півроку кількість користувачів WeChat бібліотеки Дунгуань зросла на 40% [227].

Важливим фактором, який активізував сервісні трансформації публічних бібліотек Китаю стала пандемія COVID-19. На початку 2020 року публічні бібліотеки припинили обслуговування читачів в приміщеннях і перевели свої послуги в Інтернет. Ця ситуація створила безпрецедентні виклики для бібліотечних фахівців, але разом з тим відкрила широкі можливості для трансформації асортиментної політики бібліотек та зумовила необхідність більш активного опанування мережевого простору. Публічні бібліотеки Китаю активізували функцію інформаційного супроводу наукових досліджень в напрямі долання інфекції, розгорнули пояснювальну роботу серед користувачів.

На початку пандемії публічні бібліотеки створили необхідні умови для розгортання читання за допомогою хмарних сервісів. Так бібліотека Уханя опублікувала коди швидкого реагування (QR-коди) для своєї служби читання в хмарі і розмістила їх в понад 50 спільнотах, щоб мешканці могли за допомогою сканування коду отримати необхідну ситуативну інформацію: рекомендаційного характеру, науково-дослідну, психологічну тощо. Публічні бібліотеки в Ухані створили 78 книжкових куточків у закладах медичного обслуговування, допомагаючи пацієнтам боротися з пандемією. Шанхайська публічна бібліотека запустила он-лайн марафон читання «Моя війна проти пандемії».

В цей же час бібліотека Нанкіна (2020) і бібліотека Хунань (2020) запропонували послуги онлайн прокату книг з метою задоволення читацьких потреб своїх клієнтів. Усі книги для прокату були продезінфіковані і читачі мали змогу отримати улюблені книги через онлайн-добірку та службу експрес-доставки, не виходячи з дому [229]. Є підстави вважати, що публічні бібліотеки Китаю працювали і над інтеграцією он-лайн ресурсів та вирішували питання оптимізації доступу до них. Так бібліотека провінції Хубей запустила онлайн електронну бібліотеку Fang Cang, яка містить майже 200 000 електронних книг, 530 000 аудіозаписів, 46 143 відео, 1080 епізодів аніме та понад

100 000 старовинних віршів [229]. За свідченням статистики, за перші два тижні кількість користувачів перевищила 300 тисяч.

Національна бібліотека Китаю та публічні бібліотеки в різних провінціях і містах інтегрували та об'єднали різні типи цифрових ресурсів, а також генерували та просували до користувачів самостійно створені бази даних, комерційні бази даних і сховища знань із відкритим доступом, надаючи читачам різноманітні ресурси у вигляді баз даних китайською та іноземними мовами.

Важливого значення набуває робота з організації діяльності цифрових читальних залів, які надають для користувачів потужні можливості для опанування електронних комунікацій, отримання інформації та перегляду цифрових ресурсів. Переважна більшість публічних бібліотек Китаю активно вирішують це питання, а центральні бібліотеки великих міст та мегаполісів мають один або декілька цифрових читальних залів, оснащених персональними комп'ютерами. Аналіз індивідуальних цифрових послуг для різних категорій читачів, здійснений в роботі Wu Xiao [209], засвідчив факт того, що публічні бібліотеки Китаю мають помітні відмінності у техніко-технологічних можливостях, рівні фінансування та, відповідно, рівні інформаційно-бібліотечного сервісу. Бібліотеки, розташовані в східних провінціях та великих містах активно пропонують послуги цифрових читальних залів. Їх діяльність спрямована на надання некомерційних соціальних послуг для населення та підтримки малозабезпечених груп користувачів. Цифрове читання в публічних бібліотеках Китаю розглядається як важливий засіб вдосконалення цифрової грамотності та гарантування основних цифрових прав для громадськості в епоху Інтернету.

Потужні процеси формування цифрового середовища, розгалуженої інформаційної інфраструктури, опанування користувачами цифрових технологій сприяло розгортанню інноваційних форм і методів бібліотечно-інформаційного обслуговування. Фахівці фіксують активні процеси трансформації в системі бібліотечного сервісу, зазначаючи, що «поряд із

документним і фактографічним з'явилося концептографічне і знаннєве обслуговування» [65, с. 26].

В самому Китаї науковці по-різному оцінюють стан бібліотечного обслуговування. Так, письменник і редактор із Гонконгу Ендрю Шрейдж стверджує, що в Китаї суттєві проблеми в бібліотечному обслуговуванні регіонів існували до урядових реформ 1978 року, коли місцеві органи влади вкладали великі кошти в інші сфери діяльності [149]. Інші вважають, що донині існує більш важлива проблема, пов'язана із використанням документних ресурсів і що, навіть, найкращі столичні бібліотеки не відповідають стандартам бібліотечного обслуговування, яким має відповідати публічна бібліотека. Так китайська письменниця і активістка, говорячи про публічні бібліотеки, стверджує, що вони більше схожі на «книжковий музей», бо «вони практично не пропонують відкритих і безкоштовних послуг простим китайцям» [149].

Публічна бібліотека як складова інформаційної інфраструктури громади, це «важливий соціокультурний центр, серед основних завдань якого є формування світогляду, сприяння інтелектуальному та морально-естетичному розвитку суспільства, і загалом, підвищення рівня життя громадян різних соціальних груп» [65, с. 27]. В контексті Китаю, соціокультурний напрям діяльності публічних бібліотек тісно пов'язаний із використанням бібліотерапевтичних інструментів. Саме вони розглядаються як ключові механізми впливу на розвиток і покращення якості життя громадян. Українські бібліотекознавці в ході дослідження ефективності застосування бібліотерапевтичних інструментів в бібліотечній діяльності, акцентують на основних функціях бібліотерапії, «які відображають потреби користувачів різних категорій та передбачають певні цілі (лікувальні, розвиваючі, виховні, адаптивні тощо:

- 1) адаптаційна функція (застосовується частіше для дітей, молоді та людей похилого віку);
- 2) функція ресоціалізації (для користувачів з асоціальними проблемами);

- 3) профілактична функція (для користувачів, котрим загрожують емоційні проблеми);
- 4) розвиваюча функція (для всіх користувачів, хто переживає різноманітні труднощі та проблеми зростання й розвитку);
- 5) релаксаційна;
- 6) гедонічна;
- 7) інформаційна (рекомендаційна)» [62, с. 46].

Бібліотерапія як складова інформаційного сервісу публічної бібліотеки, базується на взаємодії між літературою та читачем з метою покращення фізичного й психічного здоров'я. Як засвідчило наше дослідження, у контексті бібліотечного обслуговування в Китаї, цей підхід виявився особливо ефективним для сприяння загальному благополуччю та розвитку громадян. В публічній бібліотеці читачі знаходять не лише необхідну їм інформацію, але й літературні ресурси для самопізнання, розвитку та подолання стресових ситуацій. Забезпечення комплексного доступу до усіх інформаційних, мультимедійних ресурсів покращує психічний та фізичний стан громадян та сприяє розвитку в бібліотеці позитивного психосоціального середовища.

Публічні бібліотеки Китаю працюють над розширенням своєї асортиментної політики і прагнуть сформувати інформаційні послуги як складову бренду певної бібліотеки. Розуміючи комплексні потреби користувачів та їх соціокультурний контекст, в сучасному бібліотечному обслуговуванні активно використовується потенціал арт-терапії. «Арт-терапія (художня терапія) – давня та природня форма корекції емоційного стану або вид психотерапії та психокорекції, що базується на мистецтві й творчості. Арт-терапія дозволяє гармонізувати та розвивати особистість за допомогою творчого самовираження, відтворити й висловити внутрішні почуття, переживання. Основні види та техніки арт-терапії: малювання, колаж; ліплення; фототерапія; маскотерапія; пісочна терапія (терапія через творче самовираження)» [62, с. 46].

Однією з найважливіших особливостей досліджуваного об'єкта є те, що Китай є країною з великою історією та багатством культурних традицій. Арт-терапія допомагає публічним бібліотекам як державним установам відновити та підтримати традиційні форми вираження мистецтва, сприяючи збереженню культурної спадщини та впровадженню її в сучасний контекст. До прикладу, виставковий зал бібліотеки провінції Ляонін є місцем для демонстрації культурних надбань нації. В ньому регулярно проводяться виставки з історії, культури, живопису, мистецтва. Читачам пропонуються колекції дорогоцінних стародавніх книг, фотовиставки. З моменту відкриття виставкового залу «загальна кількість відвідувачів склала понад 1 млн. осіб» [202].

Муніципальна бібліотека Хефєя є співорганізатором серії концертів-конкурсів «Хефєйські добрі голоси», які проводяться в багатофункціональному залі бібліотеки. Ця діяльність спрямована на покращення рівня громадських культурних послуг і уможлиблює широке залучення читачів до різних каналів художньої комунікації. В рамках цих заходів було проведено конкурс сольного співу «Найкрасивіший спів», конкурс хорів «Найкрасивіша гармонія», конкурс класичного декламування «Найкрасивіший голос», конкурс дитячого співу «Найкрасивіший голос дітей». В 2023 р. було проведено конкурс «Найкрасивіший звук фортепіано» (<https://www.hflib.org.cn/>).

Важлива увага, яка приділяється музикотерапії, в бібліотечно-інформаційному обслуговуванні публічних бібліотек Китаю, уособлює собою «психотерапевтичний метод, оснований на лікувальному впливі музики на психологічний стан людини, коли переважно використовується класична музика» [62, с. 45]. Бібліотечні фахівці використовують музику як важливий елемент сучасного бібліотечного обслуговування, який забезпечує багатоаспектний вплив на користувачів. Музика вважається ефективним засобом для зниження стресу та напруги. Для користувачів бібліотек, які шукають відпочинок і інтелектуальну релаксацію, музикотерапія є дієвим

інструментом для розкриття творчого потенціалу, творчої реалізації, досвіду та соціальної взаємодії.

Впровадження музикотерапії в бібліотечному середовищі робить бібліотеку більш доступною та привабливою для різних груп користувачів. Саме з цією метою бібліотека провінції Ляонін створила багатоканальну студію, яка включає кімнату звукозапису, впорядкування даних, систему управління техніко-технологічними процесами. Студія оснащена високопрофесійним звукозаписуючим обладнанням, системами запису відео високої чіткості і сервісами групового запису [202]. В студії функціонує кімната музичної релаксації і кімната для прослуховування акапельної музики. Інформаційні фахівці, які працюють в студії, вважають, що музика сприяє підвищенню концентрації та полегшенню навчального процесу. У бібліотеках вона корисна для людей, що навчаються або займаються самоосвітою. Слухання музики покращує загальний стан здоров'я та самопочуття, тому бібліотечні працівники прагнуть інтегрувати музикотерапію в програми підтримки фізичного та психічного здоров'я користувачів.

Проблема створення колекцій музичних творів є цілком на часі і в роботі Національної бібліотеки Китаю, яка з 2024 р. формує цифрову музичну бібліотеку Kuke (<https://www.nlc.cn/newen/Audiovisuals/>). Вона включає три складові: музичну бібліотеку, відеотеку та аудіокниги. Канал Music Library Channel пропонує користувачам світову класичну музику, національні гімни, народні музичні твори, джазову музику, музику з кінофільмів. У колекції зібрані музичні твори понад 9000 митців, які виконували їх на більш ніж 100 інструментах різних часів. Канал «Відеотека» зібрав 1100 творів, серед яких опери, концерти, танці, загальна тривалість яких досягає 3000 годин. Канал Audio Books Chanel містить понад 1000 англійських книг і китайську поезію династій Tang and Song, озвучених відомими китайськими радіоведучими. Бібліотека надає онлайн доступ до цих ресурсів.

Таким чином, дослідження доводить, що застосування арт-терапії, музикотерапії в публічних бібліотеках Китаю слугує механізмом з одного

боку, доєднання до культурних надбань нації, з іншого – є формою самовираження і вибудовування власних творчих здобутків. Крім того, арт-терапія слугує розвитку креативності, відновлення самовираження та підтримки психосоціальних навичок. В добу активних цифрових трансформацій та розгортання віртуального простору, коли інформаційні навантаження, стрес та інші психологічні аспекти стають усе більш ймовірними, такий підхід виявляється особливо ефективним. В цьому сенсі публічні бібліотеки Китаю вирішують важливе завдання покращення якості життя громадян через творчий мистецький процес.

Публічні бібліотеки Китаю проводять широке коло заходів, спрямованих на психологічну корекцію особистості за допомогою читання або інших форм сприйняття спеціально відібраних текстів. В ході цієї діяльності зазвичай застосовується широке коло носіїв інформації: від друкованих книг до електронних, аудіальних, мультимедійних, інтерактивних тощо.

Далі з'ясуємо роль публічних бібліотек в обслуговуванні читачів з особливими потребами. Інформаційна політика Китаю в цьому питанні базується на підході, згідно якого особи з особливими потребами є невід'ємною частиною суспільства, і забезпечення їм доступу до інформації, друкованих і електронних видань є невідкладним завданням для публічних бібліотек. У бібліотеках Китаю, де культурна різноманітність і соціальна інтеграція мають велике значення, бібліотечне обслуговування користувачів з особливими потребами стає ключовим аспектом розвитку сучасної бібліотеки.

Проведене дослідження засвідчило, що публічні бібліотеки прагнуть до створення рівних умов для усіх категорій населення. Так Національна бібліотека Китаю пропонує послуги Китайської цифрової бібліотеки для людей із вадами зору (CDLVI - China Digital Library for Visual Impairment) <http://www.cdovi.cn/> Ця бібліотека тісно співпрацює з Китайською федерацією інвалідів, Асоціації сліпих Китаю. Користувачам пропонуються видання шрифтом Брайля, онлайн лекції, класична музика. В Національній бібліотеці

проводиться серія бібліотечних культурних заходів на допомогу інвалідам «Книжковий Китаю, нехай сонце знань освітить серце кожного».

Активно працює в напрямі обслуговування людей з обмеженими можливостями бібліотека провінції Шаньдун. В 2023 р. вона першою в країні запустила систему цифрових культурних послуг для людей із вадами зору та створила 59 пунктів обслуговування. В провінції Аньхой 21 бібліотека оснащена розумними аудіокнижними машинами. Міська бібліотека Лючжоу безкоштовно доставляє книги людям з обмеженими можливостями для читання вдома.

Бібліотека провінції Ляонін створила спеціальний сервісний центр для обслуговування людей з особливими потребами. Центр обладнаний 4000 книжок, виданих великим шрифтом для людей з вадами зору; 80 місцями для читання зі спеціальними лампами; доступом для інвалідних візків. В цій зоні відбувається «читання вголос», «читання дотиком» для маленьких читачів, вивчення мови жестів, працює клуб літніх людей. За два роки роботи центр обслуговування людей з особливими потребами провів понад 400 заходів і прийняв понад 12 000 читачів [202]. Бібліотечні програми та заходи для людей з особливими потребами включають використання спеціальних комп'юторів, програмного забезпечення, аудіо та електронних книг для людей з вадами зору та слуху. Бібліотеки працюють над створенням середовища безперешкодного доступу для всіх користувачів, включаючи розробку спеціальних пристосувань – пандусів, підйомних платформ тощо.

Таким чином, публічні бібліотеки Китаю виступають центрами соціальної інтеграції, сприяючи створенню рівних умов для всіх категорій населення. Публічні бібліотеки створюють адаптовані інформаційні середовища та послуги, з врахуванням фізичних, інтелектуальних та комунікаційних особливостей своїх користувачів.

В своїй діяльності публічні бібліотеки Китаю максимально орієнтовані на задоволення тих чи інших читацьких переваг. Форму подачі матеріалу у друкованому або в електронному вигляді визначає споживач інформації.

Сьогодні бібліотекознавці говорять «про ряд очевидних тенденцій, одна з них – поступове переорієнтування, з боку користувачів і замовників, на продукцію в електронному вигляді. Використання Інтернету, веб-технологій дає такі переваги, як оперативність, що визначається можливістю негайної доставки замовнику; необмежена кількість читачів; порівняно низька собівартість; доступ до архіву; зручність пошуку та збереження інформації; різноманітні форми зв'язку» [127].

Важливе місце в системі інноваційного розвитку інформаційного сервісу публічних бібліотек Китаю відводиться системі видачі електронних книг. Є підстави вважати, що ця послуга активно набирає своїх користувачів. Так, Національна бібліотека Китаю пропонує користувачам завантаження електронних книг через платформу ресурсів електронних книг NLC за допомогою портативних електронних пристроїв для читання, наданих NLC, або власних портативних пристроїв для читання. Платформа електронних книжкових ресурсів NLC налічує близько 190 тисяч видів електронних книг у 380 тисячах томів і понад тисячу щорічників (<http://www.nlc.cn/newen/>). Електронні книги від понад 400 видавництв представлені в електронних базах даних.

В Пекінській публічній бібліотеці така система була започаткована ще в 2010 році, хоча вона була доступна лише тим читачам, які мають читацький білет «Е-класу». Система надає доступ до 50 000 найменувань видань, і їх кількість зростає за останні роки. Практично в цей же час була започаткована послуга арени пристроїв для читання Vambook Шанхайською бібліотекою. Відповідно до нової політики розширеного доступу, на відміну від Пекіну, ця послуга надається безкоштовно усім читачам бібліотеки [149].

Активне розгортання послуги завантаження електронних книг через платформу електронних ресурсів відбулось в публічних бібліотеках Китаю у зв'язку з кардинальними змінами способів читання. Електронні видання, які активно генеруються в цифровому середовищі, приходять на зміну паперовим кодексам. Використання електронних видань певною мірою

сприяє і збереженню бібліотечних фондів, особливо коли мова йде про документні пам'ятки, які мають статус культурних цінностей, рукописні книги, першодруки, стародруки, книжкові пам'ятки.

Цю ситуацію в професійній бібліотечній спільноті означено як «dual-platf on readers – «читачі двох платформ»: читачі, які впевнено та зручно почуваються при читанні друкованих і електронних книжок. Виростає нове покоління читачів, для яких цілком природним стає саме електронне читання» [118, с. 450]. Аналіз кількості читачів он-лайн літератури в Китаї з 2012 р. до першої половини 2023 р. свідчить про зростання з 233 мільйонів у 2012 р. до 528,25 мільйонів у першій половині 2023 р. Ці показники – 226,7% свідчать про сталу тенденцію зростання читачів он-лайн літератури в Китаї.

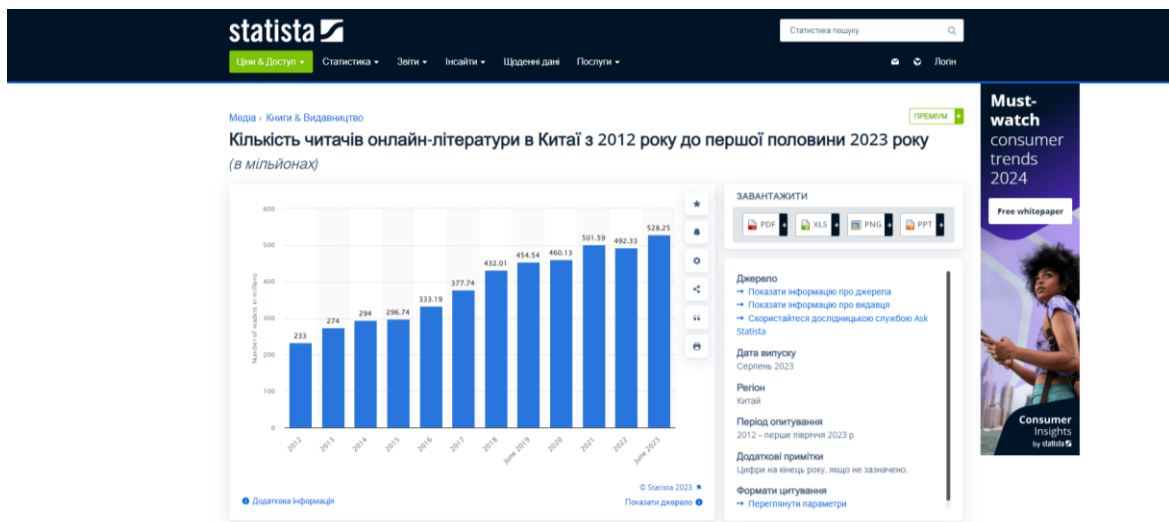

Рис. 2.3.1 Кількість читачів он-лайн літератури в Китаї з 2012 р. до першого півріччя 2023 р. (China statistics)

Створення єдиного соціально-комунікаційного простору регіону через формування електронних книжкових колекцій дозволяє публічним бібліотекам Китаю надавати широке коло комплексних послуг, розрахованих на будь-яку групу користувачів. Це є відмінною рисою в обслуговуванні публічних бібліотек, хоча на думку окремих фахівців потрібно більше

орієнтуватись на певні категорії споживачів і сегментувати ринок [147]. В будь-якому випадку «форма подачі матеріалу як у друкованому, так і в електронному вигляді може залежати від потреб і вимог замовника. Сьогодні вже можемо говорити про ряд очевидних тенденцій, одна з них – поступове переорієнтування, з боку користувачів і замовників, на продукцію в електронному вигляді. Використання Інтернету, веб-технологій дає такі переваги, як оперативність, що визначається можливістю негайної доставки замовнику; необмежена кількість читачів; порівняно низька собівартість; доступ до архіву; зручність пошуку та збереження інформації; різноманітні форми зворотного зв'язку» [147, с. 136-137].

Слід зауважити, що електронні ресурси та система інформаційного сервісу, запроваджена в публічних бібліотеках Китаю, виконують важливу функцію нівелювання інформаційного розриву та інформаційної нерівності в громадах. Публічна бібліотека Ханчжоу пропонує три цифрові платформи доступу до наявних цифрових ресурсів. Серед них: «веб-сайт бібліотеки (до якого можна отримати доступ через стандартні програми браузера), послуга протоколу бездротових додатків (WAP), доступна для мобільних користувачів і унікальна послуга цифрового телебачення (яка надається в співпраці з місцевою кампанією кабельного телебачення)» [198]. Така диверсифікація цифрових платформ надає користувачам широкі можливості доступу до наявного цифрового контенту.

Важливу роль в системі інформаційного сервісу публічних бібліотек Китаю відіграють онлайн довідкові служби. Вдалося зафіксувати відомості, згідно з якими бібліотека провінції Хубей надає онлайн консультації у режимі реального часу; Шанхайська бібліотека створила національну мережеву консультаційну платформу («Онлайн навігаційна станція»), а бібліотека Чжецзяна створила спільну провінційну довідкову платформу «Навігаційний веб-сайт Чжецзяна» з метою забезпечення оперативного надання інформаційних послуг і безкоштовних онлайн-довідкових послуг.

Матеріали проведеного дослідження дають підстави вважати, що провідну роль в організації довідкових сервісів відіграє Національна бібліотека Китаю, яка створила довідкову службу для користувачів інформації, в якій кожна точка обслуговування надає довідкові послуги для своїх колекцій. Довідкова служба з соціальних наук і науково-технічних питань задовольняють потреби користувачів у галузевій інформації шляхом пошуку науково-технічних новинок, перевірки фактів, цитат, підготовки оглядів літератури. Центр інформаційних послуг пропонує продукти поглибленої аналітико-синтетичної обробки на кшталт сповіщень, промислової інформації, фрагментів статей, звітів про наукові дослідження. Департамент законодавчої довідкової служби здійснює інформаційну підтримку процесів прийняття рішень для центральних урядових установ, а також розгортає різноманітні послуги служби для «Всекитайських зборів народних представників та Китайської народної політичної консультативної ради». Довідкова служба готує аналітичні матеріали та довідкові послуги для керівників виконавчої влади. В Національній бібліотеці Китаю запущена віртуальна довідкова служба, яка надає мережеві довідкові послуги в режимі реального часу, в першу чергу, для віддалених користувачів.

Однією з важливих особливостей функціонування системи інформаційного сервісу Китаю є тісна співпраця з іншими публічними бібліотеками та установами. Ця співпраця реалізується в різних форматах: від організації роботи в рамках послуг міжбібліотечного абонементу до розбудови бібліотечних мереж для обміну ресурсами і реалізації спільних проєктів. Об'єднання бібліотек у регіональні мережі, робота над спільними ініціативами та обміну досвідом сприяє підвищенню рівня бібліотечного сервісу. Публічні бібліотеки активно співпрацюють із музеями, школами, дитячими садочками, громадами, закладами культури, театрами, каналами телебачення. Так, публічна бібліотека провінції Хубей співпрацює з телевізійною станцією Хубей у створенні телешоу під назвою Reading

Leaders Talk. Міська бібліотека Langfang співпрацює з компанією Fandeng Reading Group в напрямі проведення сесій для обговорення книг.

Аналізуючи діяльність публічних бібліотек Китаю слід означити і певні проблеми, які пов'язані перш за все, із нерівномірністю розвитку публічних бібліотек у провінціях Китаю. Китайські дослідники зазначають, що «Важливою характеристикою освітньо-наукових проєктів збереження книжкової спадщини Китаю є чітко виражений регіональний аспект цієї діяльності. Оскільки кожний регіон Китаю має свої неповторні етнічні та національно-культурні особливості, зміст і склад інформаційних ресурсів бібліотек окремих провінцій є майже унікальними. Окрім вичерпного комплектування регіональної книжкової продукції, наукові бібліотеки створюють різноманітні цифрові проблемно-тематичні ресурси, які характеризують історичні, культурні особливості регіону, спрямовані на висвітлення його галузевих особливостей розвитку» [133].

Наведений вище фактор знайшов своє наукове обґрунтування, здійснене Yiwei Sun [224]. Наведений автором рейтинг рівня розвитку публічних бібліотек у 31 провінції Китаю, засвідчив значно вищий і збалансованіший рівень розвитку публічних бібліотек у провінції Цзянсу. Друге місце в рейтингу з незначною різницею займають публічні бібліотеки провінцій Чжецзян і Гуандун. За показником рівня розвинутості інформаційного сервісу провінція Гуандун займає друге місце в рейтингу серед усіх бібліотек країни. Такий показник розвитку публічної бібліотеки зумовлений наявністю потужних інформаційних ресурсів, сервісних можливостей і кількістю проведених лекцій. Разом з тим, через велику кількість населення в цій провінції вона відстає за показником кількості площ будівництва нових бібліотечних споруд на кількість реальних і потенційних читачів.

В першу десятку провінцій за рівнем бібліотечного обслуговування потрапили Шаньдун, Шанхай, Хунань, Хенань, Фуцзянь і Аньхой. В цих провінціях, відповідно до проведеного дослідження, публічні бібліотеки

заходяться в доброму стані. Певна незбалансованість розвитку публічних бібліотек відзначається в провінції Шаньдун, яка займає 22 місце в країні.

Рейтинг рівня розвитку публічних бібліотек в 31 провінції Китаю, проведений Yiwei Sun (2023) засвідчив низький рівень розвитку публічних бібліотек в провінціях Сіцзян, Цінхай, Тибет, Юньнань, Ганьсу. Така ситуація зумовлена загальним низьким рівнем економічного розвитку цих територій, браком державних ресурсів, що впливає і на рівень розвитку публічних бібліотек. Разом з тим, така ситуація має певне історичне підґрунтя і є об'єктом уваги як державних органів управління, місцевої влади, так і фахового співтовариства.

Таким чином, аналіз розвитку публічних бібліотек Китаю свідчить про інновації у реконструкції бібліотечно-інформаційного простору та формування багатофункціональної системи обслуговування. Інформаційний сервіс ґрунтується на традиційних бібліотечних послугах, використовує достатньо широкий асортимент віртуальних продуктів та послуг, які базуються на застосуванні мережевих технологій.

Висновки до розділу

Швидкі зміни в інформаційному середовищі, процеси цифровізації китайського суспільства повною мірою розповсюджуються на діяльність публічних бібліотек і ставлять перед ними нові виклики, пов'язані з трансформацією техніко-технологічних процесів, організаційно-функціональної структури та системою інформаційно-освітнього сервісу. Розвиток інноваційних сервісів для користувачів публічної бібліотеки в цифровому просторі кидають виклик ролі публічної бібліотеки як традиційного центру надання документної інформації широким верствам населення.

Доведено, що формування інформаційних ресурсів публічних бібліотек Китаю відбувається в руслі загальносвітових тенденцій поєднання двох типів книжкових колекцій: паперових і електронних видань. Вектор інтеграції традиційних і цифрових бібліотечних технологій виявляється ключовим елементом для їхньої успішної трансформації. Такий підхід сприяє широкому охопленню читачів, поліпшенню системи їх інформаційного обслуговування, збереженню та розвиткові ролі публічної бібліотеки як культурного, освітнього та інноваційного центру в цифрову епоху. Гармонійне поєднання традицій та інновацій, що повною мірою притамане суспільній культурі Китаю, робить публічні бібліотеки країни не лише потужними зберігачами культурних досягнень минулого, але й лідерами у формуванні цифрового інформаційного простору.

На сьогодні організаційна структура системи публічних бібліотек Китаю демонструє тенденцію впевненого зростання. Вона складається із 3212 публічних бібліотек, які розташовані в мегаполісах, 27 провінціях, їх філій загальною кількістю понад 20 000 в 2397 округах, системи сільських, мобільних бібліотек. Систему публічних бібліотек Китаю очолює Національна бібліотека Китаю (NLC), яка є найбільшим книжковим сховищем національних видань, національним бібліографічним центром, національним центром збереження стародавніх книг, національним музеєм стародруків, а також управлінським і методичним центром. Діяльність системи публічних бібліотек Китаю регулюється Законом про національну публічну бібліотеку, прийнятим у 2018 р. Згідно з цим Законом публічні бібліотеки Китаю є важливими соціокультурними, комунікативними, освітніми центрами безкоштовного доступу до інформації.

Процеси цифровізації, розгортання мережевого середовища сприяють диверсифікації традиційних бібліотечних функцій в системі формування інформаційної мережі масового обслуговування населення Китаю на основі інтеграції центральних бібліотек і бібліотек провінцій. Сучасні публічні бібліотеки Китаю виконують виробничі функції як центри-генератори

регіональних інформаційних ресурсів, виступають навігаторами мережевих ресурсів і виконують функції точок доступу до світових інформаційних ресурсів. Диверсифікація бібліотечних функцій розгортається в цифровому та когнітивному просторі у зв'язку із розширенням кількості інформаційних об'єктів в сучасному електронному середовищі: від книг, документів, текстів, фрагментів текстів до смислів та знань.

Концепція розбудови публічних бібліотек Китаю базується на тенденції формування відкритого інформаційного простору, який є загальнодоступним для усіх громадян країни. Дослідження публічних бібліотек КНР в контексті їхньої трансформації в цифровому суспільстві засвідчило важливість поєднання традиційної і цифрової культури, традиційного і цифрового сервісів в цих установах. Одним із ключових висновків виконаного дослідження є те, що успішний розвиток публічних бібліотек в сучасному Китаї вимагає гармонійного поєднання цінностей та можливостей, що впливають як з багатовікової історії, так і з сучасних інформаційних технологій.

В дослідженні виокремлено 5 основних етапів адаптації публічних бібліотек до системи електронних комунікацій, які охоплюють етапи комп'ютеризації публічних бібліотек та автоматизації бібліотечно-інформаційних процесів; опанування інтернет-технологій; формування електронного інформаційно-ресурсного потенціалу публічних бібліотек; розбудови цифрової бібліотеки (з 1998 р.); застосування мобільних пристроїв в обслуговуванні інтернет-користувачів. Дана періодизація базується на статистичних показниках формування електронного інформаційно-ресурсного потенціалу публічних бібліотек Китаю, темпах розвитку цифрової бібліотечної мережі, особливостях створення бібліотеками інфраструктури віддаленого доступу.

Процес адаптації публічних бібліотек до технологій віддаленого доступу до інформаційних ресурсів ґрунтується на розробці власних веб-порталів та мобільних додатків, забезпеченні високого рівня безпеки та

конфіденційності інформації про користувачів, участі публічних бібліотек в проєктах створення цифрових бібліотек, бібліотечно-інформаційних систем та налагодженні системи інформаційного сервісу. Публічні бібліотеки Китаю опановують різні види хмарних сервісів, серед яких переважає InCountry та Alibaba Cloud. Використання хмарних сервісів публічними бібліотеками Китаю суттєво розширює політику просування бібліотек в мережі, підвищує рівень надання інформаційно-комунікаційних послуг та слугує підвищенню ролі публічної бібліотеки у формуванні культурного простору Китаю.

Матеріали здійсненого обстеження веб-сайтів публічних бібліотек дозволяють стверджувати, що в ХХІ ст. і в публічних бібліотеках Китаю читання пропагується як загальнонаціональна діяльність. Публічні бібліотеки Китаю активно працюють в цьому напрямі, спираючись на сучасні засоби просування інформації про нові і класичні художні та науково-популярні твори. Публічні бібліотеки активно застосовують такі форми популяризації читання як фестивалі, книжкові списки, конкурси, обговорення книг та лекції про читання. Багато бібліотек запроваджують спеціальні програми для опанування звички читання та формування читацької грамотності. Визначено, що публічні бібліотеки Китаю пропонують комплексні послуги, спрямовані на задоволення інформаційних потреб усіх груп користувачів без їх чіткого сегментування.

Популяризація традиційного читання є одним з принципів діяльності публічних бібліотек Китаю, наряду з принципами професійної компетентності, самовідданому служінню бібліотечній справі, орієнтації на інноваційний розвиток, збереження національної самоідентифікації. Важливим напрямом інформаційного сервісу публічних бібліотек Китаю є розгортання соціокультурних функцій та використання можливостей бібліотерапевтичних інструментів для формування позитивного психосоціального середовища та підвищення соціокультурного впливу бібліотек. Публічні бібліотеки як соціокультурні центри інтегрують

бібліотерапевтичні підходи: арт-терапію, бібліотерапію, музикотерапію в систему інформаційного сервісу.

Формування цифрових бібліотечних колекцій дозволяє публічним бібліотекам Китаю надавати широке коло комплексних послуг, основними з яких є електронні каталоги, бази даних, завантаження електронних книг через платформу електронних ресурсів, онлайн довідкові служби, відкриті архіви. Впровадження цих інструментів сприяє зміцненню ролі бібліотек як центрів культурного розвитку та підтримки громади в Китаї.

Результати розділу висвітлено в таких публікаціях здобувача [102, 105, 106, 107, 110, 210, 211].

РОЗДІЛ 3

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК КНР У ЦИФРОВОМУ КОМУНІКАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

3.1. Напрями стратегічного розвитку публічних бібліотек КНР у цифровому суспільстві

У розділах 1 та 2 було визначено, що публічні бібліотеки Китаю є важливою складовою інформаційної інфраструктури держави та інфраструктури знань, що підтверджено аналізом їх організаційного устрою та функціональними особливостями діяльності в комунікаційному просторі суспільства. Вони займають важливе місце в соціально-комунікаційній взаємодії в китайському суспільстві, спрямованої на активне використання інформації та знань. Завдання дослідження трансформації публічних бібліотек КНР у цифровому комунікативному просторі передбачає необхідність дослідження основних напрямів їх діяльності з врахуванням тенденцій когнітивного розвитку суспільства.

Орієнтація публічних бібліотек Китаю на активну комунікацію в когнітивному просторі сприяє подальшій диверсифікації їх діяльності. Основні напрями стратегічного розвитку публічних бібліотек Китаю логічно витікають із попереднього аналізу їх інноваційного потенціалу в системі електронних комунікацій і можуть бути структуровані за певними стратегіями (векторами):

- Цифрова трансформація та розвиток цифрових послуг;
- Створення просторів для навчання та творчості;
- Реалізація освітніх та інноваційних програм;
- Розширення культурної співпраці та міжкультурного обміну;

Розвиток культурної інклюзії;

- Громадська участь та партнерство;
- Збереження та промоція місцевої культурної спадщини

(регіональна діяльність).

Стратегічний розвиток публічних бібліотек КНР відбувається в напрямі диверсифікації їх діяльності і створення креативних сервісних просторів із сучасними концепціями обслуговування. Перевіримо висунуте припущення на прикладі аналізу діяльності публічної бібліотеки Ляонін, яка має успішний досвід впровадження інновацій в цьому напрямі.

Щоб залучити більше читачів до бібліотеки, в установі створено декілька креативних сервісних просторів, обладнаних спеціалізованим технічним забезпеченням і спрямованих на розвиток інноваційних ідей. Серед них: об'єднаний навчальний простір, громадський креативний простір, зона цифрового читання та студія звукозапису. Об'єднаний навчальний простір розподілений по зонам обслуговування друкованими джерелами та мультимедіа. Фізичний простір використовується для таких заходів як дискусії в групах за інтересами, обмін творчими досягненнями відповідно до власних потреб користувачів у навчанні. Громадський креативний простір, який базується на стратегії соціального розвитку та вдосконалення, охоплює сім основних зон, серед яких: місце для проведення конференцій, гостьовий офіс, інтелектуальний простір для обговорення інновацій, зона пошуку та обміну даними. «Цей творчий простір оснащений широким спектром 47-дюймових екранів і чотирьох комп'ютерних настільних екранів, лазерною клавіатурою, графічними робочими станціями, соматосенсорною системою прослуховування, 3D-принтером промислового класу та іншим високотехнологічним обладнанням. Щоб стимулювати новаторські ідеї читачів, бібліотека провінції Ляонін використовує креативний простір для проведення низки заходів, яких за останні два роки відбулось понад 2500» [202].

Зона цифрового читання має на меті не лише залучити до бібліотеки нових читачів, але й створити їм умови для опанування новітніх технологій роботи з інформацією. Зона оснащена 4 комплектами обладнання віртуальної реальності, інтелектуальними бібліотекарями-роботами та місцями для читання. Зона цифрового читання користується популярністю у читачів і з моменту її відкриття у 2017 р. її послугами скористались понад

6000 бажаючих опанувати новітні технології. Можливості для творчості, комунікації, обміну досвідом для шанувальників музики і музичних виконавців в бібліотеці Ляонін надаються в студії звукозапису. Цей багатоканальний простір поєднує кімнату звукозапису, впорядкування даних, систему управління технологічними процесами і, навіть, кімнату очікування (<http://www.lnlib.com>). Простір оснащений високопрофесійним звукозаписуючим обладнанням і системами запису відео високої чіткості. Технологічне забезпечення уможливорює роботу з різними музикальними стилями і жанрами, сервісами записів користувачів і груповим записом.

Таким чином, на початку третього тисячоліття в публічних бібліотеках Китаю було започатковано формування багатofункціональних інноваційних просторів, які уможливають творчі обміни, консультації, багатосторонню комунікацію, усебічний творчий розвиток споживачів інформації. Ця практика гарно себе зарекомендувала як з боку працівників бібліотек, та і користувачів. Цю тезу можна підтвердити, спираючись на аналіз досвіду роботи публічної бібліотеки Ляоніну, яка на додаток до існуючих просторів вводить в дію простір для шанувальників традиційної китайської культури.

При аналізі публічних бібліотек Китаю вдалося зафіксувати декілька нових ініціатив в їх діяльності, пов'язаних із організаційно-функціональною диверсифікацією. Так Шанхайська бібліотека, яка є найбільшою публічною бібліотекою в країні та однією з найбільших в світі, у 1995 році об'єдналась із Інститутом наукової та технологічної інформації Шанхаю (ISTIS). Підсумком цього об'єднання стала поява нових інформаційних продуктів та послуг, спрямованих на задоволення потреб громадськості, наукового співтовариства, законодавчих та адміністративних органів влади. Шанхайська публічна бібліотека та ISTIS мають потужні колекції цифрових ресурсів, включаючи газети, періодичні видання, книги, патенти, стандарти, звіти про дослідження, фотографії, рукописи. Грамплатівки, компакт-диски, лазерні диски, магнітні стрічки та мікрофільми [206]. Усі ці колекції мають бути оцифровані, щоб

надавати певні мережеві послуги. Це головне завдання для проєкту Shanghai Digital Library Initiative (SDLI).

Така тенденція свідчить про те, що відбувається інтеграція бібліотечних та інформаційних послуг, яка на початку третього тисячоліття досягла певної точки зростання. Вона ґрунтується на технологіях надання інформаційних послуг в самій бібліотеці або через комп'ютерні мережі. В цьому випадку публічна бібліотека виступає як центр інформаційних ресурсів, центр обміну даними, мозковий центр, школа соціального виховання та місце комунікації і відпочинку.

Нову концепцію створення розгалуженого цифрового інформаційного простору розробила об'єднана команда інформаційно-бібліотечних фахівців Шанхайської бібліотеки та Інституту наукової і технічної інформації Шанхаю. Означений проєкт SDLI має на меті:

- оцифрування бібліотечних колекцій та матеріалів ISTIS;
- організацію комфортного доступу до сховищ через мережі;
- сприяння кращому збереженню та використанню унікальних документів;
- розгортання міжнародної співпраці в наукових дослідженнях і навчанні.

Як напрям стратегічного розвитку, муніципальна влада Шанхаю планує побудувати інфопорт як частину нової інформаційної інфраструктури міста [206]. Шанхайська публічна бібліотека та ISTIS є базовими складовими цього проєкту. Слід підкреслити, що проєкт SDLI є не лише проєктом оцифрування бібліотечних колекцій. Він передбачає комплексний процес реорганізації інформаційного простору, метою якого є оновлення традиційно бібліотечних та інформаційно-аналітичних послуг, створення інформаційного порталу доступу до великої кількості інформаційних продуктів та матеріалів в міжнародному мегаполісі. Важливо, що проєкт передбачає доступ усім громадянам до цього інфопростору через національні комп'ютерні мережі.

Трансформаційні процеси в бібліотечній діяльності яскраво проявлені і в бібліотеці Дунгуаня, яка у 2008 році отримала Президентську премію за міжнародні інновації. Саме бібліотека Дунгуань стала однією з перших, хто створив мережевий кластер місцевих бібліотек, що є достатньо дорогим проєктом для Китаю. Кластерна мережа Дунгуаня об'єднує наразі 46 бібліотек-філій. Також у місті працюють 102 пункти обслуговування в яких читачі можуть замовити необхідну літературу та скористатися довідковими послугами.

Означена модель має достатньо широке коло переваг для користувачів, які на території площею 2465 км² можуть переглядати єдиний он-лайн каталог, резервувати необхідну літературу, отримувати її з бібліотеки та мати доступ до величезної об'єднаної колекції, яка охоплює 250 000 електронних книг і 9000 періодичних видань (<https://www.dglib.cn>). Головний бібліотекар Дунлай Лі вважає, що кластерна система з центральною бібліотекою і філіями є провідною «тенденцією розвитку бібліотек, і вона сприятиме співпраці та спільному використанню ресурсів між бібліотеками» (<https://www.dglib.cn>). Публічна бібліотека Дунгуань є першою бібліотекою в країні, яка обслуговує користувачів цілодобово за допомогою першого в країні бібліотечного банкомату, який можна вважати мобільним бібліотечним пунктом самообслуговування.

Публічні бібліотеки Китаю активно працюють в напрямі організації освітніх та інноваційних програм та проєктів. Певними передумовами розвитку цього напрямку можна вважати сучасні тенденції та вимоги китайського суспільства, діяльність якого в останні роки спрямована на надання різноманітних освітніх послуг та розвиток громадського освітнього простору. В цьому сенсі публічні бібліотеки, які мають потужні інформаційні та освітні ресурси, кваліфікований персонал, гарну матеріально-технічну базу в останні роки активно розвиваються та перетворюються в ключові центри освіти та культури.

Матеріали здійсненого дослідження дозволяють узагальнити та розкрити певні закономірності в розвитку культурно-освітньої функції публічних бібліотек, яка розгортається в напрямках:

- Використання цифрових освітніх ресурсів, електронних книг, надання доступу до онлайн-курсів та інших інтерактивних освітніх інструментів;
- Розробки та впровадження різноманітних культурно-освітніх програм, включаючи лекції, майстер-класи, культурні події, які сприяють освіті та підвищенню культурного рівня населення;
- Співпраці і надання користувачам доступу до онлайн-освітніх платформ, які містять велику кількість курсів та навчальних матеріалів, доступних через мережу;
- Залучення громадськості до участі у різних ініціативах та програмах, враховуючи потреби різних вікових та соціокультурних груп;
- Розвитку партнерства з іншими освітніми установами, компаніями та громадськими організаціями для обміну ресурсами та досвідом;
- Розширення освітніх програм, що враховують мовну різноманітність національних та етнічних груп Китаю.

Публічні бібліотеки розглядають вищезазвані напрями діяльності в якості точки зростання і розширення бібліотечної сфери. Проаналізуємо їх досягнення в цьому напрямі. Проведення активної роботи з долучення користувачів до читання стало трендом публічної бібліотеки останніх років. В цьому контексті проводяться різноманітні читацькі заходи, що підвищує соціальний статус і цінність бібліотек. З огляду на послуги, які вони пропонують, бібліотеки упорядковують простори для читання, навчальні простори.

В результаті аналізу діяльності публічних бібліотек Китаю вдалось зафіксувати чисельні приклади, які свідчать про розгортання функції бібліотеки як установи соціальної освіти. Прикладом можуть слугувати Нова східна мультимедійна навчальна бібліотека, започаткована Національною бібліотекою

Китаю. Підґрунтям для її створення стала співпраця із вчителями New Oriental. Koolearn розробив серію високоякісних онлайн-курсів «New Oriental Multimedia Learning Library». Koolearn містить понад 400 високоякісних курсів англійської та інших мов світу, включаючи іспити для вступу на навчання за кордоном, професійно-освітні курси (<https://www.nlc.cn/newen/Audiovisuals/>).

Навчальний простір Національної бібліотеки Китаю пропонує користувачам понад 20 найменувань відеокурсів, включаючи вступні іспити до аспірантури, CET-4, CET-6, TOEFL, IELTS, французьку, англійську, японську мови для державних службовців, підприємців. Кожен курс складається з кількох блоків тривалістю до 10 хвилин. В режимі он-лайн навчання бібліотека пропонує майже 5000 відео.

На випробувальному етапі в Національній бібліотеці Китаю знаходиться китайська освітня база даних Weibeі. Ця база даних є цифровою освітньою платформою для дітей віком від 3 до 12 років, батьків, вчителів. Вона містить поетичні й художні твори, історичну, педагогічну літературу, твори з мистецтвознавства. Освітня база даних Weibeі містить 63 модулі, 7 інтерактивних додатків, які популяризують досягнення китайської культури і мистецтв, класичні твори та науково-дослідну літературу.

Національна бібліотека Китаю пропонує своїм користувачам по вихідним дням серію лекцій з різних галузей знань, таких як література, історія, філософія, мистецтво та архітектура. Створена база даних онлайн-лекцій форуму Wenjin містить майже 400 відеозаписів, кількість яких постійно збільшується і оновлюється.

Про розгортання функції публічної бібліотеки як центру освіти свідчить і створення Центру народної освіти в бібліотеці провінції Ляонін. Це цифрова освітня платформа у формі он-лайн навчання, яка спрямована на управління прогресом у навчанні та моніторингу результатів.

Публічна бібліотека Ляонін нещодавно відкрила для користувачів Lifting Academі – платформу для поглибленого вивчення традиційної китайської культури. Ця платформа містить кабінети декламації класичних творів, простір

для досліджень, музейні експонати та інші складові. Освітня студія використовує технічні засоби, засоби та обладнання для запису відеокурсів, інтерв'ю, та надаватиме персоналізовані розширені послуги для користувачів. Щоб дозволити читачам відчувати свою причетність та прихильність до бібліотеки, бібліотека провінції Ляонін створила також навчальну кімнату Wensu. Ця зона присвячена для проведення різноманітних тематичних заходів на кшталт «Салон навчання та мистецтва Венсу», майстер-клас від спадкоємця манчжурської вишивки тощо. Ці заходи свідчать про розвиток освітньої функції публічних бібліотек Китаю, їх активну діяльність в напрямі збереження та промоції культурної спадщини регіонів.

Освітні інноваційні програми пропонує своїм користувачам і публічна бібліотека провінції Сичуань. Серію лекцій, присвячених історії традиційної китайської культури і провінційним містечкам, артефактам нематеріальної культурної спадщини, проводять районні бібліотеки Цінъян, Мейшань. Важливе місце в лекційній програмі приділяється і просуванню цифрового читання. Так, провінційна бібліотека Сичуань успішно провела серію заходів «Підтримка культури цифрового читання» (квітень 2023 р.). Таким чином, публічні бібліотеки Китаю в розподіленому інформаційному просторі стало підтримують освітню функцію бібліотек і планують ряд заходів з її поширення.

Матеріали здійсненого дослідження дозволили визначити в якості стратегічного напрямку розвитку публічних бібліотек КНР розширення культурної співпраці між бібліотеками, органами місцевого управління, музеями та іншими соціальними установами. Культурна співпраця публічних бібліотек визначається різноманітністю та взаємодією різних культурних аспектів, що допомагає підтримувати та зберігати документну культурну спадщину, розвивати креативність та впливати на соціокультурну динаміку.

Згідно з цим, робота в цьому напрямі має декілька важливих аспектів для бібліотек. По-перше, вона сприяє зближенню та взаєморозумінню різних культурних спільнот, що є важливим в аспекті глобалізації та культурного різноманіття. Як було з'ясовано, культурне різноманіття в Китаї визначається

не лише його довгою історією та традиціями, але й впливом різних етнічних груп та культурних спільнот, що співіснують на його території. Країна славиться своєю міжетнічною різноманітністю, яка представлена більш ніж 50 етнічними групами, кожна з яких має власну історію, культурний спадок, унікальну мову, традиції, релігію та інші культурні особливості [158]. Важливим аспектом культурного різноманіття в Китаї є сприяння взаєморозумінню та толерантності між різними етнічними групами. В цьому сенсі бібліотека є місцем, яке згуртовує людей навколо спільних цінностей та ідентичностей, допомагає уникнути культурних конфліктів та підтримує гармонійний розвиток суспільства.

По-друге, культурна співпраця публічних бібліотек в Китаї допомагає їх розвивати як культурні центри, які слугують не лише місцями зберігання інформації, але й є креативними просторами для творчості, виставок, майстер-класів та інших культурних подій. Це робить публічні бібліотеки Китаю більш привабливими та активно включеними у життя громад.

По-третє, культурна співпраця публічних бібліотек в КНР підвищує їх престиж та значення в суспільстві. Вона забезпечує бібліотекам можливість брати участь у формуванні та реалізації культурних програм та ініціатив, що сприяє становленню бібліотек як ключових інституцій культурного розвитку.

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал дозволяє проілюструвати певні спостереження не лише стосовно стратегічних напрямів розвитку цифрових бібліотек Китаю, але й щодо сучасних форм і засобів розширення культурної співпраці та міжкультурного обміну в публічних бібліотеках. В цьому сенсі показовою є діяльність Шанхайської цифрової бібліотеки. Її стратегічні ініціативи охоплюють реалізацію чотирьох основних проєктів:

- оцифрування китайських стародруків і рідкісних книг;
- оцифрування аудіо матеріалів китайської національної драми та опери;
- обмін колекціями Китаю на початку двадцятого століття;

- National Newspaper and Periodical Index (філософія та соціальні науки) [206].

Напрямок культурної співпраці активно реалізовано в публічній бібліотеці в Сичуані та Чунціні. В 2019 р. бібліотека провінції Сичуань в співпраці з бібліотечним товариством провінції Сичуань, Бюро спорту та туризму, бібліотеками 13 міських управлінь культури, спорту та туризму в усьому штаті реалізували громадський цифровий культурний проєкт Китайсько-Тибетського культурного обміну «Три зони» (<http://www.sclib.org>). Проєкт уможливив реалізацію стратегії інтеграції національного громадського цифрового культурного простору Китаю і тибетських районів, в яких проживають етнічні меншини. Робота в цьому напрямі сприяла і збереженню та промоції місцевої культурної спадщини.

В провінції Ганьсу в рамках реалізації Національного проєкту обміну культурними ресурсами створено понад 16 тисяч пунктів бібліотечного обслуговування з метою книгорозповсюдження в гірських і сільських районах. Завдяки цьому проєкту Celebrity Forum on Weekends, Reading Service Center for the Handicapped, Reading Centre for Migrant Children, Migrant Work Home, Book Circulation Service і 24-h biblioteque self-обслуговування перетворилися на основний бренд бібліотечних послуг за останні роки.

Проведене дослідження засвідчило, що публічні бібліотеки Китаю беруть участь у наданні культурних послуг для різних категорій населення: громадян провінції, трудящих-мігрантів, інвалідів. Бібліотека провінції Ганьсу реалізувала за підтримки Міністерства культури Китаю ряд проєктів по створенню розгалуженої системи обслуговування, як то «Демонстраційний проєкт надання культурних послуг для трудящих-мігрантів» (2012), «Пункти книгорозповсюдження на будівельних майданчиках» (2012), «Проєкт національного культурного волонтерства базового рівня» (2021).

Важливим напрямом стратегічного розвитку публічних бібліотек Китаю є налагодження міжнародної співпраці. Міжнародна співпраця публічних бібліотек Китаю відіграє важливу роль у розвитку та розширенні обміну

знаннями, інформацією та культурними цінностями між китайськими бібліотеками та бібліотеками інших країн. Загальновідомо, що академічні та публічні бібліотеки в США та Європи були піонерами у створенні цифрових бібліотек [30, 70, 80]. Ними була реалізована низка потужних проєктів і саме цей досвід є важливим і корисним для публічних бібліотек Китаю. У свою чергу, історичні матеріали, які зберігаються в бібліотеках Китаю, можуть стати цінним внеском у спільні дослідницькі заходи.

В сучасному інформаційному просторі міжнародна співпраця публічних бібліотек Китаю розгортається за наступними напрямками: обмін колекціями, наукові дослідження, організація спільних заходів, використання технологій, міжнародні партнерства, мовний обмін, програми взаємних візитів, міжнародні конференції.

Публічні бібліотеки на чолі із Національною бібліотекою Китаю активно використовують тристоронню модель доступу до інформації у розбудові просторової, інтелектуальної та соціальної інфраструктури бібліотек (держава – публічна бібліотека Китаю – бібліотека іноземної держави). Ця співпраця має активізуватись та продовжуватись. Так, для поповнення своїх колекцій та розширення доступу до друкованих ресурсів публічні бібліотеки Китаю ведуть обмін книжковими фондами та іншими видами рідкісних або унікальних матеріалів.

Міжнародний літературний обмін є важливою частиною роботи з комплектування публічних бібліотек, які налагоджують обмін літературою та міжбібліотечне співробітництво з метою реалізації завдання «розширення каналів обміну багатомовною літературою та обміну різноманітною літературою у вигляді колекцій» [223]. Прикладом активності і ефективності такої діяльності слугує бібліотека Чжецзяна, яка підтримує хороші відносини обміну з 12 бібліотеками 8 країн світу і регіонами (<https://en.hzlib.net/>).

Публічна бібліотека Ханчжоу організовує спільні виставки з публічними бібліотеками інших країн. У вересні 2023 р. в Мілані (Італія) проходила виставка «Hangzhou Feel», яка репрезентувала книги і культурні надбання

Ханчжоу, розкривала стиль і національні особливості регіону. В яскравій манері було представлено усебічне уявлення про чарівність і красу Ханчжоу та літературні здобутки цієї провінції. Міжнародний проект культурного обміну публічної бібліотеки Ханчжоу та Міланської публічної бібліотеки було реалізовано в межах програми ЮНЕСКО, яка охоплює близько 300 міст у 90 країнах світу. Бібліотеки міст-партнерів обмінюються досвідом, сприяють розвитку місцевих творчих і культурних індустрій, діляться досвідом і досягненнями, спрямованими на підтримку культурного різноманіття. Окрім зміцнення зв'язку між бібліотеками, така співпраця сприяє взаємній повазі та взаєморозумінню між східною та західною культурами, сприяє розвитку творчих індустрій в містах-партнерах.

У 2022 р. бібліотечна спілка Китаю та ЦСЕ взяли участь у відеопроєкті під назвою «Стародруки в моїй бібліотеці», де вони продемонстрували старовинні видання книг, що дозволило простежити шлях еволюції книг з давніх часів. Форма відеопроєкту уможливила знайомство читачів інших країн з культурними рукописними надбаннями Китаю. Активно в цьому напрямі працює і бібліотека Чжецзяна, яка організувала цифрову виставку «Дослідження японських визначних пам'яток та фотографій», де представила стародруки, кольорові гравюри на дереві та фотографії японських визначних пам'яток.

Міжнародна співпраця і книжковий обмін між бібліотеками є найвищим рівнем культурної інтеграції публічних бібліотек Китаю. CLCN як велика публічна бібліотека муніципалітету Пекіна, а також потужний інформаційний центр знань, співпрацює з іноземними посольствами в Китаї, вітчизняними та закордонними партнерами та культурними організаціями. Бібліотека встановила відносини співпраці з сотнями організацій з метою розповсюдження культурних і наукових знань, а також поширення можливостей для культурного діалогу і толерантності.

Таким чином, міжнародна співпраця публічних бібліотек Китаю відіграє важливу роль у розбудові бібліотечно-інформаційної інфраструктури.

Важливим стратегічним напрямом розвитку публічних бібліотек Китаю є створення інклюзивного середовища для різних категорій користувачів з особливими потребами. Активно працює в цьому напрямі міська бібліотека міста Хефей. Її діяльність спрямована на розвиток дітей з аутизмом і створення інклюзивного середовища для їх адаптації до соціального середовища. З метою задоволення інформаційних потреб людей з обмеженими можливостями публічною бібліотекою Ганьсу в тісній співпраці з Департаментом культури Ганьсу було створено Центр читання для інвалідів. З 2014 р. цей Центр є провідним підрозділом з інформатизації обслуговування цієї категорії користувачів. Таким чином, в умовах активного розвитку в Китаї інклюзивної системи громадських культурних послуг, діяльність публічних бібліотек набуває особливого значення. Вони організовують громадські культурні краудфандингові заходи, сприяючи задоволенню культурних потреб громадян.

Розвиток публічних бібліотек Китаю відбувається і в напрямі розгортання громадської участі та партнерства. Для успішного розвитку віддаленого доступу публічні бібліотеки Китаю встановлюють партнерські відносини з іншими бібліотеками, науковими установами та міжнародними організаціями. Обмін досвідом та найкращими практиками сприяє вдосконаленню сервісів та розширенню доступу до різноманітних ресурсів. Публічні бібліотеки активно співпрацюють з великими видавництвами, національними та міжнародними інформаційними платформами для забезпечення користувачів доступом до електронних книг, наукових статей, відео та інших цифрових ресурсів. Усі ці напрями сприяють посиленню ролі публічних бібліотек Китаю і розбудові власного індивідуального образу або бренду. Сприяючи формуванню культурного простору Китаю, кожна публічна бібліотека прагне створити унікальний образ, спираючись на свої особливості, завдання і традиції обслуговування. Впровадження цифрових технологій, доступ до онлайн ресурсів та проєктна діяльність стають не тільки засобами поліпшення інформаційно-бібліотечного сервісу, але й факторами, що формують особистий бібліотечний бренд.

Роль і місце публічної бібліотеки Китаю в формуванні культурного простору, її бренд визначається не лише особливостями архітектурних рішень, але й різноманітням послуг, які вона надає. Зокрема, акцент на культурну різноманітність, інклюзію та цифрову грамотність визначається як ключовий чинник формування бренду. Акцент на соціальних, освітніх та культурних напрямках розвитку публічних бібліотек Китаю, зроблений в даній роботі, свідчить про наявність багатьох конкретних напрямів упровадження інноваційних форм діяльності. Публічні бібліотеки Китаю знаходяться на етапі активної трансформації усталених бібліотечно-інформаційних процесів та диверсифікації цифрових засобів виробництва та обслуговування.

Разом з тим, слід виокремити певні процеси, які стримують та гальмують розвиток публічних бібліотек Китаю в цифровому суспільстві. Серед них: нерівномірний доступ до технологій для бібліотек мегаполісів та бібліотек сільських та віддалених районів; обмеженість фінансування для публічних бібліотек півдня; нестача сучасного обладнання та нерозвиненість інфраструктури, що ускладнює доступ до цифрових ресурсів та використання новітніх технологій. Китай відчуває певну нестачу бібліотечних фахівців, які володіють необхідними знаннями та навичками управління цифровими ресурсами.

Необхідно відзначити і соціальні бар'єри, які впливають на ефективність функціонування публічних бібліотек Китаю. Їх наявність зумовлена тим, що, з одного боку «цифровий медіапростір має формувати особливу культуру убезпечення громадян від деструктивних впливів інформаційного середовища, з іншого – виникає певна спокуса маніпулювання соціальними суб'єктами, що можна розглядати як важливу проблему для цифрового суспільства» [131]. Користувачі публічних бібліотек певною мірою обмежені у використанні інформаційних ресурсів з міжнародного інтернет-простору. Держава здійснює фільтрацію змісту документів, що знаходяться в світовому інформаційному просторі.

Можна вести мову про цілу низку інтернет-ресурсів, заборонених комуністичною партією для вільного доступу. З 2003 р. в Китайській народній республіці запроваджена особлива система фільтрації контенту, яка отримала назву «Великий китайський брендмауер», відомий як проєкт «Золотий щит». Останній використовує різноманітні прийоми для цензури китайського інтернету та блокування доступу до різноманітних іноземних веб-сайтів. Він «включає такі підсистеми, як систему управління безпекою, систему інформування про правопорушення, систему контролю виходу і введення, інформаційну систему моніторингу, систему управління трафіком. На даний момент «Золотий щит» використовує такі методи фільтрації як блокування IP-адрес; фільтрація запитів і їх переадресація; блокування інтернет-адрес; фільтрація на етапі пересилання пакетів; блокування з'єднань, здійснюваних через VPN. Іноземні пошукові машини, що працюють в Китаї, аналогічним чином фільтрують результати пошуку. У разі якщо користувач вбиває в панель пошуку заборонені слова чи словосполучення, доступ до даного пошукача блокується на 90 секунд, при цьому користувач має можливість відвідати інші ресурси» [131].

Регулярне проведення внутрішніх перевірок, діяльність Інтернет-поліції Китаю блокує доступ до ряду «популярних веб-сервісів і онлайн-медіа. Серед них: Facebook, Twitter, Gmail, Wikipedia, CNN, New York Times та інші; існують правила, що регламентують роботу пошукових систем. Ці правила описують, як пошукові системи повинні фільтрувати інформацію» [131]. В той же час контролюючі установи змушують своїх громадян використовувати альтернативи, такі як Sina Weibo, WeChat, Baidu, QQ Mail, Qzone, Tencent. Китай контролює сайти соціальних мереж, отримуючи можливість цензурувати публікації в них. Починаючи з 2022 року деякі з китайських соціальних платформ стали відслідковувати місце перебування - провінцію для користувачів, які перебувають в Китаї, або країну чи регіон, якщо користувач знаходиться за кордоном [154]. Користувачі не можуть вимкнути цю функцію.

Особливістю цензури в Китаї є те, що вона часто виглядає як технічна несправність або технічна помилка. Користувач, який прагне отримати доступ до заблокованого веб-сайту може не побачити повідомлення про те, що веб-сайт заблоковано. Натомість він просто має справу з тайм-аутами, заблокованими з'єднаннями та іншими повідомленнями про помилки. Цензура часто не відрізняється від проблем із веб-сайтом і користувач не розуміє: його VPN-з'єднання обірвалося через дійсну мережеву проблему чи завдяки роботі Великого брандмауера.

Упровадження цензури в Китаї стосується не лише електронних комунікацій, але й є усталеною практикою традиційної документно-комунікаційної системи. В публічних бібліотеках книги вилучають з бібліотечних полиць, якщо вони не рекомендовані урядом. Ming Pao стверджує, що «принаймні 195 книг китайською мовою в друкованому вигляді було видалено з полиць за останні два роки, тоді як The Collective виявив, що 255 книг китайською мовою були видалені протягом останніх трьох років» [187]. Автор стверджує, що чистки документних фондів публічних бібліотек розпочались 4 липня 2020 року, через декілька днів після прийняття Пекіном Закону про національну безпеку.

Таким чином, аналіз напрямів стратегічного розвитку публічних бібліотек КНР свідчить про наявність дихотомічної ситуації, відповідно до якої, з одного боку спостерігається диверсифікація діяльності публічних бібліотек в цифровому комунікаційному просторі, а з іншого – застосовуються методи цензури як інструменту управління інформаційно-комунікаційним простором китайського суспільства з боку держави. Застосування інструментів державного управління документно-комунікаційним простором, який формують публічні бібліотеки, формує соціально-комунікаційні бар'єри для користувачів публічних бібліотек Китаю.

При цьому, диверсифікація розгортається через активну участь бібліотек в розбудові громадських культурних послуг в напрямі формування інноваційної концепції інформаційного сервісу. Концепція інформаційного сервісу базується

на інтеграції та взаємодії багатовимірних просторів публічних бібліотек, які утворюються як всередині, так і в зовнішньому середовищі. Це визначає стратегічний напрям подальшого розвитку бібліотечної сфери, коли основним трендом є багатофункціональність, формування комфортного комунікаційного середовища, культурна інтеграція та взаємодія внутрішнього та зовнішнього просторів бібліотеки. Публічні бібліотеки Китаю також відіграють важливу роль у нівелюванні соціальних конфліктів, сприяють скороченню соціальної та цифрової нерівності, підтримці інформаційної справедливості та покращенню освітніх стандартів. Вони сприяють обміну інформацією, здійсненню мозкових штурмів, розвитку обізнаності та креативності різних верств населення.

3.2. Інноваційні моделі розвитку бібліотечних установ Китаю в інформаційному суспільстві та суспільстві знань

Аналіз напрямів розвитку публічних бібліотек Китаю в цифровому суспільстві та численні приклади реалізації різних напрямів їх діяльності, дозволяють сформулювати інноваційну модель розвитку бібліотечних установ Китаю в інформаційному суспільстві та суспільстві знань. Ця модель, яка пропонується в даному дисертаційному дослідженні, може бути означена як модель сталого розвитку публічних бібліотек Китаю, що базується на концепції «розумної бібліотеки» або «бібліотеки знань».

Концепція сталого розвитку, яку можна інтерпретувати як «розвиток, відповідний стану природи і її законам» [35] пропонує інтегрований підхід і широкий спектр заходів для впорядкування системи суспільство – економіка – довкілля. Як комплексна система, проєкт концепції сталого розвитку, озвучений і прийнятий на Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку у 1992 р., передбачав економічне зростання країн, при цьому проблема нерівності різних країн у рівні розвитку була чи не на

першому плані. Такий підхід, безперечно, видавався достатньо привабливим для Китаю.

Відповідно до Програми розвитку ООН, яка базувалась на концепції сталого розвитку, в 1994 р. Китай схвалив власний План розвитку на XXI століття. Ілюстрацією її значного поширення є те, що держава визначила 78 програм, що охоплюють різні види діяльності [152]. Цей План засвідчив, що Китай був першою державою, яка висловила готовність слідувати концепції сталого розвитку і відразу прийняла її як основу національних планів економічного й культурного зростання.

Розгортання Концепції сталого розвитку зумовлено необхідністю запобігти загрози руйнування «природної рівноваги біосфери, у зв'язку з чим екологічні проблеми набули глобального масштабу. Вирішення існуючих протиріч при переході до сталого розвитку передбачає такі форми виробничої і соціальної діяльності, які зберігають баланс у системі «людина – суспільство – природа», не дозволяють людству лишити себе екологічно чистого майбутнього, розрушити біосферу. Подальша тенденція розвитку полягає в тому, щоб формувати загальнолюдські цінності, відмінні від цінностей індустріально-користувального і навіть постіндустріального суспільств, перейти до нової, ноосферної моделі господарської і соціальної діяльності, основаної на знаннях» [35]. Таким чином, запропонований підхід є базовим для держави, що розвивається.

Важливо зазначити і ще одну особливість Китаю, яка сприяла активному опануванню концепції сталого розвитку як в економічній сфері господарювання, так і в культурному середовищі. Історичний досвід свідчить про те, що сталого розвитку неможливо досягти при низькому рівні життя людей, ситуації економічної нерівності. Саме тому Китай розглядає розвиток національної економіки й культури як першочергове завдання з метою викорінення бідності та підвищення рівня життя людей. «Економічний розвиток є матеріальною основою будь-яких починань в країні і є фундаментальною гарантією досягнення взаємозалежності проблем

населення, ресурсів, навколишнього середовища, економіки і культури» [188]. Можна стверджувати, що провідною думкою цієї концепції є розвиток, підвищення якості життя, усунення бідності та цифрового розриву в умовах існування багатого Півночі та бідного Півдня Китаю. Провідна ідея концепції сталого розвитку полягає в комплексному вирішенні економічних, соціальних, культурних та екологічних проблем Китаю.

Саме соціокультурна складова незмінно виходить на перший план у дискусіях про китайську модель сталого розвитку [188]. Економічне відновлення дозволило покращити життя та вирвати з бідності близько 700 мільйонів людей у Китаї, і країна працює над тим, щоб забезпечити решті 50 мільйонів бідних гідний рівень життя за допомогою цілеспрямованих політичних заходів [213]. Цей вектор розвитку є домінуючим в Китаї.

Слід зазначити, що впровадження в бібліотечну діяльність моделі сталого розвитку, що базується на знаннях, передбачає підхід, заснований на розгортанні сфери інтелектуального, когнітивного та інноваційного потенціалу нації, посиленні ролі інформаційного ресурсу як важливої складової інформаційної інфраструктури суспільства. Безперечним є той факт, що «від рівня розвитку сталої системи виробництва та доступності безпосередньо залежать рівень успіхів у економіці, стан безпеки країни, забезпечення реалізації невід'ємних прав людини в рамках світового співтовариства» [35]. Застосування Концепції сталого розвитку та використання світового досвіду у вирішенні проблем економіки, соціальної та культурної сфер, сприяли кращому розумінню та виробленню ефективних підходів генерації інформаційних ресурсів з метою інформаційного супроводу всіх цих сфер.

Означений підхід виявився достатньо співзвучним державній політиці Китаю і став органічною частиною планів економічного та культурного розвитку країни, нівелювання бідності та цифрової нерівності. Подолання техніко-технологічного відставання сприяло розгортанню цифрової модернізації інформаційних ресурсів Китаю, створенню цифрових

бібліотечних колекцій, які є «втіленням повного циклу інновацій, пов'язаних з цифровими технологіями, опануванням електронного технологічного середовища» [80, с. 169].

Отже, нині Китай визнаний одним із світових лідерів у реалізації концепції сталого розвитку, яка уможливорює застосування комплексного підходу до розвитку бібліотечно-інформаційної сфери. Останній передбачає об'єднання соціокультурних, економічних та екологічних аспектів, забезпечуючи довгострокову перспективу ефективного виробництва інформаційних ресурсів, їх використання та розвиток цифрових послуг, забезпечення доступу до інформації та знань для всіх членів суспільства.

Для формування комплексної інноваційної моделі розвитку бібліотечних установ КНР як необхідної умови розгортання інформаційної інфраструктури держави, доцільно охарактеризувати існуючі моделі бібліотечних установ, що зацікавили теоретиків і практиків бібліотечної справи і були розглянуті в розділі 2 дисертаційного дослідження. Як свідчать дані попередніх розділів, трансформації публічних бібліотек Китаю у цифровому комунікаційному просторі відбуваються нерівномірно за різними напрямками, провідними серед яких є:

- ресурсна цифрова модель – публічна бібліотека як Центр збереження національної і світової культурної спадщини. Розробка й упровадження в практику такої моделі спрямована на створення потужних електронних ресурсів та цифрових колекцій. Провідною стратегією подальшого розгортання цього напрямку є формування цифрових бібліотек Китаю, інформаційних порталів, національної інфраструктури знань.

- комунікаційна модель – публічна бібліотека як Центр розвитку громадського життя, спілкування та обміну інформацією. Реалізація комунікаційної моделі уможливорює стратегічний розвиток публічної бібліотеки в напрямі організації культурних подій, виставок, лекцій, розгортання освітньої функції та налагодження ефективної комунікації з громадою.

- Модель бібліотеки як творчого простору – публічна бібліотека розвивається як мультифункціональна інноваційна зона, яка охоплює комфортні простори для творчості та інновацій, коворкінгові зони, технологічні лабораторії, майстер-класи, інкубатори стартапів. Публічні бібліотеки Китаю залучаються до розвитку інноваційної екосистеми в містах та регіонах.

Таким чином, розвиток публічних бібліотек Китаю на сучасному етапі базується на різних інноваційних моделях, які сприяють доступу до інформації та активній взаємодії з читацькою аудиторією. За невеликий проміжок часу публічні бібліотеки набули певного досвіду в ефективному опануванні цих напрямів. Формування моделі сталого розвитку публічних бібліотек Китаю в цифровому суспільстві та суспільстві знань потребує комплексного підходу, який враховує різні аспекти діяльності, цифрових трансформацій, соціально-економічних умов, культурних особливостей та технологічних інновацій.

Цифрова трансформація інформаційної інфраструктури Китаю, яка була розглянута в параграфі 2.2, забезпечує нові можливості для сталого розвитку публічних бібліотек від запровадження сучасних автоматизованих інформаційно-бібліотечних систем, що дозволяють інтегрувати різноманітні цифрові ресурси, електронні книги, бази та банки даних, мультимедійні матеріали до широкого застосування мобільних додатків, технологій доданої реальності, штучного інтелекту, хмарних сервісів. Базуючись на високошвидкісному інтернеті, ці технології забезпечують нові можливості для сталого розвитку публічних бібліотек.

Прикладом інноваційної моделі, яка сприяє сталому розвитку публічних бібліотек Китаю є Національна цифрова бібліотека, яка пропонує широкий спектр електронних ресурсів і послуг. Роботу над формуванням цифрової бібліотеки Китай розпочав в середині 1990-х рр. із серії досліджень і пілотних проєктів, серед яких: Китайська експериментальна цифрова бібліотека, проєкт інтелектуальної мережевої цифрової бібліотечної системи,

програми масового зберігання документних фондів. Як результат, у 1997 році Національна публічна бібліотека Китаю реалізувала 2 млн. з'єднань із загальнодоступною комп'ютерною мережею Китаю.

У 1999 р. за підтримки Міністерства культури Китаю було створено Національний бібліотечний центр цифрових документів Китайської національної бібліотеки (CNL), яка є десятою за величиною публічною бібліотекою у світі. В цей час в Інтернеті було представлено 30 мільйонів сторінок, або 150 тисяч примірників книг. Крім того, 600 Гб баз даних, каталогів, заголовків і повних текстів документів. Саме таку кількість – понад 30 мільйонів сторінок інформаційних ресурсів Центр сканує щорічно. Таким чином, починаючи з 2000 р. ця робота, що відбувалась під керівництвом Національної бібліотеки Китаю, Національної технологічної та наукової бібліотеки, Китайської академічної бібліотечно-інформаційною системи та Національної наукової бібліотеки, перейшла на етап реалізації.

Слід зазначити, що механізм подальшого розгортання роботи зі створення цифрової бібліотеки передбачав реалізацію дослідницьких проєктів в публічних бібліотеках Китаю на провінційному та муніципальному рівнях. Науково-дослідні інститути цифрових бібліотек були створені як в університетських, так і в публічних бібліотеках Китаю. Великий культурний проєкт створення цифрової бібліотеки розпочато в 1999 р. за участі шести публічних бібліотек, зокрема Китайської національної бібліотеки та Шанхайської бібліотеки. Цим проєктом офіційно було розпочато будівництво CNL.

Важливий внесок в реалізацію цього проєкту внесла публічна бібліотека провінції Ляонін, яка постачає велику кількість мультимедійних баз даних, що охоплюють повні тексти, зображення, фільми і телепередачі. Вони також містять рідкісні книги, зображення, культурну та регіональну інформацію. Публічна бібліотека провінції Ляонін співпрацювала з ІВМ щоб захистити стародруки за допомогою технологій шифрування та цифрової фотографії [162]. Використання БД на CD-R – особливість публічних

бібліотек Китаю. І сьогодні, «міська публічна бібліотека Тяньцзіня збирає багато видів БД на компакт-дисках, таких як Academic Search Full text International, виданий EBSCO; повний текст академічних журналів, опублікованих університетом Цінхуа, який містить понад 5000 видів тематичних журналів, повнотекстові бази даних університету Женьмін, яка містить усі види журналів із суспільних наук» [162].

Таким чином, публічні бібліотеки, які взяли участь в реалізації проекту створення китайської експериментальної цифрової бібліотеки, створили власні цифрові бібліотеки і започаткували шлях їх сталого розвитку. Серед них цифрова бібліотека провінції Ляонін (публічна бібліотека), Shanghai Digital Library (публічна бібліотека) і Tianjin Digital Library (публічна бібліотека). Окрім цього було створено деякі місцеві публічні цифрові бібліотеки, такі як Шанхайська цифрова бібліотека, яка пропонує користувачам рідкісні книги, стародруки, науково-популярну літературу, газети та журнали, в тому числі іноземними мовами. Усе це свідчить про важливий внесок публічних бібліотек Китаю в формування Китайської культурно-інформаційної мережі, яка інтегрує кілька великих бібліотечних систем: публічні бібліотеки, шкільні та університетські бібліотеки, спеціальні бібліотеки, діяльність яких координує Китайська національна публічна бібліотека.

Успіх розробки і впровадження китайської цифрової бібліотеки здебільшого залежить від ряду факторів, провідним з яких є техніко-технологічний. Китайська цифрова бібліотека – це остання версія комплексної платформи служби знань, яку надає некомерційна Азіатсько-Тихоокеанська асоціація банківських інститутів Арабі [144]. Окрім підтримки оригінальної функції цифрової бібліотеки, остання версія також містить базу даних Founder Knowledge Database, яка охоплює усі продукти цифрового контенту, які надає Арабі як служба знань.

Модель сталого розвитку публічних бібліотек Китаю відображає трансформацію бібліотеки від традиційної до цифрової, що сьогодні

представлена гібридною бібліотекою. Її особливістю є віртуальна мережа, яка являє собою масштабну, відкриту та розповсюджену мережеву структуру цифрових інформаційних ресурсів. Китайська цифрова бібліотека збирає найповнішу колекцію книг, газет, журналів, щорічників. Система інформаційного сервісу цифрової бібліотеки пропонує послуги он-лайн читання, пошуку текстів, мобільні послуги, он-лайн доступ до рідкісних колекцій.

Нові цифрові послуги пропонуються користувачеві на основі їх інформаційних потреб, які система вираховує за допомогою технологій інтелектуального аналізу текстів та семантичних асоціацій. Китайська цифрова бібліотека забезпечує представлення знань для індивідуальних користувачів за допомогою певних механізмів пошуку знань [144].

Модель сталого розвитку публічних бібліотек Китаю базується на формуванні розумної бібліотеки, розбудові експериментального ігрового простору, який спроможний задовольнити інформаційні, культурні, розважальні потреби користувачів. Далі з'ясуємо шляхи створення громадських мультимедійних просторів, які уможливають доступ до відео, аудіо та інших мультимедійних ресурсів. Створення цих просторів в публічних бібліотеках Китаю підтримується цифровими технологіями віртуальної та доповненої реальності. Публічні бібліотеки Китаю прагнуть формувати в бібліотеці так звані «розумні простори», які в своїй основі базуються на ігрових, освітніх комунікаційних просторах, спрямованих на задоволення культурних, освітніх, дозвілєвих потреб користувачів за допомогою технологій віртуальної реальності (virtual reality, VR), доповненої реальності (augmented reality, AR) та змішаної реальності (mixed reality, MR).

Важливою для дослідження цього питання є політика Китаю стосовно напрямів розробки та перспектив застосування цих технологій. В 2016 р. в Китайській народній республіці був оголошений «13-й п'ятирічний Національний план інновацій в галузі науки і технологій», а віртуальна і доповнена реальності були включені в число провідних напрямів розбудови

сучасної індустріально-технологічної системи для забезпечення лідируючих позицій в суспільстві [189].

Політика Китаю орієнтована на запровадження інформаційних технологій нового покоління, формування динамічних механізмів адаптації бібліотечних установ до інноваційних проєктів національного культурного й соціального розвитку.

Китайська народна республіка розробила та реалізує національну стратегію розвитку віртуальної та доповненої реальності, в якій серед 6 основних сфер застосування цих технологій першою визначена сфера розваг та культури [190]. У 2020 році було розроблено поетапну дорожню карту системних інновацій для технологічного розвитку віртуальної та доповненої реальності для застосування в бібліотеках. Завдяки поєднанню комунікаційних технологій 5G і сенсорних технологій, які розпізнають точні рухи, ігри AR і VR перетворюються на ігри, які задіюють усі 5 органів почуттів.

Названі технології є результатом так званої четвертої промислової революції, яка може бути охарактеризована як «революція, яка максимізує автоматизацію та підключення за допомогою цифрових технологій, штучного інтелекту, роботів, Інтернету речей, великих даних, нано- та біотехнологій тощо» [190]. Віртуальна реальність передбачає «занурення людини в задалегідь змодельований світ і часткове (в перспективі – повне) ізолювання її від світу фізичного» [28]. Віртуальна реальність – це система пов'язаних технологій, що створюють середовище, ситуацію або віртуальний сценарій реальної реальності засобами комп'ютерного моделювання. Взаємодія користувачів у такому віртуальному середовищі передбачає використання дисплеїв, віртуальних образів, проєкційних технологій.

Застосування в бібліотеках технологій VR дозволяє користувачеві створювати імерсивне оточення, яке моделює реальний світ або створює фантастичні уявлення, коли користувач може взаємодіяти з цим середовищем за допомогою спеціальних пристроїв. Основні технології віртуальної

реальності базуються на імерсивних технологіях візуалізації, сенсорних технологіях взаємодії, а також технологіях створення і моделювання середовища віртуальної реальності. Додавання віртуальних об'єктів або інформації до реального світу, розширює для користувача сприйняття реальності через мобільні пристрої або спеціальні окуляри.

В той час як технології віртуальної реальності активно розвиваються в китайському суспільстві, так звана друга хвиля віртуальної реальності принесла в бібліотеки велику кількість нових дисплеїв і пристроїв введення. Крім дисплеїв (HMD), як кабельних, так і мобільних, використовуються тактильні пристрої, контролери, жилети, технології відстеження, а також оптичні сканери для взаємодії на основі жестів. Публічні бібліотеки Китаю опановують «технології візуалізації занурення, сенсорної взаємодії, створення та моделювання середовища віртуальної реальності. Технології доповненої реальності (окуляри, оптичні системи) дозволяють користувачам синтезувати реальні та віртуальні зображення, опановувати технології взаємодії в доповненій реальності в режимі реального часу» [190].

Технології доповненої реальності (AR) визначаються як «технології інтеграції віртуальних об'єктів у реальний світ» [28]. Автор визначає доповнену реальність як «проектування будь-якої цифрової інформації (зображення, відео, текст, графіка та ін.) поза екраном будь-яких пристроїв, внаслідок чого реальний світ доповнюється штучними елементами і новою інформацією. Доповнена реальність може бути реалізована за допомогою додатків для звичайних смартфонів і планшетів, окулярів доповненої реальності, стаціонарних екранів, проєкційних пристроїв та інших технологій» [28]. Використання технологій доповненої реальності дозволяє бібліотекам сформувати комунікативний простір в реальному середовищі шляхом залучення віртуальних об'єктів, створених засобами комп'ютерного моделювання.

Важливим інноваційним підходом до інтелектуалізації публічних бібліотек Китаю є застосування моделі змішаної реальності. Технологія

змішаної реальності (MR) – це нова інтелектуальна технологія, яка об'єднує переваги доповненої реальності (AR) і віртуальної реальності (VR). Вона уможливорює співіснування віртуальних об'єктів у фізичному світі та об'єднує функції людського сприйняття та комп'ютерної обробки навколишнього середовища. Технологія змішаної реальності підсилює можливості цифрової реальності, а також створює підґрунтя для розробки технологічної складової в моделі розумних бібліотек.

Розумна бібліотека, розбудована на основі застосування технологій змішаної реальності (MR), може виступати новим типом інтелектуальних бібліотек, які поєднують динамічну та статичну інформацію, активні дані, віртуальне середовище, реальний та багатовимірний простір. Швидкі темпи розвитку віртуальної реальності та їх застосування в бібліотечно-інформаційній діяльності створює інноваційне техніко-технологічне підґрунтя для подальшого розвитку розумних бібліотек.

Останнім часом активно розвиваються технології змішаної реальності, які поєднують в собі елементи віртуальної та доповненої реальностей. Вони створюють для користувача інтерактивне середовище, де віртуальні об'єкти взаємодіють з реальними. Технології змішаної (MR) або розширеної реальності (XR) поєднують сильні сторони доповненої реальності з сильними сторонами віртуальної реальності, що забезпечує «відмінне почуття занурення» [172]. Змішана реальність формується шляхом «проекування тривимірних віртуальних об'єктів або голограм на фізичний простір, що дає змогу переміщатися навколо віртуального об'єкта, оглядати його з усіх боків і у разі потреби всередині. Змішана реальність зазвичай вимагає спеціального обладнання: окулярів або шоломів. У змішаній реальності віртуальні образи привносяться в фізичний простір, візуалізуються і розташовуються відповідно до предметів реальності так, щоб вони сприймалися як справжні. Людина продовжує взаємодіяти з фізичним світом, в якому одночасно присутні й віртуальні об'єкти, які іноді майже неможливо відрізнити від реальних» [28].

Таким чином, концепція розширеної реальності дозволяє користувачам відчувати простір доповненої реальності через реальну взаємодію в часі з віртуальними об'єктами, згенерованими в реальному просторі. Створення в бібліотеках ігрових просторів, майданчиків формує тенденцію переходу від сприйняття інформації за допомогою медіатехнологій до отримання інформації шляхом візуального й слухового досвіду. Користувачі отримують змогу віртуально створювати і генерувати свої творчі задумки, тестувати реальні продукти у віртуальному просторі, створювати певні моделі.

В цьому напрямі активно працює Національна бібліотека Китаю, слугуючи методичним центром для інших бібліотечних установ. Технології віртуальної реальності представлені в ній віртуальною навігацією та віртуальними терміналами для читання. Симуляція зовнішнього середовища фізичного розподілу будівлі досягається комп'ютерними системами. Користувачі мають змогу віртуально «відвідати» архітектуру та операції, завантажуючи програми. У той же час спеціальне обладнання, встановлене в певних зонах, забезпечує перегляд електронних книг. Користувачі можуть віртуально перегортати сторінки без дотику (<http://www.nlc.cn/newen/>).

Застосування цих технологій в бібліотеці дають можливість користувачу зануритись у віртуальний світ, де книги, тексти та інші джерела інформації стають частиною 3D-середовища. Вони можуть переглядати сторінки, взаємодіяти з об'єктами, досліджувати деталі та засвоювати значну кількість інформації. Важливу роль в цьому сенсі мають книги, створені з використанням різних видів імерсивних технологій. «Занурення користувача у віртуальне середовище відбувається за допомогою інтерактивних пристроїв – окулярів, шоломів, гарнітури, рукавичок, жилетів, які моделюють реальність. Принцип імітації середовища забезпечує зміну суті явищ та зовнішнього вигляду читача-учасника, відтворення рухів відповідно до законів фізики та створення відчуття присутності у середовищі завдяки його огляду на 360» [148]. Застосування таких технологій в публічній бібліотеці робить процес читання інтерактивним, доповнюючи когнітивний

процес сприйняття тексту сенсорним досвідом. Більше того, необхідно відмітити універсальність такого підходу та можливість його адаптації до різних вікових груп користувачів та рівнів їх підготовки, що уможливорює застосування різних форматів контенту як для дітей, так і для дорослих.

Слід зазначити, що застосування технологій розширеної реальності в бібліотечно-інформаційній діяльності змінює вектори комунікації «формуючи особистий імерсивний досвід кожного користувача. Тому домінуючим стає принцип персоналізації. Він передбачає, що користувачі самі організують, впроваджують і змінюють процес читання та пізнання. А розширена реальність використовується як важливий інструмент для створення цифрового середовища для демонстрації результату міждисциплінарної роботи. Імерсивний досвід не лише дозволяє читати, а й задіює аудіовізуальне та сенсорне сприйняття» [114]. Таким чином, застосування технологій віртуальної, доповненої та змішаної реальностей в бібліотечно-інформаційній сфері певною мірою трансформують саме читання, перетворюючи його із складного процесу у захоплюючий та інтерактивний досвід. Він стимулює увагу та пам'ять користувачів, сприяючи більш глибокому розумінню прочитаного. Використання технологій доповненої реальності уможливорює спостереження додаткових віртуальних елементів, що накладаються на реальний світ, як то, додаткових коментарів до тексту, графіки або інших деталей, які розширюють зміст інформації та дозволяють краще зрозуміти контекст.

Матеріали здійсненого дослідження дозволяють дійти висновку щодо розширення каналів комунікації, які розгортаються в цифровому суспільстві та суспільстві знань. Вектор їх диверсифікації спрямований в напрямі створення персоналізованих віртуальних комунікативних просторів, більш широкого застосування візуальної комунікації, що передбачає значно більшу кількість варіантів сприйняття інформації.

Модель сталого розвитку публічних бібліотек Китаю базується на створенні розподіленої інформаційної системи надання інформаційних

послуг для безперебійного обміну інформацією та активізації використання цифрових ресурсів. На цьому етапі провідною є парадигма цифрової бібліотеки, віртуальної цифрової бібліотеки, віртуальних читальних залів, електронних архівів, інтерактивних платформ для користувачів, які надають широкий спектр мережевих послуг, відділеної автентифікації, доставки документів, цифрові довідки та інші види цифрових послуг.

На відміну від цифрових бібліотек та читальних залів, які надають користувачам доступ до цифрових ресурсів в приміщенні бібліотеки, пропонують не лише доступ до електронних книг, баз даних, цифрових архівів, наукових журналів, а й комунікацію з бібліотекарями, інформаційними фахівцями, віртуальні цифрові бібліотеки та читальні зали базуються на онлайн-платформах, доступних користувачам через Інтернет. Сучасний користувач має можливість отримати доступ до інформаційних ресурсів через свій комп'ютер, планшет чи смартфон.

Діяльність віртуальних цифрових бібліотек або читальних залів ґрунтується на он-лайн доступі до інформаційних ресурсів і послуг, забезпечують доступ до електронних книг, наукових журналів, баз даних, архівів, а також мультимедійних матеріалів через веб-сайти, мобільні додатки або спеціалізовані платформи. Більше того, як зазначають дослідники, віртуальні цифрові бібліотеки «допомагають користувачам у створенні їх особистих цифрових бібліотек, автоматично збираючи ресурси. Основною послугою віртуальної цифрової бібліотеки є створення правил збору ресурсів, вирішення питань їх організації та управління, розробка механізмів співпраці з метою швидкого реагування на потреби користувачів та створення їх власної віртуальної цифрової бібліотеки відповідно до їх дослідницьких проєктів або навчання» [178]. Створення особистої віртуальної цифрової бібліотеки на робочому столі користувача може відбуватись відповідно до стандартів, правил та механізмів, визначених самими користувачами.

Модель сталого розвитку публічних бібліотек в цифровому суспільстві та суспільстві знань базується на широкому застосуванні когнітивних технологій формування і використання інформаційних ресурсів. Ставлення до інформаційних ресурсів як «відповідним чином впорядкованої кількості даних, інформації і знань, що задокументовані в інформаційних системах у різних форматах та призначені для використання в суспільних відносинах» [47, с. 114] створює надійне підґрунтя для формування сталої моделі публічної бібліотеки.

Особливістю публічних бібліотек Китаю, яка забезпечує напрям їх сталого розвитку, є активна інтеграція в суспільство знань, застосування сучасних технологій обробки інформаційних ресурсів, опанування процесів управління знаннями. Діяльність публічної бібліотеки базується на усвідомленні того факту, що «інформація і знання тісно пов'язані, але між ними існують певні відмінності. Знання не зводиться до інформації, яка має лише потенційне значення в реальному прийнятті рішень. Інформація стає знанням у тому випадку, коли вона не тільки містить значимий контекст і повідомляє, що сталося, але і пояснює, чому це сталося, допомагаючи таким чином віднайти правильне рішення. Рішення натомість ґрунтуються на знаннях, а знання спираються на ту чи іншу інформацію, яку потрібно надійно зберігати, підтримувати в актуальному стані та надавати користувачам у потрібному вигляді і в потрібний час» [33].

Публічні бібліотеки Китаю є повноправними складовими не лише інформаційної інфраструктури країни, але й інфраструктури знань, яка «включає структуру, що визначає організацію процесів управління знаннями, розподіл обов'язків в організації, а також джерела знань, карти знань, за допомогою яких користувач може визначити місце, де можна отримати необхідне знання. Культура знань утворює культурне середовище, яке сприяє обміну знаннями та усуває існуючі культурні бар'єри, включає усвідомлення важливості ролі співробітників, як носіїв унікальних знань, а також створення мотивації для обміну знаннями. До компоненти технології знань

входять системи управління документообігом, дослідження даних і текстів, мережі Інтернет, засоби для організації спільної роботи (конференції), корпоративні портали, експертні системи, засоби підтримки прийняття рішень. Усе більший вплив комунікативного компоненту на систему управління знаннями призводить до появи нових об'єктів менеджменту знань, до яких нині відносяться як самі знання, так і співробітники, що їх створюють та використовують» [36]. Стратегічний вектор розвитку Китаю на формування суспільства знань був сформований під впливом певних факторів. Початок третього тисячоліття знаменувався посиленням ролі Китаю на світовій арені, що супроводжувалось формуванням держави інноваційного типу, розвиток якої базується на активному опануванні інформаційних та комунікаційних технологій, розгортанням мережевого інформаційного простору, посиленням системи інформаційного супроводу сфери науки і технологій.

Ці ідеї були реалізовані наприкінці ХХ ст. і сформовані у вигляді поліоб'єктної бази даних, яка отримала назву Китайської національної інфраструктури знань (CNKI). Її створення сприяло розгортанню процесів когнітивної діяльності на усіх рівнях системи документних комунікацій. Китайська національна інфраструктура знань (Chinese National Knowledge Infrastructure), була сформована як основа розвитку науково-технічного потенціалу, інформаційних і технологічних інновацій китайського суспільства. Засновниками Китайської національної інфраструктури знань виступили Центральний комітет комуністичної партії Китаю, Міністерство освіти, Міністерство науки і техніки, Державне управління авторського права.

Цікавим є досвід роботи публічних бібліотек з управління науковими даними в бібліотеках Китаю на платформі розподілу ресурсів CNKI. Використання цієї платформи дозволяє бібліотекам інтегрувати знання шляхом інтеграції баз даних за допомогою гетерогенної уніфікованої пошукової системи, яка уможливорює пошук цитат, даних, фрагментів текстів

за конкретною темою. Платформа CNKI надає можливість бібліотекам отримувати інформацію з існуючих баз даних і на цій основі створювати власні бази професійних знань: бібліотеки навчальних ресурсів, текстових повідомлень, фактів тощо.

Китайська національна інфраструктура знань має розгалужену систему пошуку актуальних науково-технічних ресурсів і високу швидкість реагування на запити, що створює високий рейтинг порталу серед користувачів. Наприкінці 2020 р. в рамках проєкту було створено Бібліотеку ресурсів знань, яка охоплює чотири основних розділи: Міжнародний центр інформаційних ресурсів. Міжнародний галузевий центр обробки даних, Центр «Ключові галузі країн G20» і Центр звітів. Важливим ресурсом мережі знань Китаю є також «Китайська бібліотека повнотекстових баз даних» (CBFD). Станом на 2020 р. в CBFD було включено понад 4 млн. книг китайських і закордонних авторів, які складають базу мережі знань. Ця робота супроводжувалась відбором і перекладом кращих китайських академічних журналів, що потребувало виваженої співпраці значного кола бібліотек відносно розробки критеріїв створення корпоративної повнотекстової БД, відбору ресурсів, схем редагування контенту, шаблонів використання та широкого кола інших питань.

Таким чином, інтелектуалізація інформаційної діяльності є однією з умов та важливих наслідків інформатизації та цифровізації китайського суспільства. Вона характеризується розгортанням когнітивної функції документно-інформаційних установ і характеризує зростання потреби використовувати більш повну, об'єктивну, точну та оперативну інформацію кожною людиною. Китай має унікальний досвід створення національної інфраструктури знань – інформаційного порталу, який має високу наукову цінність та затребуваність інформаційних ресурсів.

Сталому розвитку публічних бібліотек сприяє застосування технологій програмно-цільового управління як управління, яке зорієнтоване на досягнення конкретного кінцевого результату в вирішенні певної проблеми

розвитку документно-інформаційної сфери в зазначені терміни. Проектна діяльність є запорукою досягнення цілей, які вирішує та чи інша установа. На особливу увагу заслуговують проекти будівництва споруд публічних бібліотек, про які йшлося в розділі 2.1; проект створення китайсько-американської цифрової бібліотеки (проект CADAL). Результатом останнього проекту «стало функціонування найбільшої в світі неприбуткової цифрової бібліотеки з більш ніж 2,5 мільйонами книг на китайській та англійській мовах, який забезпечує універсальний персоніфікований інформаційний сервіс, цифрову інтеграцію наукових джерел» [232].

Проект CADAL у період «десятої п'ятирічки» був реалізований як важлива частина побудови системи обслуговування населення. Загальна мета будівництва цього проекту полягає у створенні високотехнологічної академічної цифрової бібліотеки з великою кількістю мультидисциплінарних, різнотипних, багатомовних цифрових ресурсів, а також широка участь у створенні та обслуговуванні вітчизняних і зарубіжних бібліотек. «Важливим результатом реалізації проекту є створення порталу Національної бібліотеки Китаю та Національної цифрової бібліотеки Китаю, які розміщені за однією адресою. Інтерфейс представлений двома мовами: китайською та англійською, при цьому варіанти порталу різняться інтерфейсом. На порталі діє принцип «єдиного вікна» для пошуку у всіх ресурсах великої колекції електронних книг CADAL. За типами ресурсів весь цифровий контент поділено на: книги, періодичні видання, газети, дисертації, стародруки, відеоматеріали, музичні файли, мікроформи. Кожен тип ресурсів поділяється на колекції за тематичними, хронологічними та географічними параметрами. Доступ до книг залежить від статусу авторського права книги: джерела з вільним доступом, з обмеженим доступом лише для користувачів бібліотек-учасників проекту» [232].

Китай приділяє особливу увагу формам організації праці, орієнтованим на командну роботу. Такий підхід має дві мети: з одного боку, кваліфікованим фахівцям пропонуються більш цікаві робочі структури, в

яких вони можуть продемонструвати свої виробничі компетенції, а з іншого – перенос відповідальності в сферу емпіричних практик для підвищення якості і мобільності. Члени групи отримують певні виробничі завдання під їх власну відповідальність, включаючи планову, управлінську і контрольну діяльність. Це може бути діяльність в галузі інформаційного виробництва, створення комфортного інформаційного середовища, електронних ресурсів, цифрових колекцій, а також інновацій в сфері інформаційного виробництва продуктів та послуг і обслуговування користувачів.

Таким чином, програмно-цільове управління, яке базується на визначенні етапів, порядку і механізмів управління процесом послідовного досягнення мети, виступає найдієвішим засобом реалізації моделі сталого розвитку публічних бібліотек Китаю, яка базується на концепції «бібліотеки знань» і має на меті створення сучасного інформаційно-комунікаційного простору Китаю.

Висновки до розділу

Основні напрями стратегічного розвитку публічних бібліотек Китаю в цифровому суспільстві передбачають цифрову трансформацію та розвиток цифрових послуг, створення просторів для навчання та творчості, організацію освітніх та інноваційних програм, розширення культурної співпраці та міжкультурного обміну, розвиток культурної інклюзії, громадську участь та партнерство, збереження та промоцію місцевої друкованої культурної спадщини. Вони формують сучасну концепцію обслуговування публічних бібліотек Китаю і передбачають подальшу інтеграцію в напрямі створення креативних багатофункціональних сервісних просторів.

Забезпечення якості бібліотечно-інформаційного обслуговування, використання інновацій та розгортання проєктної діяльності є ключовими аспектами, які впливають на сприйняття цих установ громадськістю та

користувачами. Публічні бібліотеки Китаю успішно адаптуються до вимог цифрового суспільства та активно розбудовують свої унікальні бренди. Цей процес визначається не лише активним опануванням та запровадженням сучасних цифрових технологій, але й здатністю позиціонувати себе в інформаційному просторі, створюючи неповторний імідж, який залучає та утримує увагу громадськості.

Визначено, що точкою зростання ролі публічних бібліотек в суспільстві є їх вклад в справу освіти та навчання як в межах бібліотеки, так і через розвиток віддаленого доступу. Забезпечення користувачам можливості отримати інформацію та освітні ресурси за межами бібліотечного простору дозволяє розширити обсяг обслуговування та залучити нові аудиторії споживачів інформації. Використання цифрових освітніх ресурсів, електронних книг, надання доступу до онлайн-курсів, розгортання цифрових освітніх платформ для онлайн навчання та застосування інших інтерактивних освітніх інструментів розширюють бібліотечну сферу діяльності та посилюють роль публічної бібліотеки у підтримці освіти та доступу до знань для широких верств населення.

На ефективність функціонування публічних бібліотек Китаю впливає низка соціальних бар'єрів, які певною мірою блокують комунікаційні канали між бібліотекою та її громадськістю. Серед них: нерівномірний доступ до технологій для бібліотек мегаполісів та бібліотек сільських та віддалених районів; обмеженість фінансування для публічних бібліотек півдня; нестача сучасного обладнання та нерозвиненість інфраструктури, що ускладнює доступ до цифрових ресурсів та використання новітніх технологій. КНР фільтрує доступ до системи мережевих комунікацій, використовуючи технологію «Великого китайського брандмауера». Відчувається також певна нестача бібліотечних фахівців, які володіють необхідними знаннями та навичками управління цифровими ресурсами.

Автором запропоновано модель сталого розвитку публічних бібліотек Китаю, яка базується на гармонійному поєднанні основних інноваційних

моделей розвитку бібліотечних установ в цифровому суспільстві та суспільстві знань, що набули поширення в практичній діяльності. Модель сталого розвитку утворена шляхом поєднання моделі публічної бібліотеки як Центру збереження культурної спадщини Китаю, комунікаційної моделі як бібліотеки центру розвитку громадського життя та обміну інформацією, моделі публічної бібліотеки як творчого простору.

Для формування концептуальної моделі розвитку публічних бібліотек Китаю як умови їх ефективного функціонування у цифровому комунікаційному просторі обґрунтовано застосування базових принципів сталого розвитку, які охоплюють застосування сучасних технологічних інновацій, принцип «доступності для всіх», «культурної інтеграції», а також принципу «освітніх ініціатив», «культурних та громадських проєктів». Ці принципи відповідають Плану розвитку Китаю на XXI століття і лежать в основі національних планів економічного й культурного зростання.

Техніко-технологічна складова моделі сталого розвитку публічних бібліотек базується на технологіях створення цифрової бібліотеки, формування потужних електронних ресурсів та цифрових колекцій. Важливою техніко-технологічною підсистемою є використання новітніх інформаційних технологій для здійснення обслуговування та доступу до інформації. Організаційна підсистема моделі сталого розвитку публічних бібліотек передбачає формування інформаційних екосистем в містах та регіонах і базується на мережевому співробітництві, розбудові бібліотечних мереж для обміну інформаційними ресурсами та реалізації інноваційних проєктів.

Модель відрізняється розширенням комунікативної функції бібліотеки з соціальними інститутами суспільства, організацією соціокультурних процесів, що забезпечують індивідуалізований доступ і відтворення інформації та знань для широких верств населення, формуванням комфортного інформаційного простору для усіх громадян незалежно від віку, статусу, фізичних особливостей. Громадські мультимедійні простори

ґрунтуються на застосуванні ігрових, освітніх комунікаційних практик з застосуванням технологій віртуальної, доповненої та змішаної реальностей.

Застосування технологій розширеної реальності в бібліотечно-інформаційній діяльності змінює вектори комунікації та механізми зворотнього зв'язку і висуває, як домінуючий, принцип персоналізації. Читач отримує можливість створення персоналізованого віртуального комунікативного простору, більш широкого застосування візуальної комунікації, що передбачає значно більшу кількість варіантів сприйняття інформації.

Модель сталого розвитку публічних бібліотек Китаю базується на створенні розподіленої інформаційної системи надання інформаційних послуг для безперебійного обміну інформацією та активізації використання цифрових ресурсів. На цьому етапі провідною є парадигма цифрової бібліотеки, віртуальної цифрової бібліотеки, віртуальних читальних залів, електронних архівів, інтерактивних платформ для користувачів, які надають широкий спектр мережових послуг, відділеної автентифікації, доставки документів, цифрові довідки та інші види цифрових послуг.

Результати розділу висвітлено в таких публікаціях здобувача [101, 103, 104, 108, 109, 211].

ВИСНОВКИ

1. Публічні бібліотеки Китайської народної республіки є однією з важливих складових інформаційної інфраструктури держави. На основі вивчення стану наукової розробки проблем їх функціонування на етапі формування системи електронних комунікацій та цифровізації суспільства виявлено, що наукові дослідження як українських, так і китайських фахівців більшою мірою присвячені історичним питанням розвитку публічних бібліотек та окремим напрямам їх діяльності на етапах комп'ютеризації, автоматизації та опанування мережевих технологій в усіх бібліотечно-інформаційних процесах. Необхідність комплексного дослідження проблеми трансформації публічних бібліотек КНР зумовлена розгортанням наступного етапу інформатизації – інтенсивною цифровізацією, яка впливає на усі напрями діяльності публічної бібліотеки і потребує свого теоретичного узагальнення. Актуальність розроблення теоретико-методологічних засад трансформації публічних бібліотек КНР у цифровому комунікаційному просторі також ґрунтується на тому, що дана тема не була предметом комплексного наукового дослідження. Важливо зазначити, що у КНР набуто певного досвіду організаційних, техніко-технологічних та сервісних трансформацій у діяльності публічних бібліотек, який може бути корисним в Україні.

2. Теоретичним підґрунтям дослідження є роботи українських та китайських бібліотекознавців, які мають наукові розвідки стосовно трансформації бібліотек в цифровому просторі та особливу увагу приділяють саме функціонуванню публічних бібліотек: К. Бережної, І. Давидової, В. Ільганаєвої, О. Кобелєва, Т. Колеснікової, О. Мар'їної, Т. Новальської, А. Соляник, Yi Zhixian, Wang Xuelin, Yin Fanmin, Xia Guodong, Tan Xiangjin, Li Jianxia, Clark P, Hui Su та інших. Використання методології соціокомунікаційного, системно-діяльнісного, соціокультурного підходів у комплексі з застосуванням джерелознавчого пошуку та аналізу профільних публікацій з теми – для окреслення меж наукового дослідження проблеми;

концептуалізації – для уточнення змісту базових понять дослідження; контент-аналізу – для ідентифікації ключових напрямів діяльності публічних бібліотек, тенденцій їх інноваційного розвитку, визначення проблем, що існують в цифровому просторі; статистичний метод та методи веб-аналітики – для аналізу кількісних і якісних показників діяльності публічних бібліотек Китаю; моделювання – для розроблення моделі сталого розвитку публічних бібліотек Китаю в інформаційному суспільстві та суспільстві знань, дозволило уникнути фрагментарності й описовості під час дослідження питань трансформації публічних бібліотек КНР у цифровому комунікаційному просторі.

3. Дослідження розвитку публічних бібліотек КНР свідчить про те, що однією з найважливіших особливостей формування культурного простору Китаю є кросплатформове формування бібліотечних колекцій. В публічних бібліотеках система бібліотечно-інформаційного обслуговування використовує дві складові: колекції паперових наукових, художніх видань та електронні колекції, які генерують самі бібліотеки або надають віддалений доступ до електронних ресурсів у вигляді електронних книг, журналів, баз і банків даних. Матеріали здійсненого дослідження дозволяють зробити висновок, що електронні ресурси публічних бібліотек Китаю можуть складати понад 60 % їхнього документного фонду. Чітко вимальовується тенденція домінування в виробничих та сервісних процесах орієнтації на інформаційні продукти та послуги в електронному вигляді. Така форма надання інформаційних послуг базується на широкому застосуванні дистанційного доступу до електронних колекцій: локальних та віддалених електронних ресурсів, за допомогою стаціонарних комп'ютерів та мобільних пристроїв.

4. Аналіз діяльності публічних бібліотек Китаю дозволяє стверджувати, що адаптація бібліотек до системи електронних комунікацій відбувається шляхом вдосконалення доступу до інформаційних ресурсів і формування багаторівневого культурного простору Китаю. Її ключовими напрямками є

розгортання цифрового бібліотечно-інформаційного виробництва та розширення доступу до електронних ресурсів і віртуальних колекцій; оновлення та оптимізація електронних каталогів бібліотек, впровадження інтерактивних функцій пошуку та фільтрації інформації, розбудова цифрових бібліотек, застосування мобільних пристроїв в обслуговуванні інтернет-користувачів.

5. В публічних бібліотеках Китаю активно відбувається процес адаптації техніко-технологічних інновацій третьої та четвертої технологічної революції. Важливим є те, що адаптація публічних бібліотек Китаю до системи електронних комунікацій, застосування інноваційних технологій віртуальної та доповненої реальності трансформують сам процес читання та сприйняття інформації, надаючи користувачам нові можливості для інтерактивної взаємодії з контентом. Ці технології створюють імерсивне середовище, де користувач може відчути себе дієвим учасником комунікації, що сприяє поглибленню розуміння та запам'ятовування інформації. Застосування технологій віртуальної, доповненої та змішаної реальностей дозволяє бібліотеці вирішити завдання розширення послуг культурної підтримки користувачів, створення більш захоплюючого і відчутного досвіду сприйняття інформації. Вони слугують інноваційною техніко-технологічною базою для створення інтерактивних виставок, віртуальних турів, мистецьких інсталяцій та інших форм культурної взаємодії, які підвищують якість бібліотечно-інформаційного сервісу і формують імерсивний вектор його трансформації. Підхід до публічних бібліотек Китаю як інноваційних сервісних просторів трансформує систему інформаційно-бібліотечного обслуговування від накопичення друкованих ресурсів, формування книжкових колекцій традиційної культурної спадщини, генерації і обміну знаннями та діяльності в сфері соціальної освіти до сприяння творчим інкубаціям, організації дозвілля та розваг.

6. Важливим напрямом інформаційного сервісу публічних бібліотек Китаю є розгортання соціокультурних функцій та використання можливостей

бібліотерапевтичних інструментів для формування позитивного психосоціального середовища та підвищення соціокультурного впливу бібліотек. Публічні бібліотеки як соціокультурні центри інтегрують бібліотерапевтичні підходи в систему інформаційного сервісу. Впровадження цих інструментів сприяє зміцненню ролі бібліотек як центрів культурного розвитку та підтримки громади в Китаї. Цей напрям діяльності публічних бібліотек КНР є особливо важливим з огляду на те, що соціальна стратифікація і диференціація китайського суспільства призводять до поглиблення інформаційної нерівності, а публічна бібліотека виступає потужним інструментом її нівелювання.

7. Значущим вектором сервісних трансформацій публічних бібліотек КНР є розгортання роботи в напрямі освіти як нової точки зростання та розвитку публічних бібліотек в цифровому суспільстві знань. Відповідно до цих тенденцій публічні бібліотеки Китаю функціонують як громадські культурні установи, які не лише опікуються культурною спадщиною, наданням інформаційних послуг, а й займаються організацією соціальної освіти. Таким чином, відбувається процес диверсифікації інформаційних послуг, що змінює сервісну модель публічної бібліотеки від обслуговуючої друкованими виданнями до центрів навчання, інформаційного супроводу процесу освіти протягом життя на території певної провінції, округу, району.

8. Зроблено висновок, що публічні бібліотеки Китаю прискорюють цифрове виробництво, активно вирішують проблеми цифрового авторського права, інтегрують нові технології обробки інформаційних ресурсів шляхом опанування технологій блокчейну, інтеграції паперових і цифрових ресурсів. Широке оцифрування уможливорює контекстуалізацію інформації та екстракцію знань, що містяться в документах (наукових та соціально-культурних артефактах) і дозволяє створювати ланцюжки цінності даних та знань, формувати когнітивні мережі, що охоплюють широкий круг наукових галузей, створюють умови для переходу від каталогізації документів та їх фрагментарної репрезентації в цифровому просторі до розкриття їхньої

семантики. Ця діяльність створює передумови для стратегічного переходу публічних бібліотек Китаю від моделі цифрової бібліотеки до розумної бібліотеки або «бібліотеки знань».

9. Запропонована концептуальна модель сталого розвитку публічних бібліотек Китаю в цифровому суспільстві та суспільстві знань, яка потребує комплексного підходу з врахуванням різних аспектів сервісної діяльності, цифрових трансформацій, соціально-економічних умов, культурних особливостей та технологічних інновацій. Модель базується на функціях публічної бібліотеки як Центру збереження національної і світової культурної спадщини, комунікаційній функції бібліотеки як Центру розвитку громадського життя, спілкування та обміну інформацією та моделі бібліотеки як творчого простору.

10. Модель сталого розвитку публічних бібліотек Китаю ґрунтується на формуванні «розумної» бібліотеки як кросплатформного багатокористувацького середовища та розбудові експериментального ігрового простору, яке спроможне задовольнити інформаційні, культурні, розважальні потреби користувачів. Концепція «розумної» бібліотеки наближає модель сталого розвитку публічних бібліотек КНР до концепції Метавсесвіту (Metaverse), яку КНР підтримує наряду з іншими розвинутими країнами (США, Японія, Південна Корея) як ідею колективного кіберпростору, що поєднує фізичний та віртуальний світи та охоплює всі аспекти життєдіяльності суспільства: навчання, надання послуг, медицину, дозвілля, подорожі, зв'язки з експертами, розвиток освітньо-наукової сфери.

Подальшого наукового розгляду потребують питання впливу бібліотек на глобальний освітній простір та їх роль у формуванні інформаційної грамотності, стратегії управління змінами в контексті шкодоплинного інформаційного середовища, управління бібліотекою як системою сервісних просторів, координація діяльності між публічними бібліотеками, урядом та громадою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ашаренкова Н. Г. Впровадження інформаційних технологій у публічних бібліотеках України // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Київ: 2002. Вип. 8. С. 34-43.
2. Ашаренкова Н. Г. До питання про метафоричність поняття "публічна бібліотека" // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: Проблеми науки, освіти, практики : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2006. С. 51-54.
3. Ашаренкова Н. Методологічні аспекти дослідження соціокультурної трансформації публічної бібліотеки в Україні // Студії з архівної справи та документознавства. 2002. Т. 8. С. 130-134.
4. Ашаренкова Н. Г. Мережа публічних бібліотек України: проблеми оптимізації // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2009. № 1. С. 26 – 37.
5. Ашаренкова Н. Г. Принципи діяльності публічної бібліотеки в нових історичних умовах // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2007. № 1. С. 62-68.
6. Ашаренкова Н. Соціальний захист як фактор збереження і розвитку кадрових ресурсів публічних бібліотек // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2003. Вип. 11. С. 67-78.
7. Ашаренкова Н.Г. Принципи діяльності публічної бібліотеки в нових історичних умовах // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2007. № 1. С. 62-68.
8. Бабіч Т.В. Традиційні та інноваційні форми і канали популяризації інформаційних ресурсів у публічних бібліотеках України // Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Шостої міжнар. наук. конф., м. Київ. 18-20 травня 2023 р. / упоряд. З.М. Сverdлик, М.М. Цілина. Київ, 2023. С. 159-161.

9. Баркова О. Перший досвід оцифрування раритетів у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2000. Вип. 5. С. 337–345.

10. Бережна К. С. Динаміка техніко-технологічних трансформацій публічних бібліотек України // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. Харків, 2016. Вип. 50. С. 101-111.

11. Бережна К. С. Інформаційний сервіс публічних бібліотек України: напрями розгортання в комунікаційному просторі // Вісник Книжкової палати. – Київ, 2016. № 11. С. 9-12.

12. Бережна К. С. Формування комфортного інформаційно-комунікаційного середовища публічних бібліотек України // Молодий вчений. 2017. № 9. С. 142-146.

13. Богза Н. Ф. Публічна бібліотека в процесі трансформації: від інформаційної установи – до центру місцевої громади // Бібл. планета. 2011. № 4. С. 18-21.

14. Богза Н. Ф. Публічні бібліотеки у забезпеченні інформаційних потреб громадян // Бібліотечна практика : різноманітність і дієвість. Вип 11, 2009. С. 3-17.

15. Богун Н. Сучасна публічна бібліотека: нові пріоритети (За матеріалами зарубіжної фахової періодики) // Бібл. планета. 2011. № 1. С. 25-28.

16. Богущ Т. Роль публічної бібліотеки в житті пересічного українця: (За наслідками дослідження) / Бібл. планета. 2008. № 4. С. 5-9.

17. Бондаренко В. Бібліотечне дистантне обслуговування: розвиток термінологічно-поняттєвого апарату в умовах поширення інтернет-технологій // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського / редкол: О.С. Онищенко (голова), Г.В. Боряк, В.М. Горовий [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Асоц. б-к України. Київ, 2014. Вип. 39. С. 351-362.

18. Бугайчук І. О. Проектна діяльність як один з інструментів паблік рилейшнз в діяльності публічних бібліотек // Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Шостої міжнар. наук. конф., м. Київ. 18-20 травня 2023 р. / упоряд. З. М. Сverdлик, М. М. Цілина. Київ, 2023. С. 161-164.

19. Вилегжаніна Т. Бібліотечна послуга в сучасному суспільстві: визначення пріоритетів для гарантованого державного фінансування // Бібл. планета. 2005. № 3. С. 4-6.

20. Вилегжаніна Т. Місце публічних бібліотек у соціокультурному просторі регіону // Бібл. планета. 2007. № 2. С. 4-6.

21. Вилегжаніна Т. Публічні бібліотеки України в інформаційному просторі: правові аспекти діяльності // Бібл. планета. 2005. № 4. С. 4-6.

22. Вилегжаніна Т. Публічні бібліотеки України крізь призму міжнародних стандартів ІФЛА // Бібл. планета. 2006. № 4. С. 4-7.

23. Вилегжаніна Т. Роль і місце публічної бібліотеки в українському суспільстві // Бібл. планета. 2008. № 2. С. 4-5.

24. Вилегжаніна Т. Українські публічні бібліотеки: партнерство – запорука успіху розвитку бібліотечної справи // Бібл. планета. 2012. № 1. С. 4-5.

25. Вилегжаніна Т. Інновації в новій парадигмі діяльності бібліотек // Бібліотечна планета. 2017. № 1. С. 4-5.

26. Вилегжаніна Т. Деякі аспекти національно-патріотичної діяльності публічних бібліотек України // Бібліотечна планета. 2015. № 4. С. 4-6.

27. Вилегжаніна Т. І. Трансформація функцій публічних бібліотек у реаліях сьогодення // Бібліотечна планета. 2018. № 1. С. 4-5.

28. Волинець В. О. Віртуальна, доповнена і змішана реальність: сутність понять та специфіка відповідних комп'ютерних систем. Питання культурології, 2021 (37), 231-243. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.37.2021.237322>

29. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Сучасна бібліотека у швидкозмінюваному світі: моделі розвитку та партнерства // Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інноваційні трансформації ресурсів і послуг», м. Київ, 4-6 жовтня 2022 р. <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/663>

30. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія. Київ : Академперіодика, 2014. 362 с.

31. Горбань Ю. І. Зберігання книжкових пам'яток як культурних цінностей у бібліотеках України : монографія. Київ: Вид-во Ліра-К, 2018. 160 с.

32. Давидова І.О. Бібліотечне виробництво в інформаційному суспільстві : монографія / Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2005. 295 с.

33. Давидова І.О. Знання та організаційна пам'ять у системі інформаційного менеджменту // Вісник Книжкової палати. 2015. № 9. С.35-37.

34. Давидова І. О. Когнітивно-комунікаційна парадигма в бібліотекознавстві // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. 2013. № 40. С. 60–69.

35. Давидова І. О. Феномен управління інформацією у світі концепції стійкого розвитку суспільства // Вісник Книжкової палати. 2004. №5. С. 38-41.

36. Давидова І. О. Управління знаннями як технологія комунікативного інжинірингу // Информационное образование и профессионально-коммуникативные технологии XXI века : материалы V Междунар. науч.-практ. конф., Одесса, 13-15 сентября 2012 г. Одесса: ОНПУ «Политехнический», 2012.

37. Дзьобань О. П., Жданенко С. Б. Віртуальні комунікації: роль й місце у сучасному світі. Правова інформатика, 2015, 2(46), 9-16.

38. Дубровіна Л. А. Рукописно-книжна спадщина України в сфері національної культури: створення традиційних та електронних ресурсів // Рукописна та книжкова спадщина України. Київ, 2014. Вип. 18. С. 286–315. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rks_2014_18_24 (дата звернення: 29.11.2020).

39. Дубровіна Л., Киридон А., Матяш І. Архіви, бібліотеки, музеї — джерельна основа національної пам'яті, культурної спадщини України // Бібліотечний вісник. 2017. № 1. С. 3–10.

40. Добровольська В. В. Електронна бібліотека «Україніка» — унікальний інтегрований ресурс цифрової документальної спадщини // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2020. № 1. С. 79–87. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2020.205424>.

41. Добровольська В. В. Сучасні зміни культурної політики в Україні і розвиток інформаційно-комунікаційного простору культури та управління документацією // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2017. № 2. С. 74–80. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2017.150199>.

42. Добко Т. В. Довідково-бібліографічне обслуговування в електронному середовищі: віртуальне чи реальне // Бібліотечний вісник, 2011. № 4. С. 11-23.

43. Добко Т. Довідково-бібліографічна діяльність і довідково-бібліографічне обслуговування: співвідношення понять і термінів // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2017. Вип. 45. С. 82-95. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0000001338>

44. Електронна бібліотека «Культура України» // Національна парламентська б-ка України. URL: <http://elib.nplu.org/> (дата звернення: 18.11.2023).

45. Електронні книжки та електронні читанки (рідери) в бібліотеці : з чого почати / уклад.: В. С. Пашкова, Т. О. Ярошенко ; Укр. бібл. асоц., Нац. парламент. б-ка України, Наук. б-ка Нац. ун-ту «Києво-Могилян. акад.». Київ : Самміт-Книга, 2013. 63 с.

46. Ільганаєва В. О. Бібліотека та університет: взаємодія у формуванні

комунікаційних стратегій // Університетська бібліотека: нова сфера інформаційної взаємодії : монографія / за ред. В. О. Ільганаєвої, Т. О. Колеснікової; Дніпропетровськ. нац. ун-т залізн. трансп. ім. Лазаряна. Дніпропетровськ, 2016. 202 с.

47. Ільганаєва В. О. Соціальні комунікації : словник-довідник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 328 с.

48. Ільганаєва В. О. Теоретико-методологічний синтез соціально-комунікаційного знання // Філософія спілкування: Філософія. Психологія. Соціальна комунікація. 2009. № 2. С. 96–101.

49. Інституалізація // Ільганаєва В. О. Соціальні комунікації : словник-довідник. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. С. 82.

50. Кобелєв О. М. Інформаційна аналітика в структурі бібліотечної діяльності в Україні : монографія / Харків. держ. акад. культури. Харків, 2012. 246 с.

51. Кобелєв О. М. Методологія сучасного бібліотекознавства : стан та напрями розвитку // Вісн. Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. Харків, 2017. Вип. 50. С. 88–100.

52. Ковальчук С. До питання щодо нормативів ресурсного забезпечення публічних бібліотек (на прикладі матеріально-технічних ресурсів) // Бібл. планета. 2014. № 1. С. 21-25.

53. Ковальчук Г. Діяльність бібліотек зі збереження національної документальної спадщини: проблеми кооперації // Бібліотечна планета. 2010. № 3. С. 9–11.

54. Ковальчук Г. Експертиза книжкових пам'яток у бібліотеках: українознавчий аспект // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність : зб. наук. пр. 2012. Вип. 21. С. 403–416.

55. Колеснікова Т. О. Бібліотечні міфи інформаційного суспільства // Освіта регіону. 2009. № 4. С. 155–161.

56. Колесникова Т. О. Електронні форми бібліотек ВНЗ як вищий рівень інформатизації бібліотечної діяльності в освіті // Вісник Книжкової палати. 2011. № 3. С. 23–27.

57. Колесникова Т. О. Інформатизація як умова системних змін в бібліотеках ВНЗ // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. Вип. 26. Харків, 2009. С. 165—173.

58. Колесникова Т. О. Сучасна бібліотека ВНЗ: моделі розвитку в умовах інформатизації // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2009. № 4. С. 57—63.

59. Коновал Л. Функціонування національних цифрових бібліотечних проєктів у контексті формування електронної бібліотеки «Україніка» // Бібліотечний вісник. 2016. № 2. С. 11–16.

60. Концепція якісних змін бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України (до 2025 року) [Електронний ресурс] : проєкт документу. – Режим доступу: <http://ula.org.ua/ua/252-dokumenti/dokumenti-uba>.

61. Копанєва В. О. Бібліотека як центр збереження інформаційних ресурсів Інтернету : монографія / НАН України; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2009. 198 с.

62. Коржик Н. А. Бібліотерапевтичний інструментарій сучасної публічної бібліотеки // Вісник Харківської державної академії культури. Серія : Соціальні комунікації. 2019. Вип. 54. С. 41-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/haksk_2019_54_6

63. Коржик Н. А. Креативні формати та засоби обслуговування користувачів сучасних бібліотек // Вісник Харківської державної академії культури. Серія : Соціальні комунікації. 2019. Вип. 56. С. 76-85.

64. Костенко Л. Й. Бібліотека суспільства знань: концептуальна модель // Бібліотекознавство. Документознавство, Інформологія. 2006. № 1. С. 23-28.

65. Кузьменко О. І., Загуменна В. В. Бібліотека як соціокультурний публічний простір: трансформаційні зміни // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія, 2020, № 4, С. 24–31.

66. Кунанець Н. Е. Соціокомунікаційний підхід у бібліотекознавстві: інновація чи відновлення традицій // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2014. № 3. С. 11–18.

67. Кушнарєнко Н. М. Бібліотечне краєзнавство: підручник. Київ : Знання, 2007. 502 с.

68. Кушнарєнко Н. М. Формування електронного бібліотечного середовища в краєзнавчому аспекті // Вісник Харків. держ. акад. культури : зб. наук. пр. 2005. Вип. 16. С. 90–96.

69. Лобузін І. Цифрові бібліотечні проекти: технологічні рішення та управління життєвим циклом колекції : монографія / відп. ред. В. А. Широков ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2016. 216 с.

70. Лобузін І. В. Технології інтеграції міжнародних та національних бібліотечних цифрових ресурсів // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2017. № 1. С. 66–78. DOI: <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2017.150251>.

71. Лобузін К. Технології організації знаннєвих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / відп. ред. О. С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2012. 252 с.

72. Лобузін К. В. Бібліотека 3.0: знання, сховища даних, експерти // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2012. № 1. С. 26–35.

73. Лобузін К. В. Сучасні підходи до інтеграції електронних бібліотечних інформаційних ресурсів // Вісник Книжкової палати. 2012. № 12. С. 24–28.

74. Лосієвський І. Я. Документні пам'ятки в бібліотечних зібраннях: теоретико-методологічні аспекти та сучасна практика // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. Харків. 2013. Вип. 41. С. 124–134.

75. Лукашина А. А. Використання хмарних технологій у діяльності бібліотек ВНЗ: досвід наукової бібліотеки НУК ім. Адмірала Макарова

[Електронний ресурс] : <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1861/Lukashyna.pdf?sequence=1>.

76. Лупіка Л. Сучасні бібліотеки – відкритий простір для освіти, спілкування і дозвілля // Бібліотечний форум України, 2015, № 2, С. 27-28.

77. Мар'їна О. Ю. Бібліотека у процесах формування цифрового контенту // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2012. № 2. С. 41–46.

78. Мар'їна О. Ю. Бібліотеки та соціальні медіа: технологія взаємодії // Вісник Книжкової палати. 2012. № 8. С. 23–25.

79. Мар'їна О. Ю. Веб-орієнтована концепція розвитку бібліотек в контексті еволюції веб-технологій // Вісник Книжкової палати. 2016. № 10. С. 24–27.

80. Мар'їна О.Ю. Бібліотека в цифровому просторі : монографія / Харків. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2017. 326 с.

81. Новальська Т., Бойчук Н. Публічні бібліотеки як інституції історичної пам'яті українського народу // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. 2024. №13. С. 222-232. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7654.13.2024.307253>

82. Новальська Т., Горбань Ю., Бачинська Н., Пристай Г. Публічні бібліотеки України як складова інформаційного спротиву російській агресії // Вісник ХДАК. 2024. № 65. С. 69-82.

83. Новицька Т. Л. Хмарні технології як засіб підвищення функціонування електронної бібліотеки [Електронний ресурс] : http://lib.iitta.gov.ua/10477/1/Novichka_tezu2015%20%E2%84%961.pdf.

84. Онищенко О. Адаптація бібліотек до «Життя в цифрі» // Бібліотечний вісник. 2020. №1 (255). С. 3-8.

85. Онищенко О. Проблеми адаптації бібліотек до умов цифрової культури // Бібліотечний вісник. 2015. № 6. С. 3-7.

86. Пашкова В. Публічні бібліотеки: виклики ХХІ століття // Бібл. форум України. 2010. № 4. С. 16-19.

87. Половинчак Ю. Бібліотеки в культурних взаємодіях цифрової епохи // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2013. Вип. 35. С. 302–317.

88. Половинчак Ю. Бібліотечні ресурси як фактор зміцнення національної самосвідомості суспільства // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2009. Вип. 23. С. 53–59.

89. Попик В. Концептуальні засади розбудови фундаментальної національної електронної бібліотеки «Україніка» // Бібліотечний вісник. 2015. № 2. С. 3–9.

90. Попик В. Створення фундаментальної електронної бібліотеки «Україніка» як складник формування національного гуманітарного інформаційного простору // Бібліотечний вісник. 2014. № 6. С. 3–7.

91. Прокошева Т. Бібліотеки України на шляху до інформаційного суспільства: новий крок // Бібліотечна планета. 2004. № 3. С. 4-6.

92. Проектна діяльність бібліотеки // Українська бібліотечна енциклопедія. URL:<http://surl.li/hiytg> (дата звернення: 26.06.2023)

93. Публічна бібліотека – інформаційний центр громади / Нац. парлам. б-ка України ; [підгот.: О. П. Лахно, С. М. Кравченко, І. О. Цуріна]. Київ : НПБУ, 2008. 51 с.

94. Публічна бібліотека: місія (з досвіду різних країн. Погляд методиста) / НПБУ; підгот.: І. Цуріна, Н. Гудімова. Київ, 2004. 44 с.

95. Публічні бібліотеки: інновації, досвід, послуги : дайджест / Терноп. обл. універс. наук. б-ка, наук.-метод. від. ; підгот. І. Врублевська ; ред. Г. Жовтко. Тернопіль, 2017. 18 с.

96. Рибачок О. М. Діяльність ЮНЕСКО в галузі розвитку міжнародних проектів цифрової документальної спадщини // Гілея: науковий вісник. 2017. Вип. 126. С. 136–141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2017_126_34 (дата звернення: 03.03.2023).

97. Розколупа Н. До питання організації мережі публічних бібліотек в Україні // Бібліотечна планета. 2011. № 4. С. 22-24.

98. Салата Г. В. Аспектуалізація діяльності публічних бібліотек України у проблемному полі державної інформаційної політики // Київський національний університет культури і мистецтв : зб. наук. праць. Випуск 125, 2015. С. 234-239.

99. Сенченко М. І. Депозитарна цифрова бібліотека – як єдина можливість вирішення проблеми книгосховищ // Вісник Книжкової палати. 2008. № 2. С. 3–6.

100. Сидоренко Т. Перспективні напрями розвитку культурно-просвітницької діяльності публічних бібліотек // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія, 2017, № 1, С. 88–92.

101. Сі Сінвень. Бібліотека як складова Китайської національної інфраструктури знань // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матер. міжнар. наук. конф., 22–23 листопада 2023 р. У 2 ч. Ч. 1 / Під ред. доц. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2023. С. 195-196.

102. Сі Сінвень Інформаційно-ресурсний потенціал провідних публічних бібліотек Китаю// Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матер. міжнар. наук. конф. (17–18 листопада 2022 р.) / Під ред. доц. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2022. С.162-164.

103. Сі Сінвень. Китайський досвід створення національної інфраструктури знань // Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Шостої міжнар. наук. конф., м. Київ. 18-20 травня 2023 р. / упоряд. З.М. Свердлик, М.М. Цілина. Київ, 2023. С. 155-156.

104. Сі Сінвень Модель публічної бібліотеки як освітнього центру // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. молодих учених, 20–21 квітня 2023 р. У 2 ч. Ч. 2 / За ред. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2023. С. 184-185.

105. Сі Сінвень Напрями соціокультурної модернізації публічних бібліотек Китаю // Вісник Книжкової палати. 2023. № 2. С. 49-52.

106. Сі Сінвень Напрями соціокультурної модернізації публічних

бібліотек Китаю // Вісник Книжкової палати. 2023. № 3. С. 49-52.

107. Сі Сінвень Публічні бібліотеки Китаю: базові принципи модернізації // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. А. А. Соляник. Харків : ХДАК, 2022. Вип. 62. С. 50-60.

108. Сі Сінвень Програмно-цільове управління в документно-інформаційних установах КНР (Program-targeted management in documentary and information institutions of the people's republic of China) .Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матер. міжнар. наук. конф. (18–19 листопада 2021 р.) / Під ред. проф. В. М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2021. С. 184-185.

109. Сі Сінвень Стимулюючий маркетинг в публічних бібліотеках Китаю // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали міжнар. наук.- теорет. конф. молодих учених, 18–19 квітня 2024 р. У 2-х ч. Ч. 2 / За ред. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2024. С. 116-118 .

110. Сі Сінвень Цифрові архіви публічних бібліотек Китаю // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 19–20 травня 2022 р. / За ред. проф. В. М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2022. С. 184-185.

111. Соляник А.А. Обов'язковий примірник мережевого документа як гарантована форма постачання Національної електронної бібліотеки // Бібліотечний вісник. 2013. № 6. С. 25–29.

112. Соціокультурна діяльність / Нац. парлам. б-ка України ; підгот.: С. Кравченко, І. Цуріна. Київ, 2005. 66 с. (Публічні бібліотеки).

113. Соціологічні дослідження в бібліотеках : інформ.-аналіт. бюл. / ДЗ "Нац. парлам. б-ка України" ; [наук. ред. З. І. Савіна, уклад. Т. І Богуш]. Київ, 2008. Вип. 34. 44 с.

114. Скляренко Н., Бухаріна І. Імерсивні технології у дизайні книжкової продукції: принципи проектування // Візуальні комунікації, 2022 Том 5. № 2, С. 270-282.

115. Сухенко Т. П'ять принципів, за якими потрібно змінювати публічні бібліотеки України // URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2020/02/12/239876/>

116. Сучасна публічна бібліотека від А до Я : довідник / Н.І. Розколуца, Т.І. Богуш, Л.В. Лагута [та ін.] ; М-во культури України, Нац. Б-ка України ім. Ярослава Мудрого. Київ, 2019. 191 с.

117. Талалаєвська М. Інтеграція публічних бібліотек: співпраця, взаємодія (з досвіду бібліотек різних країн) / М. Талалаєвська // Бібліотечна планета. 2014. № 2. С. 27-31.

118. Терещенко І. Впровадження інноваційних технологій у бібліотечний сервіс // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2014. Вип. 39. С. 447-455. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0000001338>

119. Тітова Н. Роль і місце публічних бібліотек у побудові інформаційного суспільства: окремі аспекти, досвід та першочергові завдання // Бібліотечна планета. 2008. № 3. С. 11-14.

120. Тюркеджи Н. С. Цифрова доступність українських бібліотек: аналіз вебсайтів // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. А. А. Соляник. Харків : ХДАК, 2023. Вип. 63. С.105-112.

121. Філіпова Л. Я., Олійник О. Еволюційний шлях розвитку і інформатизації бібліотек США // Бібліотечний форум України, 2012. 2. С. 35-40.

122. Федоренко О. І. Роль публічних бібліотек в інформатизації суспільства та підвищенні інформаційної культури // Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору : матеріали міжнар. наук. конф., 21-23 жовтня 2014 р. Київ, 2014.

123. Чен Щзецзінь. Розвиток комп'ютерних бібліотечних мереж в Китаї // Вісник Книжкової палати. 2002. N 8. С. 33-35.

124. Черняк І. В. Трансформація мережі публічних бібліотек під впливом децентралізації // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2022. № 2. С. 31–38.
125. Чотири простори бібліотеки: модель діяльності: практичний посібник / автори укладачі: О. Бояринова, О. Бруй, Л. Лугова, Я. Сошинська, І. Шевченко; Українська бібліотечна асоціація. Київ : ВГО Українська бібліотечна асоціація, 2020. 104 с.
126. Чумак Є. Трансформація інформаційних ресурсів публічних бібліотек України в сучасних умовах // Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук. 2022. № 10. С. 36-48.
127. Чен Шзецзін. Розвиток комп'ютерних бібліотечних мереж в Китаї // Вісник Книжкової палати. 2002. N 8. С. 33-35.
128. Чжан Хао. Проекти будівництва публічних бібліотек Китаю // Вісник Книжкової палати. 2018. № 5. С. 48-52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2018_5_12
129. Чжан Хао. Проекти оцифрування документної культурної спадщини Китаю // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. Харків, 2018. Вип. 53. С. 139-148.
130. Чжан Хао. Технології проектного менеджменту в документно-інформаційних установах Китаю // Вісн. Харк. держ. акад. культури : зб. наук. пр. Харків, 2019. Вип. 55. С. 59-69. URL: <http://195.20.96.242:5028/khk dak-xmlui/bitstream/handle/123456789/447/%D0%92%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%2055.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
131. Чжан Хао. Особливості соціально-культурного проектування інформаційного середовища КНР // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 26-27 квітня 2018 р. Харків : ХДАК, 2018. С. 256-257.
132. Чжан Хао. Цифрова національна бібліотека як складова системи соціальних комунікацій // International Multidisciplinary Conference «Science and Technology of the Present Time: Priority Development Directions of Ukraine

and Poland» Wolomin : Republic of Poland, 19-20 Oktober 2018. Volume 3. Wolomin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2018. S. 161-163.

133. Чжан Хао. Цифрові бібліотеки як засіб репрезентації регіональних культурних здобутків Китаю // Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених 23–24 квітня 2020 р. / За ред проф. В.М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2020. С. 187-188.

134. Шаповалова Г. М. Культурное наследие мира в цифровую эпоху: вехи реализации стратегии ЮНЕСКО в области международного права (к 70-летию нормотворческой деятельности ЮНЕСКО) // Международное право и международные организации. 2016. № 1. С. 13–21.

135. Шевченко І. Кадрове забезпечення процесів організації роботи з бібліотечними фондами в публічних бібліотеках України // Бібліотечна планета. 2007. № 4. С. 11-14.

136. Шевченко М. О. Критерії відбору документів для оцифрування історико-культурної спадщини України // Вісник Харківської державної академії культури. 2019. Вип. 54. С. 73–81. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5333.054.07>.

137. Шевченко М. О. Цифрові архіви періодичних видань: сучасні виклики для України // Вісник Харківської державної академії культури. 2019. Вип. 56. С. 114–127. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5333.056.11>.

138. Шемаєв С. О. Взаємодія бібліотек, музеїв, архівів у комунікаційному просторі України : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук із соціальних комунікацій. Харків, 2016, 23 с.

139. Шемаєв С. О. Форми взаємодії бібліотек, музеїв, архівів у сучасному інформаційному просторі // Вісник Харків. держ. акад. культури. Харків, 2014. Вип. 42. С. 222–230.

140. Шемаєва Г., Ельбесхаузен Х. Модель публічної бібліотеки в сучасній системі соціальних комунікацій // Вісник Книжкової палати. 2012. № 8. С. 12-15.

141. Шемаєва Г. В. Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій : монографія. Харків : ХДАК, 2008. 289 с.

142. Шемаєва Г.В. Система електронних бібліотек та баз даних: теоретико-прикладні аспекти : навчальний посібник; Харк. держ. акад. культури. Харків : ХДАК, 2014. 156 с.

143. Юхневич Ю. Інтелектуальний простір публічних бібліотек // Бібліотечна планета. 2011. № 4. С. 14-15.

144. About the Chinese Digital Library. URL: <https://www.apabi.com/ruc?pid=about&cult=US>

145. Adolphus Margaret. Focus on libraries in China. URL: <https://www.emeraldgrouppublishing.com/archived/librarians/management/viewpoints/china.htm>

146. A mobile library brings the joy of learning to children in China <https://www.sanoma.com/en/news/2011/wp/mobile-library-brings-joy-of-learning-to-children-in-china/>

147. Bin F. & Miao K. Electronic Publishing for China's Public Libraries: Challenges and Opportunities // The Electronic Library, Vol. 23. 2005. No. 2, pp. 181-188.

148. Breves P., Heber V. (2020). Into the Wild: The Effects of 360 Immersive Nature Videos on Feelings of Commitment to the Environment // Environmental Communication, 14(3), 2020, pp. 332-346. URL: <https://doi.org/10.1080/17524032.2019.1665566>.

149. By [Elisabeth Watson](#). Widening Access to Public Libraries in China. URL: <https://www.publishingtrends.com/2012/04/widening-access-to-public-libraries-in-china/>

150. China book reading statistics // URL: https://www.google.com/search?q=China+book+reading+statistics&oq=China+book+reading+statistics&gs_lcrp=EgZjaHJvbWUyBggAEEUYOTIHCAEQIRigATI HCAIQIRigATIKCAMQIRgWGB0YHjIKCAQQIRgWGB0YHjIKCAUQIRgWGB0YHjIKCAYQIRgWGB0YHjIKCAcQIRgWGB0YHjIKCAgQIRgWGB0YHjIK

[CAkQIRgWGB0YHtIBDjYwNzExOTQzM2owajE1qAIAsAIA&sourceid=chrome&ie=UTF-8#vhid=zqgnFIxbtyfTwM&vssid=l](https://www.apabi.com/tiyan?pid=about&cult=US)

151. China [Digital Library](https://www.apabi.com/tiyan?pid=about&cult=US). URL: <https://www.apabi.com/tiyan?pid=about&cult=US>

152. China's Agenda 21: White paper on China's population, environment, and development in the 21st century, China Popul. Today, No. 4, 5–8 (1994). URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12288811/>.

153. China's VNR report on implementation of the 2030 agenda for sustainable development. URL: <https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates/china>.

154. Chinese Social Media to Display User Locations Based on IP Addresses, Including ByteDance and Zhihu Platforms . April 17, 2022. Archived from the original on September 22, 2022 .

155. Chinese Internet Platforms Reveal Users' Locations and Embarrass Nationalist Bloggers. 12 May 2022. Archived from the original on 4 November 2022. Chinese Cloud Services // <https://incountry.com/blog/chinese-cloud-services/>

156. Cheng W., Zhang S. and Zheng H. A Comparative Study of Library Law in China, the US, Korea, and Japan // Journal of the Open Access Library, 2019. 6, 1-8. doi:10.4236/oalib.1105333 .

157. Cheng Y. The case study of reading promotion activities in Hefei public libraries. Anhui: Anhui University. 2017.

158. Cheng Huiping, Wan Li, Zhang Yi. A study on the development level of regional public libraries in China based on partial least squares structural equation // Library And Information Service, 2015, 59(12): pp.19-23. DOI: 10.13266/j.issn.0252-3116.2015.12.003.

159. China had 3,303 public libraries by 2022 // <https://govt.chinadaily.com.cn/s/202307/14/WS64b0bbfe498ea274927c5148/china-had-3-303-public-libraries-by-2022.html>

160. Clark P, Hui Su, Li Ruan. Three digital platforms: Hangzhou Public Library expands access to resources. 2013. *Library Trends* 62(1):140-159. DOI:10.1353/lib.2013.0023
161. Ding X. Research on an intelligent book recommendation system based on data analysis . *Information Research: Theory and Application (in China)* 2010. 5. pp. 107 – 110.
162. Guihua Yang and Tong Zhang. Entwicklung der Chinesischen Digitalen Bibliothek // *Elektronische Zeitschrift für wissenschaftliches und spezielles Bibliothekswesen*. 2002. Bd. 3. Nr. 3.
163. Huang Yurong. Public Digital Libraries: Observations and Perspectives from the Chinese Experience // *The Journal of Arts Management, Law and Society* 2018. 48:2. pp. 122-132. [10.1080/10632921.2017.1377662](https://doi.org/10.1080/10632921.2017.1377662)
164. Hongbin Chen. China's lack of public libraries is not a funding problem // *ThinkChina*. 2022. August 31. URL: <https://www.thinkchina.sg/lack-public-libraries-china-not-funding-issue>.
165. ICT Development Index (IDI): Conceptual Framework and Methodology. ITU. Archived from the original on July 15, 2021. Cited May 14, 2022.
166. ICT Development Index (IDI): conceptual framework and methodology. ITU. Archived from the original on June 15, 2021.
167. IFLA-UNESCO Public Library Manifesto 2022 // URL: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2006/1/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022.pdf>
168. IFLA public library service guidelines. – 2nd, completely rev. ed. / edited by Christie Koontz and Barbara Gubbin. p. cm. - (IFLA publications, ISSN 0344-6891 ; 147).
169. ITU | 2017 Global ICT Development Index. www.itu.int. Archived from the original on May 25, 2021. Cited May 14, 2022.
170. ITU | 2017. Global ICT Development Index. www.itu.int. Archived from the original on May 25, 2021.

171. Lai Ling Tomala // file:///C:/Users/USER/Documents/%D0%90RNICA%202022/%D0%90%D1%81%D0%BF%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D1%8B/%D0%90%D0%90%D0%90%20%D0%9A%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%B9%20%D0%A1%D1%96%20%D0%A1%D1%96%D0%BD%D1%8C%D0%B2%D0%B5%D0%BD/%D0%98%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5%D1%82/China_%20average%20number%20of%20books%20read%20annually%20by%20format%202022%20_%20Statista1.html
172. Lee P.-Ch. Technological innovation in libraries. *Library Hi Tech*.2020. Vol. 39. P. 574-601. URL: <https://doi.org/10.1108/LHT-07-2020-0163>.
173. Li Y. The current situation, problems and countermeasures on reading promotion activities of public libraries in Guangzhou // *Public Library Journal*, 2014, 1, pp. 75–80.
174. Li Jianxia. *Library Service Quality Evaluation and Cases Study* // *Document, Information & Knowledge*, 2011(05), pp.12-13.
175. Liu Y. , Fu, Y. , Liang, Z. and Liu, Y. Factors influencing the adoption of public mobile libraries in China: a stimulus-response perspective // *The Electronic Library*, 2023. Vol. 4. URL: <https://doi.org/10.1108/EL-06-2023-0143>
176. Liu Y. & Hong M. Practices and reflections on reading promotion activities in public libraries // *Library Science Research & Work*, 2017. 7, pp. 64–66.
177. Liu Y. Q. and Li D. Development of an Integrated Public Library Service in Dongguan, One of the Fastest Developing Cities in China // *New Library World*, 2007. Vol. 108. No. 5/6, pp. 278-285.
178. Liu H, Fang C., Sun S. Digital inequality in provincial China // *Environment and Planning*, 2017. Vol. 17. No. 6, pp. 135-142.
179. Liu C. S. , Zhang X. J. Statistical analysis of articles on digital libraries // *Journal of modern information (in China)*. 2011. 31. 3. pp. 113 – 116.

180. Liu Haimeng; Fang Chuanlin; Sun Siao. Digital Inequality in Provincial China // *Environment and Planning A: Economics and Space*. 2017. 49 (10): pp. 2179–2182. doi: 10.1177/0308518X17711946.

181. Li D. & Shen X. J. Legislative Supplement to the Law on Public Libraries of the People's Republic of China (Part One) // *Library Development*, 2018. No. 1, pp. 7-18.

182. Li D. & Shen X. J. Legislative Supplement to the Law on Public Libraries of the People's Republic of China (Part Two) // *Library Development*. 2018. No. 2, pp. 4-16.

183. Ling M. & Cao, C. Comparison between the two new library movements from 20th century to 21st century // *Library*, 2007. 2, pp. 10-16.

184. Lo P., Stark A. Exploring the relationship between social integration and mobile libraries in the age of Internet connectivity: A qualitative study of mobile librarians worldwide // *Journal of Librarianship and Information Science*, 2021. 53 (2), pp. 245-270. URL: <https://doi.org/10.1177/0961000620935476>

185. Liu Y. K. & Li D. Development of an integrated service of public libraries in Dongguan, one of the fastest growing cities in China // *New Library World*, 2007. Vol. 108. № 5/6, pp. 278-285.

186. Meng Z. D. Research of reading promotion in public libraries: A case study of Liaoning provincial library // *Journal of Library Science*, 2013. 7, pp. 71–74. doi:10.14037/j.cnki.tsgxk.2013.07.028

187. Ming Pao. The standards should be explained and should not be censored casually Original. URL: <https://news-mingpao-com.translate.google.com/pns/%E8%A6%81%E8%81%9E/article/20230515/s00001/1684089306936>.

188. National report on sustainable development, June 1997, China, Articles pp.1.2, 1.3, 1.4, 1.7, 4.35, 4.39, 5.14–5.17. URL: <http://www.acca21.edu.cn/>.

189. National 13th Five-Year Scientific and Technological Innovation Plan // URL: <https://www.iea.org/policies/11682-national-13th-five-year-scientific-and-technological-innovation-plan>
190. No Y., Shin Y. Research on the plan for activating the library on the development of virtual reality and augmented reality // International Journal of Content Development, Knowledge and Technology. 2022. Volume 12. No. 1. URL: <https://journals.sfu.ca/ijkcdt/index.php/ijkcdt/article/view/645>
191. Pe Tong, Zou Jiawei, Dong Jian. A brief history of the archival affairs of China. Monogr. Beijing, 1985 (кит.).
192. Pe Tong, Li Fenglo. Archive file of modern China. Beijing, 1988. (кит.).
193. Rafi Muhammad, Zheng Jianming and Khurshid Ahmad. Integration of digital resources within the framework of the knowledge management model: analysis based on the structural equation model // Information Discovery and Delivery, 2020. 48.4. pp. 237-253.
194. Ruan L., Zhu Q., Ye Y. Academic Library Development and Administration in China. IGI Global. 2017. 391 p. DOI: <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-0550-1>.
195. Roach S. China is leading the world in sustainable development. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2019/09/china-leading-sustainable-development/>.
196. Shannon Mattern. Library as Infrastructure // Places Journal, June 2014. URL: <https://doi.org/10.22269/140609>
197. Shen X., Zheng, Z., Han S. and Shen C. An overview of the major projects constituting the Chinese Academic Digital Library // The Electronic Library, 2008. Vol. 26. No. 1, pp. 39-54.
198. Su Hui, Ruan Li Three. Digital Platforms: Hangzhou Public Library Widens Access to Resources // Library Trends. 2013. 06. pp.140-159.

199. Statistical evaluation of university libraries in China. URL: https://www.researchgate.net/publication/240600948_Statistical_evaluation_of_university_libraries_in_China
200. Tan Xiangjin. Four Issues Affecting the Current Development of Chinese Libraries // *Journal of Library Science In China*, 1999. 03. pp. 32-37.
201. National Science and Technology Innovation Plan // URL: https://www.gov.cn/zhengce/content/2016-08/08/content_5098072.htm
202. Wang X., Wang T. Innovative practice and thinking on space development in the library of Liaoning Province // *International Journal of Library and Information Services (IJLIS)*. 2020. 9(1) DOI: 10.4018/IJLIS.2020010106
URL: <https://www.igi-global.com/article/innovative-practice-and-development-thinking-of-space-re-design-in-the-liaoning-provincial-library/240799>
203. Wang Xuelin, Yin Fanmin, Xia Guodong. Strategic Plan for Modernization Development of Public Libraries in Heilongjiang Province // *Library Development*, 1985(S2), pp.25-32.
204. Wang Y. G. Research on Library reading promotion. Blossom Press. 2015. 78.
205. Wen H. Y. Research of reading promotion activities in public libraries in Dongguan // *Journal of Library Science*, 2017. 4. pp. 99–104. doi:10.14037/j.cnki.tsgxk.2017.04.025
206. Wei L. The Shanghai Digital Library Initiative // *Asian Libraries*, 1999. Vol. 8. No. 5. URL: <https://doi.org/10.1108/al.1999.17308eae.001>
207. Wenji Zhang. Statistics of the number of public libraries. 2012-2022. URL: <https://www.statista.com/statistics/226455/number-of-public-libraries-in-china/>
208. Wu Weici. The Role of Public Libraries in Constructing Harmonious Society // *Library*, 2006 (01):1-2+10.

209. Wu Xiao. The analysis of sampling data of the usage of the digital reading rooms of the public libraries in the central cities of China // IFLA WLIC 2015. URL: <https://library.ifla.org/id/eprint/1118/1/140-wu-en.pdf>.

210. Xi Xinwen. Public libraries as centers of lifelong education // Modern science: innovations and prospects. Proceedings of the 16th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2022. Pp. 364-366. URL: <https://sci-conf.com.ua/xvi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-11-13-12-2022-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>

211. Xinwen X., Hu Z., Davydova I., Marina O. Marin S. Analysis of Project Activities of Libraries of the People's Republic of China // Proceedings of the 2nd International Workshop on Social Communication and Information Activity in Digital Humanities (SCIA-2023). Lviv, Ukraine, November 9, 2023. pp. 184-195. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3608/paper14.pdf>.

212. Xihui Zhen. Overview of Digital Library Development in China // D-Lib Magazine 16(5/6) May 2010. 16(5/6). DOI:[10.1045/may2010-zhen](https://doi.org/10.1045/may2010-zhen)

213. Xiheng J. How China is implementing the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://oecd-development-matters.org/2020/02/28/how-china-is-implementing-the-2030-agenda-for-sustainable-development/>.

214. Xin Z. Practices and mindsets of China's public libraries during COVID-19 // IFLA Journal, 2022. 48(1), 161-165. URL: <https://doi.org/10.1177/03400352211046024>

215. Xu X. X., Jin D. Z. & Zhang L. The branding and innovation: Key points in the library reader activities--Suzhou library reading promotion case sharing // New Century Library. 2014. 1, pp. 19-22.

216. Yao, L. and Zhao P. Digital Libraries in China: Progress and Prospects // Electronic Library, 2009. Vol. 27. No. 2, pp. 308-318.

217. Yan Peichao. On the Development Policy of CDL // Information and documentary, 2001. Vol. 3. pp. 3-7.

218. Yang Hui, Zhou Wenjie, Han Shenglong. Social capital, digital divide and social informatics project “Glocal” in Tianzhu Tibet Autonomous Prefecture, Gansu Province // *Library trends*. 2022. 03. Pp. 7-9.
219. Johns Hopkins. University Press, Volume 62, Number 1, Summer 2013, pp. 234-260.
220. Yang Meng. China's first public library law comes into effect. CGTN // URL: <https://news.cgtn.com>
221. Yang Guihua, Zhang Tong. Development of the Chinese Digital Library // *Electronic Journal of Scientific and Special Librarianship*. 2002. Vol. 3 No. 3.
222. Yi Zhixian. History of library developments in China. 2013. URL: <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>
223. Yi Z. & Thompson K. M. A Case Study of Collaboration in the Building of China’s Library and Information Infrastructure // *Information & Culture*, 2015. 50 (1), pp. 51–69. URL: <http://www.jstor.org/stable/43737500>
224. Yiwei Sun. Analysis of the Development Level of Chinese Public Libraries. Based on Factor Analysis and Cluster Analysis. 2022. URL: https://doi.org/10.2991/978-94-6463-102-9_149 V.
225. Yizhi Liu, Y. Fu, Jihang Liang, Yu Liu. Factors Affecting the Adoption of Public Mobile Libraries in China: A Stimulus-Response Perspective // *Electronic Library*, September 2023 // URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/EL-06-2023-0143/full/html?skipTracking=true>
226. Zhang Qiang, Huang Yusen, Wang Bo. Comprehensive Evaluation of Public Library Performance in China Based on Factor Analysis // *Budget Management & Accounting*, 2019(03), pp. 30-35.
227. Zhao J. & Ge W. A Study of Reading Promotion in Public Libraries in China // *IJLIS* T.9, №1 2020: pp. 1-9. URL: <http://doi.org/10.4018/IJLIS.2020010101>
228. Zhao J. & Ge W. A survey on the current situation of reading promotion in public libraries in my country // *International Journal of Library and Information Services (IJLIS)*. 2020. 9(1).

229. Zhou Xin. Practices and thoughts of public libraries in China under the hour of COVID-19. Volume 48, Issue 1. URL: <https://doi.org/10.1177/03400352211046024>

230. Zhang Hao Vzdělávací mediální prostor číny - Digitální projekty China's Educational Media Space. Digital Projects // Media4u Magazine. №1. 2019. pp. 5-8. URL: <http://www.media4u.cz/mm012019.pdf>

231. Zhen X. Overview of Digital Library Development in China // D-Lib Magazine. 2010. Vol. 16. No. 5/6. URL: <http://www.dlib.org/dlib/may10/zhen/05zhen.html>.

232. Zheng Hao. Digital environment of book culture in China // The 8th International conference —Science and society (November 9, 2018) Accent Graphics Communications & Publishing, Hamilton, Canada. 2018. p. 440-446.

233. Zheng S. Virtual Help Desks in China: Helping the Information Poor // Electronic Library, 2006. Vol. 24. No. 6, pp. 763-773.

234. Zhou K. The Development of Digital Libraries in China and the Formation of Digital Librarians // Electronic Library, 2005. Vol. 26 No. 1, pp. 433-441.

235. Zhixian Yi History of library developments in China // Conference: Proceedings of the 79th IFLA World Library and Information Congress. 2013.

236. Zhou ZQ. Background and Prospects for the Public Library Law in China // Public Library Journal, 2018. 22, pp. 4-10.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ***Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дослідження:***

1. Сі Сінвень. Публічні бібліотеки Китаю: базові принципи модернізації // Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр. / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури ; за заг. ред. А. А. Соляник. Харків : ХДАК, 2022. Вип. 62. С. 50-60.

2. Сі Сінвень. Напрями соціокультурної модернізації публічних бібліотек Китаю // Вісник Книжкової палати. 2023. № 2. С. 49-52; № 3. С. 49-52.

3. Xinwen X., Zhengbing H., Davydova I., Marina O., Marin S. Analysis of Project Activities of Libraries of the People's Republic of China // Proceedings of the 2nd International Workshop on Social Communication and Information Activity in Digital Humanities (SCIA-2023). Lviv, Ukraine, November 9, 2023. Pp. 184-195. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3608/paper14.pdf> (Scopus).

Наукові праці, які засвідчують апробацію результатів дослідження:

4. Сі Сінвень. Програмно-цільове управління в документно-інформаційних установах КНР // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (18–19 листоп. 2021 р.) / під ред. проф. В. М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2021. С. 184-185.

5. Сі Сінвень. Цифрові архіви публічних бібліотек Китаю // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 19–20 трав. 2022 р. / за ред. проф. В. М. Шейка та ін. Харків : ХДАК, 2022. С. 184-185.

6. Сі Сінвень. Інформаційно-ресурсний потенціал провідних публічних бібліотек Китаю // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф. (17–18 листоп. 2022 р.) / під ред. доц. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2022. С. 162-164.

7. Сі Сінвень. Модель публічної бібліотеки як освітнього центру // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар.

наук.-теорет. конф. молодих учених, 20–21 квіт. 2023 р. У 2 ч. Ч. 2 / за ред. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2023. С. 184-185.

8. Xi Xinwen. Public libraries as centers of lifelong education // Modern science: innovations and prospects. Proceedings of the 16th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2022. Pp. 364-366. URL: <https://sci-conf.com.ua/xvi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-11-13-12-2022-stokgolm-shvetsiya-arhiv/>.

9. Сі Сінвень. Китайський досвід створення національної інфраструктури знань // Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі : зб. матеріалів Шостої міжнар. наук. конф., м. Київ. 18-20 трав. 2023 р. / упоряд. З.М. Свєрдлик, М.М. Цілина. Київ, 2023. С. 155-156.

10. Сі Сінвень. Бібліотека як складова Китайської національної інфраструктури знань // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., 22–23 листоп. 2023 р. У 2 ч. Ч. 1 / під ред. доц. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2023. С. 195-196.

11. Сі Сінвень. Стимулюючий маркетинг у публічних бібліотеках Китаю // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18–19 квіт. 2024 р. У 2-х ч. Ч. 2 / під ред. Н. Рябухи та ін. Харків : ХДАК, 2024. С. 116-118.

12. Сі Сінвень. Популяризація читання в публічних бібліотеках Китаю // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнар. наук. конф., присвяч. 95-річчю ХДАК (21–22 листоп. 2024 р.) У 2 ч. Ч. 1 / Харків. держ. акад. культури ; [під ред. доц. Н. Рябухи та ін.]. Харків : ХДАК, 2024. С.165-167.

**Перелік публічних бібліотек Китаю, які були об'єктом дослідження
(розподіл за регіонами)**

	Назва бібліотеки	англійська	китайська	Провінції	URL
1.	Шанхайська бібліотека	Shanghai Library	上海圖書館	Сюхуей , Шанхай.	http://www.library.sh.cn/web/index.html
2.	Столична бібліотека Китаю	The Capital Library	首都圖書館	Чаоян, Пекін	www.clcn.net.cn
3.	Бібліотека Чанша	The Changsha Library	長沙圖書館	Кайфу, Чанша, Хунань	www.changshalib.cn
4	Дунгуаньська публічна бібліотека,	Dongguan Library	东莞图书馆	Провінція Гуандун	https://www.dglib.cn
5	Муніципальна бібліотека Хефей	Hefei Library	合肥图书馆	Провінція Аньхой	https://www.hflib.org.cn/
6	Бібліотека Ганьсу	Lanzhou Public Library	:甘肅省圖書	Ланьчжоу, Ганьсу, Китай	www.gslib.com.cn
7.	Бібліотека Гуанчжоу,	Guangzhou Library	广州图书馆	Провінція Гуандун, Китай	https://www.gzlib.org.cn
8.	Публічна бібліотека Макао	Macau Public Library	澳門公共圖書館	Сан- Лоуренсу, Макао	https://www.library.gov.mo/en
9.	Національна бібліотека Китаю 12.12.1998 статус Національної	NLC	中国国家图书馆	Хай Дянь, Пекин	http://www.nlc.cn/newen

10	Бібліотека Хайнань,	Hainan library	海南圖書館	Хайнань, Китай	https://www.hilib.com/
11	Бібліотека Гуйян	Guiyang Public Library	貴陽市立公共圖書館	Провінція Гуйчжоу	www.gzlib.com.cn
12	Центральна бібліотека Гонконгу	Hong Kong Central Library	香港中央圖書館	Гонконг, Китай	https://www.hkpl.gov.hk/en/locations/central-library/hong-kong-central.html
13	Бібліотека Яньбянь	Yanbian Library	延邊圖書館	Цилинь, Китай	http://www.ybilib.com.cn
14	Хайнінська бібліотека	Hainin Library	海寧市圖書館,	Провінція Чжецзян	http://www.hnlib.com
15	Бібліотека провінції Ляонін	Library of Liaoning Province	辽宁省图书馆	Шеньян, Ляонін перевірила	http://www.lnlib.com
16	Бібліотека провінції Сичуань	Sichuan Library	四川省图书馆	Ченду, Сичуань	http://www.sclib.org/
17	Бібліотека провінції Фуцзянь	Fujian Provincial Library	福建省圖書館	Фучжоу Фуцзянь	https://www.fjlib.net/
18	Бібліотека Шенсі	Xi'an Public Library	西安市公共圖書館	Сіань, Шенсі, Китай	https://www.sxlib.org.cn/
19	Бібліотека Тайюань	Taiyuan Public Library	太原市公共圖書館	Шансі, Китай	https://www.typl.gov.tw/en-us/About/Introduce
20	Міська бібліотека Ланфан	Langfang Anci District Library	廊坊安次區圖書館	анфан, Хебей	https://s.visitbeijing.com.cn/attraction/119159
21	Бібліотека провінції Хейлунцзян	Heilongjiang Provincial Library	黑龍江省圖書館	Харбін, Хейлунцзян	http://www.hljlib.org.cn/

22	Бібліотека провінції Хенань	Library of Henan Province	河南省圖書館	Чженчжоу Хенань	https://www.henanelib.com/
23	Бібліотека провінції Хубей	Hubei Provincial Public Library	湖北省圖書館	Хубей, Китай	http://en.hubei.gov.cn/culture/facilities/201305/t20130521_1412146.shtml
24	Бібліотека провінції Хунань	Library of Hunan Province	湖南省圖書館	Чанша, Хунань	http://www.library.hn.cn/
25	Юньнаньська бібліотека	Yunnan Library	雲南圖書館	Куньмін, Юньнань, Китай	http://www.ynlib.cn
26	Шеньчженська публічна бібліотека	Shenzhen Public Library	深圳图书馆	Шеньчжень, Гуандун, Китай	https://www.sz.gov.cn/en_szgov/life/cultural/libraries/content/post_10791995.html
27	Нанкінська бібліотека	Nanjing Public Library	南京市公共圖書館	Нанкін, Цзянсу, Китай	http://www.jslib.org.cn/qt/Jslib_englishversion2012/
28	Бібліотека провінції Цинхай	Xining Public Library China	中國西寧市公共圖書館	Сінін, Цинхай	http://www.qhslib.org.cn
29	Публічна бібліотека Ханчжоу	Hangzhou Public Library	杭州市公共圖書館	Ханчжоу, Чжецзян	https://en.hzlib.net/
30	Цзінаньська бібліотека	Jinan Library	濟南圖書館	Цзінань, Шаньдун	http://www.jnlib.net.cn/en/index.html

**Вебометричне дослідження сайтів публічних бібліотек КНР
(згідно Similarweb (<https://www.similarweb.com>), дані за лютий 2024 р.)**

№	Назва бібліотеки, URL	Показники відвідуваності сайтів				
		аудиторія користувачів	час проведений на сайті тривалість відвідування (серед. показ. корист./день) щоміс відвідування	глибина перегляду контенту (серед. показ. стор. корист. в день)	органічний пошук трафіку веб сайту	показник відмов перегляду контенту
1.	Шанхайська бібліотека	Китай 91,66% США 2,56% Гонконг 0,97% Тайвань 1,97% Бразилія 0,46% та ін.	5 год. 53 хв. 213, 946 (- 15,3% з минулого місяця)	9,47	32,74%	26,98%
2.	Столична бібліотека Китаю	Китай 86,40% Гонконг 4,39% Індія 6,23% Канада 2,77% та ін.	1 год. 17 хв.	3,28	27,16%	32,08%
3.	Бібліотека Чанша	Китай 96,03% Німеччина 1,86% Сінгапур 1,5% Японія 0,62 % та ін.	6 год. 36 хв.	5,93 8,307	14,96%	16,28%
4.	Дунгуаньська бібліотека	Китай 99,89% Сінгапур 0,07% Японія 0,04% та ін.	2 год. 20 хв. 96,026	0,30	47,75%	13,23%
5.	Муніципальна бібліотека Хефей	Китай 99,04% Гонконг 0,96% та ін.	0 год. 36 хв. 5000	12.13 18,74	64,92%	N/A
6.	Бібліотека Ганьсу	Китай 88,92% США 4,42% Тайвань 4,92% Гонконг 1,73% та ін.	00 год 8,04 хв. менше 5000	4,68 12,39	24,63%	24,30 %
7.	Бібліотека Гуанчжоу	Китай 95,35% Гонконг 1,71% Тайвань 1,34% Сінгапур 0,35% та ін.	2 год. 12 хв. 174,065	6,45	40,32%	18,45%

8.	Публічна бібліотека Макао	Китай 18,68% Макао 64,10% США 5,94% Гонконг 3,56% та ін.	1 год. 25 хв. 12,680	3,57	55,32%	47,24%
9.	Національна бібліотека Китаю	Китай 78,13% США 4,82% Гонконг 2,12% Японія 6,19% та ін.	7 год. 30 хв. 566,825	10,99	29,68%	34,70%
10.	Бібліотека Хайнань	Китай 96,74% США 1,64% Тайвань 1,42% та ін.	0 год. 42 хв. 14,181	1,63	50,57%	72,94%
11.	Бібліотека Гуйян	Китай 77,32% США 12,12% Тайвань 10,56% та ін.	1 год. 26 хв. 5000	5,35 44,59	53,07%	41,55%
12.	Центральна бібліотека Гонконгу	Китай 6,40% Гонконг 87,39% Малайзія 1,72% Об'єднане Королівство 1,10% Австралія 0,94% та ін.	0 год. 07 хв. 966,349 (+10,7 з минулого місяця)	6,01	37,79%	38,27%
13.	Бібліотека Яньбянь	Китай 93,13% Малайзія 2,31% США 1,70% Тайвань 0,69% Гонконг 0,68% та ін.	0 год. 42 хв. менше 5000	2,2	26,84%	34%
14.	Хайнінська бібліотека	Китай 94,03% США 3,24% Сінгапур 0,78% Нідерланди 0,58% Гонконг 0,42% та ін.	1 год. 04 хв. менше 5000	2	34,28%	18%
15.	Бібліотека провінції Ляонін	Китай 88,61% США 8,83% Тайвань 2,56% та ін.	0 год. 55 хв. 7,905	7,70	54,29%	14,33%
16.	Бібліотека провінції Сичуань	Китай 97,93% США 0,60% Сінгапур 0,77% Гонконг 0,33% Тайвань 0,17% та ін.	0 год. 09 хв. 118,196 (-1,81% з минулого місяця)	9,26	34,93%	14,72%

17.	Бібліотека провінції Фуцзян	Китай 74,96% США 8,02% Тайвань 4,86% Сінгапур 3,41% Об'єднане Королівство 3,17% та ін.	0 год. 07 хв. 12,786 (-41,88% з минулого місяця)	11	43,09%	44,39%
18.	Бібліотека Шенсі	Китай 81,11% Сполучені Штати 8,85% Тайвань 4,51% Гонконг 1,47% Сінгапур 1,39% та ін.	2 год. 32 хв. 55,580 (-37,26% з минулого місяця)	6,53	82,34%	38,32%
19.	Бібліотека Тайюань	Тайвань 99,9% Японія 0,02% та ін.	0 год. 09 хв. 316,149 (-13,77% з минулого місяця)	7,53	27,20%	31%
20.	Міська бібліотека Ланфан	Сполучені Штати 30,75% Об'єднане Королівство 10,67% Індія 8,29% Канада 3,77% Німеччина 3,264% та ін.	1 год. 38 хв. 18,59 млн (-7,39% з минулого місяця)	2,22	75,45%	63,50%
21.	Бібліотека провінції Хейлунцзян	Китай 79,00% США 11,23% Тайвань 9,78% та ін.	0 год. 38 хв. Менше 5000	1,62	28,65%	91,08%
22.	Бібліотека провінції Хенань	Китай 75,91% США 15,30% Тайвань 6,62% Сінгапур 2,16%	0 год. 17 хв. Менше 5000	2,65	28,65%	20,23%
23.	Бібліотека провінції Хубей	Нігерія 26,37% США 21,73% Японія 18,26% Китай 14,80% Об'єднане Королівство 5,40% та ін.	1 год. 05 хв. 33,238 (-17,695 з минулого місяця)	1,23	91,33%	76,47%

24.	Бібліотека провінції Хунань	Китай 92,23% США 5,59% Тайвань 0,67% Республіка Корея 0,53% Німеччина 0,51% та ін.	1 год. 03 хв. 30,317 (+145,35 % з минулого місяця)	2,06	50,14%	50,14%
25.	Юньнань-ська бібліотека	Китай 86,92% Сполучені Штати 2,99% Гонконг 1,05% Сінгапур 3,85% Тайвань 5,19%	1 год. 11 хв. 00:01:11 менше 5000 (-16,72% з минулого місяця)	1,90	34,83%	73,47%
26.	Шеньчженська бібліотека	Китай 99,46% та ін.	0 год. 06 хв.	0,08	98%	65,7%
27.	Нанкінська бібліотека	Китай 89,63% США 4,15% Тайвань 1,96% Канада 1,79% Об'єднане Королівство 1,42% та ін.	3 год. 24 хв. 8,679 (-80,99 % з минулого місяця)	4,95	59,56%	26,85%
28.	Бібліотека провінції Цінхай	Китай 100%	0 год. 48 хв.	2,6	88%	34%
29.	Публічна бібліотека Ханчжоу	Китай 97,7% та ін.	0 год. 05 хв. менше 5000	1	менше 1% трафіку веб-сайту	98%
30.	Цзінаньська бібліотека	Китай 67,16% США 27,71% Гонконг 5,13%	0 год. 07 хв. менше 5000 (-92,1% з минулого місяця)	1,44	90,97%	75,67%

Дослідження ресурсної складової сайтів публічних бібліотек КНР

№	Назва бібліотеки, URL	Ресурси
1.	Шанхайська публічна бібліотека	<p><i>Загальна колекція:</i> понад 7 мільйонів томів, 1 мільйон із яких – іноземними мовами. Серед них понад 1,7 мільйона томів стародруків, у тому числі 25 000 найменувань рідкісних стародавніх книг у 178 000 томах, багато з яких є єдиними копіями, що збереглися у світі. Найстарішому документу майже 1500 років.</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> налічують понад 2,8 мільйони електронних книг і 13 000 електронних журналів</p>
2.	Столична бібліотека Китаю	<p><i>Загальна колекція:</i> 5300 млн фізичних об'єктів, 170000 магістерських дисертацій, 28000 мікроінформації</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> доступ до 420 баз даних, серед яких: база даних електронних книг «Meta-Reading Premium» (100 000 електронних книг, 50 000 аудіокниг); JD Reading Professional Edition – платформа для читання електронних книг (160 000); 2000 колекцій династії Мін; Longyuan Children's Electronic Journal Reading Room (500 журналів, 100 аудіо, 500 книг для позакласного читання).</p>
3.	Бібліотека Чанша	<p><i>Загальна колекція:</i> понад 1 мільйон документів, 31 тисяча газет, 42 тисячі аудіовізуальних матеріалів, 8900 старовинних книг и 13 тисяч місцевих документів.</p>
4.	Дунгуаньська бібліотека	<p><i>Загальна колекція:</i> 3,2 мільйона книг.</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> Колекція понад 1,4 мільйона електронних книг, понад 20 000 електронних газет і періодичних видань, понад 270 000 годин аудіо та відео (прослуховування книг, лекції відомих викладачів, класична музика, науково-популярні знання, дизайн і виробництво), 460 000 питань для онлайн-тестів, старовинні книги.</p>
5.	Муніципальна бібліотека Хефей	<p><i>Загальна колекція:</i> 2,1 мільйона книг.</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> місцеві цифрові ресурси - 100 ТБ і понад 10 зовнішніх БД. Колекція документів включає місцеву літературу, біографії місцевих знаменитостей, місцеві старі газети та бази даних старих фотографій, а також великі культурні бібліотеки. класики "Sikuquanshu" та "Xusikuquanshu" .</p>
6.	Бібліотека Ганьсу	<p><i>Загальна колекція:</i> понад 4,6 мільйона томів, серед них 380 тис. стародавніх китайських книг та понад 100 тисяч томів північно-західних місцевих документів як основних ресурсів. Понад мільйон документів представлено в читальних залах, понад 5000 назв періодичних видань і 260 назв газет.</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> Більше 20 БД власної генерації і 30 БД аутсорсингового ресурсу, серед яких CNKI, WANFANG DATA , БД журналів Wo, БД журналів класичної літератури Тайваню, New Oriental Multimedia.</p>
7.	Бібліотека Гуанчжоу	<p><i>Загальна колекція:</i> 8,433 мільйона документів, серед яких 3,2 млн. книг, 356 000 дитячих книг, 6793 рідкісних видань, 3617 книг Брайля, 451 000 аудіовізуальних матеріалів, 4 743 газет і періодичних видань</p>

		<i>Цифрові ресурси:</i> 425 000 електронних книг; 18 000 електронних журналів та 565 газет; 1,89 млн. дисертацій; 3,77 млн. матеріалів конференцій; 43 000 мультимедіа.
8.	Публічна бібліотека Макао	<i>Загальна колекція:</i> понад 5 мільйонів томів друкованих видань <i>Цифрові ресурси:</i> колекція періодичних видань (матеріали газет XVIII і XIX ст.), близько 68 000 сторінок колекції газет публічної бібліотеки Макао. Одна з найбільших китайських БД електронних книг, China Digital Library: книги, опубліковані понад 500 видавцями, що охоплюють соціальні науки, гуманітарні науки, економіку та управління бізнесом, літературу та технології. OverDrive (різні типи електронних та аудіокниг англійською та португальською мовами).
9.	Національна бібліотека Китаю	<i>Загальна колекція:</i> понад 41 мільйонів томів. Понад 270 000 стародавніх і рідкісних китайських книг і понад 1 640 000 традиційних китайських книг в палітурках. Понад 35 000 написів на кістках оракула та черепахових панцирах династії Шан (бл. 16–11 ст. до н.е.); таблички Xiping Stone Classics, що збереглися, створені Цай Юном (132–192) з династії Східна Хань (25–220 рр. н.е.); понад 16 000 томів цінних китайських історичних документів і рукописів з печер Могао в Дуньхуані; старі карти, схеми та відбитки з давніх написів на різних матеріалах; копії буддійських сутр VI ст. <i>Цифрові ресурси:</i> Загальний обсяг цифрових ресурсів перевищує 1000 ТБ. NLC налічує близько 190 тисяч видів електронних книг у 380 тисячах томів і понад тисячу щорічників.
10.	Бібліотека Хайнань 28 000м	<i>Загальна колекція:</i> понад 4,8 мільйона книг і документів, у тому числі понад 1,23 мільйона паперових книг, 3000 видів газет, понад 3500 аудіовізуальних документів. <i>Цифрові ресурси:</i> 3,7 мільйона електронних книг і 17 000 електронних журналів.
11.	Бібліотека Гуйян	<i>Загальна колекція:</i> понад 2,3 млн томів традиційних колекцій <i>Цифрові ресурси:</i> 2,36 млн електронних книг китайською та іноземною мовами, 62960 електронних журналів, доступ до 276 баз даних на 111 платформах, багатомовна мультимедійна колекція з наукових, інженерних, суспільних наук та управлінських дисциплін
12.	Центральна бібліотека Гонконгу	<i>Загальна колекція:</i> 1,23 млн томів <i>Цифрові ресурси:</i> понад 36000 спеціальних колекцій, оцифрованих рідкісних книг, понад 150 баз даних китайською та іноземними мовами, включаючи старі фотографії, карти, старі гонконгські газети, вирізки художників, рукописи тощо. Доступ до 1,35 мільйонів китайських електронних книг, 256000 іноземних електронних книг, майже 40000 китайських і зарубіжних електронних журналів.
13.	Бібліотека Яньбянь	<i>Загальна колекція:</i> 5245500 паперових видань. <i>Цифрові ресурси:</i> електронна бібліотека – 5662100 записів, електронні журнали – 720000 записів.
14.	Хайнінська бібліотека	<i>Загальна колекція:</i> понад 1,7 мільйони книг. Колекція рідкісних книг - 3000 прим., та сучасної літератури - 30000 примірників. <i>Цифрові ресурси:</i> близько 10000 томів літературних та історичних матеріалів були переведені в цифрову форму.

15.	Бібліотека провінції Ляонін	<i>Загальна колекція:</i> бібліотека має колекцію з понад 7,9 мільйонів томів, 610 000 томів старовинних книг, включаючи 120 000 рідкісних книг і майже 100 книг із династій Сун і Юань.
16.	Бібліотека провінції Сичуань	<i>Загальна колекція:</i> нараховує 5 мільйонів томів/предметів, включаючи 650 000 стародавніх книг, 220 000 документів. Колекція книг бібліотеки в основному складається з грантів, переказів з усієї провінції та пожертвувань знаменитостей. <i>Цифрові ресурси:</i> 150 ТБ цифрових ресурсів.
17.	Бібліотека провінції Фуцзянь	<i>Загальна колекція:</i> 4,51 мільйонів одиниць збереження. <i>Цифрові ресурси:</i> 77,73 ТБ електронних ресурсів, які охоплюють БД китайських академічних журналів (22 мільйони повнотекстових статей із 8200 провідних журналів Китаю), електронні книги і журнали Springer, 505 000 електронних книг, БД Sursen e-Books 550 000 електронних книг по літературі, мистецтву економіці, фінансам і управлінню, БД відео <i>Shangye Baike</i> . Доступ Superstar e-Books до 505 000 електронних книг. БД електронних книг Sursen містить 550 тисяч повнотекстових електронних книг по літературі і мистецтву, економіці, фінансах та бізнес-адмініструванню, політиці, дипломатії, історії, географії, військових та дитячих книг. SpringerLink — повнотекстова база даних в галузі науки, технологій і медицини. Колекція включає журнали, серії, книги, довідники та архів журналів.
18.	Бібліотека Шенсі	<i>Загальна колекція:</i> 5 512 118 томів (з них 4 390 410 книг, 328 352 старовинних книг, 641 221 газет і періодичних видань, 71 740 аудіо- та відеодокументів, 308 мікрофільмів та 80 087 інших томів/од.) <i>Цифрові ресурси:</i> 3 601 758 електронних книг.
19.	Бібліотека Тайюань	<i>Загальна колекція:</i> 3,45 млн паперових документів, понад 7685 журналів <i>Цифрові ресурси:</i> 58200 електронних журналів, 204100 електронних книг, 4603300 дисертацій, доступ до 567 електронних БД, 4,52 млн (17ТБ) мультимедійних ресурсів
20.	Міська бібліотека Ланфан	<i>Загальна колекція:</i> 527 тис. примірників книг, книгозбірня читальних залів 700 тис. примірників книг та журналів. <i>Цифрові ресурси:</i> близько 9,48 млн електронних книг, понад 48 000 повнотекстових електронних журналів
21.	Бібліотека провінції Хейлуонцзян	<i>Загальна колекція:</i> понад 2,8 млн томів документів, понад 5000 видів газет і періодичних видань, 6602 рідкісних книг. <i>Цифрові ресурси:</i> 33778 електронних документів
22.	Бібліотека провінції Хенань	<i>Загальна колекція:</i> 5,3 млн томів, включаючи більше 142000 томів стародавніх книг. <i>Цифрові ресурси:</i> БД: Duxiu Academic Search Database; Tsinghua Tongfang Full-text Journal Database; VIP повнотекстова база даних журналів; Wanfang Full-text Journal Database; повнотекстова БД Guoyan.com. Китайська БД коміксів; Bokan Mainstream Bestseller Humanities Journals Original Edition; Examination Learning Resource Database; повнотекстова БД докторських і магістерських дисертацій; БД Китайський статистичний щорічник.
23.	Бібліотека провінції Хубей	<i>Загальна колекція:</i> 4,96 мільйона книг, серед яких 460 000 книг є добре збереженими старовинними книгами <i>Цифрові ресурси:</i> 13 ТБ електронних видань та БД 14300 мультимедійних компакт-дисків.

24.	Бібліотека провінції Хунань	<p><i>Загальна колекція:</i> 178 170 друкованих книг (153165 китайською, 42056 іноземними мовами), 108 газети та журнали (87 китайських, 32 іноземних).</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> перша комплексна цифрова платформа. Ресурси платформи включають понад 400 000 електронних книг, понад 1500 оригінальних журналів і журналів, понад 3,8 мільйона аудіоресурсів, понад 350 000 віршів, драм та інших відеоресурсів.</p>
25.	Юньнань-ська бібліотека	<p><i>Загальна колекція:</i> близько 6360000 томів паперових документів.</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> БД журналів Chongqing VIP (15 000 китайських журналів із загальною кількістю понад 71 мільйон статей); повнотекстова БД «Газети та періодичні видання»; БД академічних журналів (понад 8000 журналів), БД сучасних китайських книг. Повнотекстова БД National Newspaper Index; БД навчальних ресурсів для екзаменів VIPExam із China Science (включає понад 2200 екзаменаційних предметів у 12 основних альбомах); БД Alfadi Reading (електронні книги, ресурси відео, ресурси аудіокниг з історії, соціальних наук, академічні, гуманітарні науки, географія).</p>
26.	Шеньчжен-ська публічна бібліотека	<p><i>Загальна колекція:</i> 28 000 000 одиниць збереження, у тому числі 9 000 000 томів матеріалів, 4 800 000 томів книг і 6000 найменувань газет і періодичних видань китайською та іноземними мовами, 140 000 томів аудіовізуальних матеріалів.</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> 74 БД, включаючи електронні книги, періодичні видання, газети, дисертації, доповіді конференцій, аудіо-відео матеріали, Lexis.com (БД із правових питань), БД OCLC FirstSearch, Британська енциклопедія, БД ЕБСКО.</p>
27.	Нанкінська бібліотека	<p><i>Загальна колекція:</i> понад 2370000 томів, 1320000 книг китайською та іноземною мовами.</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> 30000 електронних журналів китайською або іноземною мовами, доступ до 32 закордонних баз даних: NTIS, Aerospace, Materials Science, Engineering Research, Ei Village та китайських БД: Shusheng, China Academic Journal (CAJ), Chinese excellent master's full thesis.</p>
28.	Бібліотека провінції Цинхай	<p><i>Загальна колекція:</i> фонд бібліотеки налічує понад 1,2 мільйона книг, 10 000 старовинних книг і 130 000 томів, у тому числі 673 рідкісні старовинні книги в 10 125 томах. Бібліотека також має понад 1000 видів дорогоцінної каліграфії та живопису, понад 1900 сувоїв.</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> 150 ТБ цифрових ресурсів.</p>
29.	Публічна бібліотека Ханчжоу	<p><i>Загальна колекція:</i> 1, 1 млн паперових документів, понад 1800 аудіовізуальних матеріалів, більше 5000 китайських і зарубіжних друкованих газет і журналів.</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> понад 120 китайських і зарубіжних БД.</p>
30.	Цзінаньська бібліотека	<p><i>Загальна колекція</i> налічує 5,53 мільйона книг, включаючи газети, журнали, аудіовізуальні матеріали.</p> <p><i>Цифрові ресурси:</i> 28850 електронних документів.</p>

«Затверджую»

В.о. ректора Харківської державної
академії культури

Наталія РЯБУХА

« 9 жовтня 2024 р.

Акт

про впровадження основних наукових висновків, положень і результатів дисертаційного дослідження Сі Сіньвень «Трансформації публічних бібліотек КНР у цифровому комунікаційному просторі», поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії з інформаційної, бібліотечної та архівної справи в Харківській державній академії культури

Основні наукові висновки, положення та результати дисертаційного дослідження Сі Сіньвень «Трансформації публічних бібліотек КНР у цифровому комунікаційному просторі» реалізовано:

- у програмі, методиці та звіті про науково-дослідну роботу Харківської державної академії культури «Документально-комунікаційні структури суспільства: інноваційні стратегії розвитку» (державний реєстраційний номер 0109U000512), а також у межах наукового напряму роботи кафедри цифрових комунікацій та інформаційних технологій Харківської державної академії культури «Цифрові трансформації документно-інформаційних установ в соціокомунікаційному просторі»;
- у підготовці навчально-методичної документації факультету культурології та соціальних комунікацій Харківської державної академії культури для удосконалення й оновлення змісту та структури освітніх компонент «Бібліотекознавство», «Документознавство», «Бібліографознавство», «Управління в ДІС», «Бібліотечно-інформаційний сервіс», «Бібліотечно-інформаційне виробництво», «Цифрове кураторство»,

«Електронні архіви», «Організація та створення електронних ресурсів» та інших освітніх компонентах освітніх програм зі спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа;

- у доповідях на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях, виголошених дисертантом у Харківській державній академії культури у 2021–2024 рр.

Завідувач кафедри
цифрових комунікацій та
інформаційних технологій ХДАК,
доктор наук із
соціальних комунікацій, доцент

Олена МАР'ІНА

Проректор з наукової роботи ХДАК,
доктор педагогічних наук, професор

Алла СОЛЯНИК